

AANVRAAG VERGUNNING WET NATUURBESCHERMING WINDPARK VERMEER NOORD

INHOUDSOPGAVE

	AANVRAAGFORMULIER
BIJLAGE 1	TOELICHTING
BIJLAGE 2	MACHTIGINGSFORMULIER
BIJLAGE 3	KOPIE LEGITIMATIEBEWIJS GEMACHTIGDE
BIJLAGE 4	SITUATIETEKENING WINDPARK
BIJLAGE 5	NATUURTOETS
BIJLAGE 6	NADER ECOLOGISCH ONDERZOEK
	INGEDIENDE AANVULLINGEN

FORMULIER

Let op! Dit aanvraagformulier wordt regelmatig als gevolg van gewijzigde inzichten aangepast; raadpleeg voor de meest recente versie daarom www.provinciegroningen.nl

**provincie
groningen**

Provincie Groningen

Afdeling LGW
Sintjansstraat 4
9712 JN Groningen
Postbus 610
9700 AP Groningen
www.provinciegroningen.nl
T 050-3164543
Secretariaat_LGW@provinciegroningen.nl

Aanvraagformulier Wet natuurbescherming (Wnb) Module 2 Soortenbescherming

Voor u verder gaat

Voor het indienen van een aanvraag voor een vergunning en/of ontheffing op grond van de Wet natuurbescherming moet u [altijd eerst de basismodule invullen](#).

Lees eerst de toelichting bij deze module. In de toelichting vindt u onder andere ook de verplichte onderdelen die een eventueel bij te voegen activiteitenplan moet bevatten. Mocht na indienen van uw aanvraag blijken dat enkele gegevens ontbreken, zullen we daarover contact met u opnemen en zal u verzocht worden de ontbrekende onderdelen nog na te sturen. Dit heeft geen gevolgen voor de verdere beoordeling of behandeltijd, mits het om betrekkelijk kleine aanvullingen gaat.

Voor het aanvragen van een vergunning worden kosten in rekening (leges) gebracht. Het tarief van de provincie kunt u vinden via Overheid.nl in de Legesverordening provincie Groningen 1993. Hiervoor zal bij de ontvangstbevestiging die u na indienen van de aanvraag van ons ontvangt, een factuur worden meegezonden. Wij verzoeken u de leges binnen twee weken na de verzenddatum van de ontvangstbevestiging aan ons over te maken.

Na indiening wordt uw aanvraag in behandeling genomen. De behandeling neemt 13 weken in beslag met een mogelijke verlenging van zeven weken, met uitzondering van de PAS-aanvragen waarvan de behandeltermijn 26 weken is. Nadere informatie over zienswijzen-, bezwaar- en beroepsprocedure ontvangt u te zijner tijd bij het (ontwerp-)besluit.

Indien u vragen heeft, kunt u altijd contact opnemen met de Frontoffice van de Provincie Groningen, via mailadres info@provinciegroningen.nl of telefoonnummer 050 - 316 49 11.

Bij voorkeur aanvraag digitaal indienen

Graag ontvangen wij uw aanvraag digitaal via loketvergunningen@provinciegroningen.nl, onder vermelding van de naam van de activiteit. Daar wordt uw aanvraag in ontvangst genomen. Voor vragen met betrekking tot de status van uw aanvraag kunt u zich tot dit e-mailadres wenden of anderszins telefonisch via de Frontoffice (050 - 316 49 11).

Inhoudelijke vragen kunt u mailen aan natuurbeschermingswet@provinciegroningen.nl, de zogenoemde Backoffice Natuur van de provincie Groningen. Daar zitten de deskundigen die uw aanvraag inhoudelijk zullen beoordelen.

Indien digitaal aanleveren niet mogelijk is, kan de aanvraag ook per post (één exemplaar is voldoende) worden gezonden naar:

Provincie Groningen, Loket Vergunningen Afdeling O&M, Postbus 610, 9700 AP Groningen.

Heeft u de checklist ingevuld?

Er zijn twee soorten checklists beschikbaar [gebiedsbescherming](#) en [soortenbescherming](#). Een ingevulde checklist geeft antwoord op de vraag of u een vergunning en/of ontheffing moet aanvragen of een melding houtopstanden moet indienen.

Juiste bevoegd gezag?

Voor het indienen van een aanvraag is het van belang dat de aanvraag voor vergunning/ontheffing/ het indienen van een melding bij het juiste bevoegd gezag wordt ingediend. De hoofdregel is dat de provincie waarbinnen de activiteit (hoofdzakelijk) plaatsvindt het bevoegd gezag is voor de aanvraag voor een vergunning of ontheffing of voor het indienen van een melding. Op deze hoofdregel zijn uitzonderingen. In de toelichting vindt u meer informatie over de hoofdregel en de uitzonderingen.

Bijlage bij module 2 Soortenbescherming: Lijst Groninger soorten en habitats

De [lijst Groninger soorten en habitats](#) geeft u een indicatie hoe de dier- en plantensoorten in de provincie Groningen zijn beschermd. De wijze waarop ze beschermd zijn (via art. 3.1, 3.2 lid 6, 3.5, 3.6 lid 2, 3.10, Habitatrichtlijn, Vogelrichtlijn, Verdragen van Bern en Bonn) is van invloed op het invullen (en beoordelen) van het aanvraagformulier bij Module 2 Soortbescherming Wnb.

Module 2 Soortenbescherming

Algemeen:

Per vraag wordt - indien van toepassing - om een korte samenvatting gevraagd. Een uitgebreide beschrijving dient te worden opgenomen in een *activiteitenplan*. Dit plan dient als bijlage bij de aanvraag te worden gevoegd. *Bij elke vraag dient u aan te geven in welk hoofdstuk/paragraaf en op welke bladzijden van het activiteitenplan de uitgebreide beschrijving is opgenomen.*

1 Beschrijving activiteit

1.1 Beschrijving initiatief

Om te kunnen beoordelen welke verbodsbepalingen worden overtreden, dient u een beschrijving te geven van uw activiteit. Het gaat hier bijvoorbeeld om het beschrijven van (locatie en periode van) de werkzaamheden, de invloedssfeer van de werkzaamheden, de wijze waarop de werkzaamheden uitgevoerd zullen worden, gehanteerde onderzoeksmethoden naar beschermde soorten, etc. Het detailniveau hangt af van de omvang en de complexiteit van de activiteit. Geef onderstaand een korte samenvatting.

Om een deel van het windpark N33 te kunnen realiseren zal er een woning inclusief omringende gebouwen (schuur e.d.) moeten worden gesloopt en zullen er bomen moeten worden gekapt. Deze woning en de 31 bomen liggen aan de Trekweg 25 te Zuidbroek, gemeente Menterwolde. Rondom de locatie liggen voornamelijk agrarische percelen met enkele bomen en bosschages. Aan de oostzijde ligt de provinciale weg N33 en aan de zuidzijde ligt het kanaal Winterschoterdiep. De invloedssfeer van de werkzaamheden zal beperkt blijven tot de locatie waar de werkzaamheden plaatsvinden. Het materieel dat zal worden ingezet voor het uitvoeren van de activiteit betreft sloopmaterieel, zoals kraanwagens en mobiele puinbrekers. De sloop- en kapwerkzaamheden zullen tijdelijk van aard zijn en een beperkte periode in beslag nemen.

Adres en coördinaten van de locatie waar de werkzaamheden plaats vinden:

- Trekweg 25, Zuidbroek
- X-coördinaten (in RD): 255770
- Y-coördinaten (in RD): 576380
- Kadastrale aanduiding: ZBK00F1790G0000

Voor een uitgebreide beschrijving wordt verwezen naar paragraaf 2.1 van bijlage 1: toelichting op de aanvraag ontheffing wnb.

1.2 Werken volgens een gedragscode

Worden de werkzaamheden uitgevoerd overeenkomstig een geldige door de Staatssecretaris van EZ goedgekeurde gedragscode?

☒	Nee
☐	Ja

	Geef hierbij aan welke gedragscode(s) van toepassing is/zijn en op welke wijze de werkzaamheden conform de gedragscode(s) worden uitgevoerd.
	Dit is niet van toepassing aangezien de initiatiefnemer niet een gemeente is.
	<i>Voor een uitgebreide beschrijving wordt verwezen naar paragraaf 2.2 van bijlage 1: toelichting op de aanvraag ontheffing wnb.</i>

2 Aanwezigheid beschermde soorten en onderzoek

Geef in onderstaande tabel aan welke beschermde soorten aanwezig zijn binnen de invloedssfeer uw activiteit. In de toelichting wordt uitvoerig beschreven op welke wijze u dient te onderzoeken welke beschermde soorten in de invloedssfeer van de activiteit aanwezig zijn en hoe mogelijke effecten van uw activiteit op die soorten beoordeeld moeten worden. In de onderstaande tabel vat u de resultaten van dat benodigde onderzoek samen.

Let op! De volgende soorten hoeft u niet in te vullen:

- Soorten die niet beschermd zijn volgens de Wnb;
- Beschermde soorten die bij Provinciale Verordening zijn vrijgesteld voor de activiteiten in het kader van ruimtelijke inrichting of ontwikkeling of bestendig beheer en onderhoud;
- Beschermde soorten waarop volgens uw verwachting uw initiatief, bijvoorbeeld dankzij het vooraf treffen van bewezen effectieve maatregelen (mitigerende maatregelen), geen negatieve effecten heeft en dus overtreding van een verbodsbepaling niet aan de orde zal zijn. Indien u twijfelt, dient u deze soorten wel in de tabel te vermelden en zullen wij beoordelen of een ontheffing nodig is.
- Indien u de werkzaamheden uitvoert overeenkomstig een goedgekeurde gedragscode (zie 1.2), geldt een vrijstelling voor de betreffende soort(en).

Aanwezige beschermde soort i.h.k.v. de aanvraag	Essentiële functie(s) van het plangebied voor de soort(en) ¹	Kritische periode voor de soort ² aanwezig in het plangebied	Soort vastgesteld op basis van welke informatie ³
Boerenzwaluw (Hirundo rustica)	Broedplaats	Broedperiode	Veldbezoek
Gewone dwergvleermuis (Pipistrellus pipistrellus)	Paarverblijfplaats en foerageergebied	Voortplanting-/baltsperiode	Veldbezoek
<i>Voor een uitgebreide beschrijving wordt verwezen naar hoofdstuk 3 van bijlage 1: toelichting op de aanvraag ontheffing wnb.</i>			

¹ Bij voorbeeld leefgebied, foerageergebied, vaste rust- of verblijfplaats, pleisterplaats, baltslocatie, nest of kraamkolonie.

² Bijvoorbeeld voortplanting-/baltsperiode, overwinteringsperiode

³ Gebruikte onderzoeksmethode en/of bronnen voor vaststellen soorten en functies. Bijvoorbeeld gebruik gemaakt van NDFF gegevens (actualiteit gegevens noemen) of Waarneming.nl in combinatie met gericht onderzoek, bijvoorbeeld onderzoek naar verblijfplaatsen, routes en jachtgebied vleermuizen op basis van het vleermuisprotocol.

3 Soorten en verbodsbepalingen

3.1 Voor welke soorten wordt een ontheffing aangevraagd? Geef daarbij aan welke verbodsbepaling(en) van toepassing is (of zijn)			
Nederlandse en wetenschappelijke naam soort	Beschermingsregime / verbodsbepalingen		
	Vogels (VR)	soorten van bijlage IV HR en bijlage I en II Bonn en Bern m.u.v vogels VR	Soorten genoemd in bijlage A en B van de Wnb
Soort 1: Boerenzwaluw (<i>Hirundo rustica</i>) Soort 2: Gewone dwergvleermuis (<i>Pipistrellus pipistrellus</i>)	Art. 3.1, opzettelijk: ☐ doden ☐ vangen ☐ storen ⁴ Art. 3.1, nesten, rustplaatsen en eieren opzettelijk: ☒ vernielen ☒ beschadigen ☒ nesten weg te nemen Art. 3.1, eieren : ☐ rapen en onder zich hebben Art. 3.2 lid 6, (delen van) vogels of uit vogels verkregen producten anders dan voor verkoop ☐ onder zich hebben ☐ vervoeren ⁵	Art. 3.5, in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk: ☐ doden ☐ vangen ☐ verstoren Art. 3.5, vaste nesten, voortplantings- of rustplaatsen opzettelijk: ☒ vernielen ☒ beschadigen Art. 3.5, eieren opzettelijk: ☐ vernielen ☐ rapen Art. 3.6 lid 2, dieren, m.u.v. vogels, en planten ⁶ anders dan voor verkoop: ☐ onder zich hebben ☐ vervoeren Art. 3.5, planten opzettelijk: ☐ plukken ☐ verzamelen ☐ afsnijden ☐ ontwortelen ☐ vernielen	Art. 3.10, in hun natuurlijke verspreidingsgebied, opzettelijk: ☐ doden ☐ vangen Art. 3.10, vaste nesten, voortplantingsplaatsen of rustplaatsen opzettelijk: ☐ beschadigen ☐ vernielen Art. 3.10, vaatplanten opzettelijk: ☐ plukken ☐ verzamelen ☐ afsnijden ☐ ontwortelen ☐ vernielen
<i>Verwezen wordt tevens naar hoofdstuk 4.1 van bijlage 1.</i>			

3.2 Periode ontheffing

Geef aan voor welke periode ontheffing wordt gevraagd.

01-03-2019 t/m 30-06-2019

Verwezen wordt tevens naar hoofdstuk 4.2 van bijlage 1: toelichting op de aanvraag ontheffing wnb.

⁴ Dit verbod is niet van toepassing indien de storing niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort, artikel 3.1 lid 5 Wnb.

⁵ Dit verbod is niet van toepassing als deze vogels, delen of producten aantoonbaar overeenkomstig de Wnb zijn gedood of gevangen, onderscheidenlijk verkregen

⁶ Deze verboden zijn niet van toepassing ingeval de dieren en planten aantoonbaar zijn gefokt of gekweekt.

4 Effectanalyse

Bij vraag 3 heeft u aangegeven voor welke soort(en) mogelijk een verbodsbepaling wordt overtreden. Geef bij deze vraag aan wat het effect is van uw activiteit op de betreffende soorten. Maak hierbij onderscheid tussen tijdelijke en permanente effecten. Betrek bij de effectanalyse ook de maatregelen die u heeft getroffen of alsnog zal treffen om de effecten tot een acceptabel minimum te beperken (tabel 4.1) of om de effecten achteraf te herstellen (tabel 4.2).

4.1 Maatregelen die effecten op de soort tot een minimum beperken (mitigerende maatregelen).

Geef in onderstaande tabel per soort aan welke maatregelen u heeft genomen of tijdens de werkzaamheden zal nemen.

Voor een uitgebreide beschrijving wordt verwezen naar hoofdstuk 5 van bijlage 1: toelichting op de aanvraag ontheffing wnb.

Soort(en) Nederlandse en wetenschappelijke naam	Maatregelen voor start initiatief	Maatregelen tijdens uitvoering initiatief
Boerenzwaluw (Hirundo rustica)	Plaatsen van nestkommen onder het dichtstbijzijnde viaduct van de rijksweg N33.	Nvt
Gewone dwergvleermuis (Pipistrellus pipistrellus)	Tijdelijke ophanging van 4 kasten als vervangende paarverblijfplaats. Daarnaast moeten de werkzaamheden gefaseerd uitgevoerd worden. (zie als bijlage opgenomen ecologisch onderzoek)	Nvt

4.2 Maatregelen die de effecten achteraf herstellen (compenserende maatregelen).

Beschrijf per soort welke maatregelen worden getroffen die de effecten achteraf herstellen. Het gaat hier om compenserende maatregelen..

Soort(en) Nederlandse en wetenschappelijke naam	
nvt	Nvt

5 Belangenafweging

5.1 Op grond van welk belang wordt een ontheffing aangevraagd?

Voor een uitgebreide beschrijving wordt verwezen naar hoofdstuk 6 van bijlage 1: toelichting op de aanvraag ontheffing wnb.

Vogelrichtlijn (artikel 3.1 Wnb)

☒	De volksgezondheid of de openbare veiligheid
☐	De veiligheid van het luchtverkeer
☒	Ter bescherming van flora of fauna
☐	Voor onderzoek of onderwijs, het uitzetten of herinvoeren van soorten, of voor de daarmee samenhangende teelt
☐	Om het vangen, het onder zich hebben, of elke andere wijze van verstandig gebruik, van bepaalde vogels in kleine hoeveelheden selectief en onder strikt gecontroleerde omstandigheden toe te staan

Habitatrichtlijn (artikel 3.5 Wnb)

☒	Volksgezondheid of de openbare veiligheid of andere dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en met inbegrip van voor het milieu wezenlijke gunstige effecten
☒	Ter bescherming van wilde flora of fauna of in het belang van de instandhouding van de natuurlijke habitats
☐	Onderzoek en onderwijs, repopulatie of herintroductie van soorten of voor de daartoe benodigde kweek, met inbegrip van de kunstmatige vermeerdering van planten
☐	Om het vangen, plukken of het onder zich hebben van bepaalde dieren of planten in kleine hoeveelheden selectief en onder strikt gecontroleerde omstandigheden toe te staan

Andere soorten (artikel 3.10 Wnb)

☐	Volksgezondheid of de openbare veiligheid of andere dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en met inbegrip van voor het milieu wezenlijke gunstige effecten
☐	Ter bescherming van wilde flora of fauna of in het belang van de instandhouding van de natuurlijke habitats
☐	Onderzoek en onderwijs, repopulatie of herintroductie van soorten of voor de daartoe benodigde kweek, met inbegrip van de kunstmatige vermeerdering van planten
☐	Om het vangen, plukken of het onder zich hebben van bepaalde dieren of planten in kleine hoeveelheden selectief en onder strikt gecontroleerde omstandigheden toe te staan
☐	In het kader van de ruimtelijke inrichting of ontwikkeling van gebieden, daaronder begrepen het daarop volgende gebruik van het ingerichte of ontwikkelde gebied
☐	Bestendig beheer of onderhoud in de landbouw of bosbouw
☐	Bestendig beheer of onderhoud aan vaarwegen, watergangen, waterkeringen, waterstaatswerken, oevers, vliegvelden, wegen, spoorwegen of bermen, of in het kader van natuurbeheer
☐	Bestendig beheer of onderhoud van de landschappelijke kwaliteiten van een bepaald gebied
☐	Algemeen belang

5.2 Motivatie belang(en)

Geef hier in het kort aan wat het doel is van uw initiatief en waarom u van mening bent dat deze noodzakelijk is in het kader van het door u onder 5.1 aangekruiste belang. Een verwijzing naar bijvoorbeeld een plan-MER is niet voldoende.

Het doel van de activiteit is om Windpark N33 te realiseren. In dit windpark komen windturbines te staan die elektriciteit opwekken uit wind, een hernieuwbare bron van energie. De opwekking van hernieuwbare energie door middel van een windpark vindt plaats in het belang van het beperken van klimaatverandering en het vergroten van de energievoorzieningszekerheid. Daarmee zijn de belangen van openbare veiligheid, volksgezondheid, gewas, visserij en wateren en economie gediend, en daarmee tevens dwingende redenen van groot openbaar belang. Windpark N33 levert een bijdrage aan de landelijke doelstelling om 14% van het energiegebruik duurzaam op te wekken in 2020 en een bijdrage aan de nationale doelstelling om 6000 MW wind op land te realiseren in 2020. Het windpark levert ook een bijdrage aan de doelstelling van de provincie Groningen. De gegevens van de bijdrage aan de duurzame doelstellingen zijn hieronder opgesomd:

Aantal windturbines	35
Opgesteld vermogen (minimaal)	120 MW
Jaarlijks elektriciteitsproductie (MWh)	510.000
Equivalent stroomverbruik huishoudens	145.000
CO ₂ -emissiereductie (ton per jaar)	295.500
SO ₂ -emissiereductie (ton per jaar)	322
NO _x -emissiereductie (ton per jaar)	107
PM ₁₀ -emissiereductie (ton per jaar)	12

Voor een uitgebreide beschrijving wordt verwezen naar hoofdstuk 6 van bijlage 1: toelichting op de aanvraag ontheffing wnb.

6 Andere bevredigende oplossing (alternatievenafweging)

Afweging alternatieven

Voor alle beschermde soorten geldt dat aangetoond moet worden dat er geen andere bevredigende oplossing (alternatief) is voor het door u geplande initiatief, die minder schade oplevert voor de betreffende soort(en). In de toelichting wordt uitgelegd wat hier mee bedoeld wordt. Geef hieronder in het kort aan welke alternatieven in tijd, plaats en werkwijze/inrichting u heeft afgewogen en waarom het voorgestelde plan volgens u de oplossing is met de minst negatieve effecten op de beschermde soorten.

In de Structuurvisie Wind op Land (min lenM, maart 2014) is op basis van afspraken met de provincies (en drie achtereenvolgende provinciale Groningse omgevingsplannen) het plangebied van Windpark N33 aangewezen als plangebied voor grootschalige windenergie (betekent meer dan >100 MW opgesteld vermogen). Bij deze aanwijzing is al een keuze gemaakt om natuurgebieden zo veel mogelijk te ontzien. Verder is op basis van het advies voor de Commissie voor de m.e.r. en een verzoek van de provincie Groningen, gesteund door een Kamermotie het plangebied voor Windpark N33 naar het oosten uitgebreid. Daarnaast is, bij het ontwerpen van de zes onderzochte inrichtingsvarianten, voor Windpark N33 gekeken naar de harde belemmeringen (buis- en hoogspanningsleidingen, woonbebouwing etc.). Hierbij is gekeken naar de mogelijkheden om een windpark > 100 MW te realiseren en voldoende afstand te houden tot bepaalde belemmeringen en de lay-out in het kader van landschap te optimaliseren. Daaruit blijkt dat er weinig tot geen ruimte is voor verschuivingen in het plangebied. Daarnaast is het zo dat bij aanvang van het onderzoek een aantal windturbinelocaties aangeduid zijn als risicolocaties voor ecologie, hiermee is bedoeld dat op deze locaties potentieel een groter effect kan optreden omdat ze dichterbij de buurt liggen van vliegroutes, paar- of verblijfplaatsen. Dit is gedaan om extra in te zoomen op deze locaties in het onderzoek. Uit het onderzoek blijkt dat deze windturbinelocaties op ecologisch vlak geen probleem zijn en daarmee geen risico met zich meebrengen. De effecten zijn dermate klein dat er redelijkerwijs geen nadere mitigerende maatregelen nodig zijn en ook niet hoeven worden getroffen gezien het doel van de te realiseren windenergie opgave in Nederland.

Voor een uitgebreide beschrijving wordt verwezen naar hoofdstuk 7 van bijlage 1. bijlage 1: toelichting op de aanvraag ontheffing wnb.

7 Staat van instandhouding

Staat van instandhouding

Voor alle beschermde soorten waarvoor ontheffing wordt aangevraagd moet worden aangetoond dat het initiatief niet leidt tot verslechtering van de staat van instandhouding van de desbetreffende soort (VR) en/of dat er geen afbreuk wordt gedaan aan het streven de populaties van de betrokken soort in hun natuurlijke verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding te laten voortbestaan (HR, Bonn en Bern en andere soorten). In de toelichting wordt hierop uitvoerig ingegaan. Geef hieronder per soort en per beschermingsregime (2 tabellen) gemotiveerd aan op welke wijze wordt voldaan aan deze voorwaarde(n).

Voor een uitgebreide beschrijving wordt verwezen naar hoofdstuk 8 van bijlage 1: toelichting op de aanvraag ontheffing wnb.

Vr

Soort(en) Nederlandse en wetenschappelijke naam	Onderbouwing dat de activiteit niet leidt tot verslechtering van de staat van instandhouding van de soort
Boerenzwaluw (<i>Hirundo rustica</i>)	Uit de Toetsing Wet natuurbescherming (bijlage 4) wordt duidelijk dat de effecten zeer marginaal zijn en het is uitgesloten dat dit een effect kan hebben op de GSI van de Boerenzwaluw.

Hr, Bonn en Bern en andere soorten

Soort(en) Nederlandse en wetenschappelijke naam	Onderbouwing dat er geen afbreuk wordt gedaan aan het streven de populaties van de betrokken soort in hun natuurlijke verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding te laten voortbestaan
Gewone dwergvleermuis (<i>Pipistrellus pipistrellus</i>)	Uit de aanvullende Toetsing Wet natuurbescherming (bijlage 5) wordt duidelijk dat de effecten zeer marginaal zijn en het is uitgesloten dat dit een effect kan hebben op de GSI van de Gewone dwergvleermuis.

8 Bijlagen module 2 Soortenbescherming Wnb

Toe te voegen bijlagen

- X** Activiteitenplan (toelichting op de aanvraag: bijlage 1)
- X** Kaartmateriaal (situatietekening windpark: bijlage 3 en kaartjes gebied werkzaamheden: te vinden in bijlage 1)
- X** Onderzoekrapportages (bijlage 4)

BIJLAGE 1

709016
17-11-2017

**BIJLAGE 1 TOELICHTING OP
DE AANVRAAG ONTKEFFING
WNB**

Sloop en kap activiteiten op de
Trekweg 25 te Zuidbroek in verband
met het project windpark N33

Definitief

Duurzame oplossingen in
energie, klimaat en milieu

Postbus 579
7550 AN Hengelo
Telefoon (074) 248 99 40

Documenttitel	Bijlage 1 toelichting op de aanvraag ontheffing Wnb
Soort document	Definitief
Datum	17-11-2017
Projectnaam	Windpark N33
Projectnummer	709016
Opdrachtgever	Sloop en kap activiteiten op de Trekweg 25 te Zuidbroek in verband met het project windpark N33
Auteur	Mike Muller en Jan-Willem Broersma, Pondera Consult
Vrijgave	Jan Willem Hoezen, Pondera Consult

INHOUDSOPGAVE

1	Inleiding	1
1.1	Introductie project	1
1.2	Wetgeving: Wet Natuurbescherming	1
1.3	Contactgegevens	2
1.4	Leeswijzer	3
2	Beschrijving activiteit (1)	4
2.1	Locatie en werkzaamheden (1.1)	4
2.2	Gedragscode (1.2)	5
3	Aanwezigheid van en effecten op beschermde soorten (2)	6
4	Ontheffing (3)	8
4.1	Ontheffingsaanvraag (3.1)	8
4.2	Periode (3.2)	8
5	Mitigerende en compenserende maatregelen (4)	9
6	Doel en belang van de activiteit (5)	10
6.1	Klimaatverandering	11
6.2	Energievoorzieningszekerheid – afhankelijkheid fossiele energie	29
6.3	Verbeteren luchtkwaliteit – vermijden emissies	32
6.4	Dwingende redenen van groot openbaar belang	35
6.5	Ruimtelijke inrichting en ontwikkeling	35
6.6	Bijdrage van de activiteit	35
6.7	Conclusie	36
7	Alternatieven (6)	38
7.1	Alternatieve vormen van duurzame energie	38
7.2	Alternatieve locaties	40
8	Staat van instandhouding (7)	42

BIJLAGEN

Bijlage 1	Toelichting op de aanvraag (dit document)
Bijlage 2	Machtigingsbewijs
Bijlage 3	Id bewijs gemachtigde
Bijlage 4	Situatietekening Windpark Vermeer Noord
Bijlage 5	Toetsing Wet natuurbescherming (Natuurtoets) – Koeman en Bijkerk bv
Bijlage 6	Nader onderzoek beschermde soorten, Trekweg 25 te Zuidbroek – Koeman en Bijkerk bv

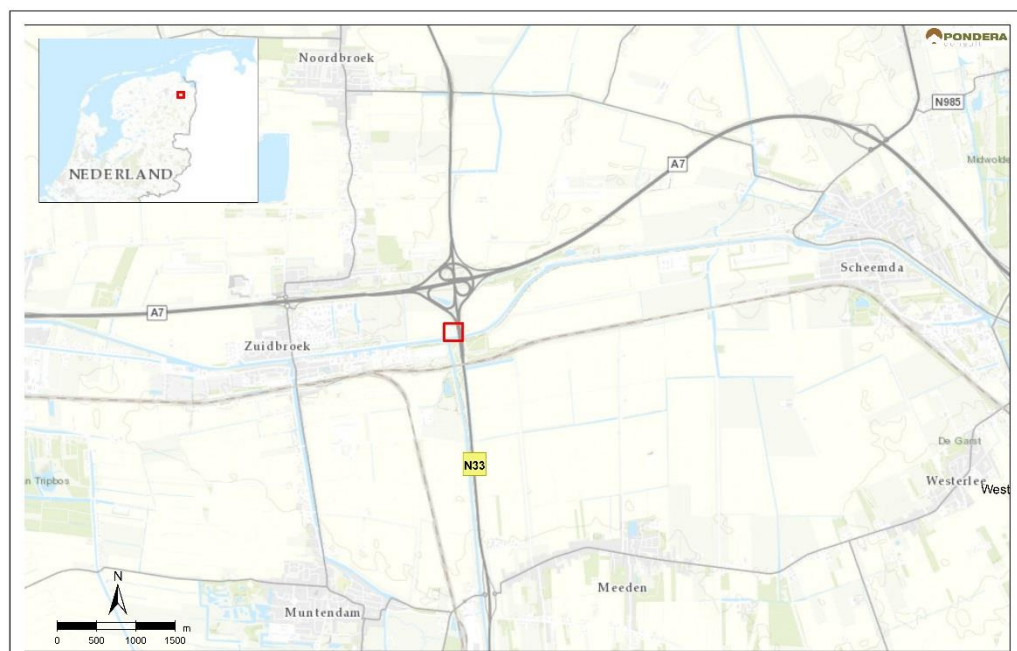
1 INLEIDING

1.1 Introductie project

Ten behoeve van het project Windpark N33 wordt er een woning gesloopt en worden er 31 bomen gekapt aan de Trekweg 25 te Zuidbroek, gemeente Menterwolde (dit wordt verder ook “de activiteit” genoemd). De activiteit kan effect hebben op aanwezige beschermde soorten en daarom is er, in het kader van de Wet natuurbescherming (Wnb), wellicht ontheffing vereist.

In Figuur 1.1 is de locatie van de activiteit weergegeven.

Figuur 1.1 Locatie activiteit

Bron: Pondera Consult

1.2 Wetgeving: Wet Natuurbescherming

Beschermde soorten (Hoofdstuk 3 Wnb)

Op grond van paragraaf 3.1, onder artikel 3.1, van de Wnb is het verboden om opzettelijk van nature in Nederland in het wild levende vogels van soorten als bedoeld in artikel 1 van de Vogelrichtlijn te doden. Daarnaast is het verboden nesten en rustplaatsen te vernielen, te beschadigen of weg te nemen en vogels opzettelijk te verstoren.

Op grond van paragraaf 3.2 artikel 3.5 van de Wnb is het verboden opzettelijk in het wild levende dieren van soorten, genoemd in bijlage IV, onderdeel a, bij de Habitatrichtlijn, bijlage II bij het Verdrag van Bern of bijlage I bij het Verdrag van Bonn, in hun natuurlijk verspreidingsgebied opzettelijk te doden of opzettelijk te verstoren. Tevens is het verboden om rustplaatsen of voortplantingsplaatsen van deze soorten opzettelijk te beschadigen of te vernielen. Volgens lid 5 van dit artikel is het daarnaast ook verboden om planten van soorten,

genoemd in bijlage IV, onderdeel b, bij de Habitatrichtlijn of bijlage I bij het verdrag van Bern, in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen.

Ten slotte is het belangrijk om rekening te houden met de verbodsbepaling zoals geformuleerd in paragraaf 3.3 artikel 3.10 van de Wnb waarbij wordt gesteld dat het verboden is om in het wild levende zoogdieren, amfibieën, reptielen, vissen, dagvlinders, libellen en kevers van de soorten, genoemd in bijlage onderdeel A van de Wnb, opzettelijk te doden. Daarnaast is het verboden om de vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van deze soorten opzettelijk te beschadigen of te vernielen. Tevens is het verboden om vaatplanten van de soorten, genoemd in bijlage onderdeel B van de Wnb, in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen.

Op grond van artikel 3.3 lid 1, artikel 3.8 lid 1 en respectievelijk artikel 3.10 lid 2 kan Gedeputeerde Staten ontheffing van deze verboden verstrekken. In het onderhavige document wordt beoordeeld of er ontheffing nodig is voor het project. De provincie Groningen is het bevoegde gezag voor het eventuele verlenen van deze Wnb ontheffing. De aanvraagformulieren die nodig zijn voor de aanvraag (de *Basismodule* en *Module 2 Soortenbescherming*) zijn verkregen van de website van de Provincie Groningen. In deze formulieren wordt op verschillende plaatsen verwezen naar Bijlage 1, dit is het onderliggende document. Daarnaast wordt er in dit document achter ieder hoofdstuk of paragraaf in schuine letters naar de kopjes in *Module 2 Soortenbescherming* verwezen.

1.3 Contactgegevens

In de volgende tabel zijn de gegevens van de initiatiefnemer weergegeven.

Tabel 1.1 Gegevens aanvrager

<i>Bedrijf</i>	
KvK-nummer	64520102
Vestigingsnummer	000033338256
Statutaire naam	Windpark Vermeer B.V.
Handelsnaam	Windpark Vermeer B.V.
<i>Contactpersoon</i>	
Voorletters	M.
Achternaam	van der Puijl
Functie	Senior Project Manager
Geslacht	Vrouw
<i>Vestigingsadres bedrijf</i>	
Postcode	3824 MN
Huisnummer	47 (4 ^e verdieping)
Straatnaam	Maanlander
Woonplaats	Amersfoort

<i>Contactgegevens</i>	
Telefoonnummer	0884321500
E-mailadres	Info@yardenergy.com

In Tabel 1.2 zijn de gegevens van de voor de indiening van de aanvraag gemachtigde adviseur van de aanvrager opgenomen inzake het verzoek om ontheffing.

Tabel 1.2 Gegevens adviseur

Naam organisatie	Pondera Consult
KvK nummer	08 156 154
Naam gemachtigde	Rijntalder
m/v	J.F.W.
Functie	Directeur
Bezoekadres	Welbergweg 49
Postcode en plaats	7556 PE Hengelo
Postadres	Postbus 579
Postcode en plaats	7550 AN Hengelo (Ov.)
Telefoonnummer	074 248 99 40
Contactpersoon	Jan Willem Hoezen
Functie	Adviseur
Emailadres	J.Hoezen@ponderaconsult.com

Een machtigingsbewijs is opgenomen als bijlage 2 bij onderhavige aanvraag.

Een kopie van het id-bewijs van de gemachtigde adviseur is opgenomen als bijlage 3 bij onderhavige aanvraag.

1.4 Leeswijzer

In hoofdstuk 2 wordt een beschrijving gegeven van de activiteit. Dit betreft informatie over de termijn van het project, de locatie en over de aanleg en exploitatie van de windturbines. In hoofdstuk 3 wordt er met name ingegaan op de vraag welke soorten er aanwezig zijn in en rondom de voorgenomen activiteit. Daarnaast wordt er beschreven welke effecten er optreden ten aanzien van beschermde soorten in het kader van de soortenbescherming. Vervolgens wordt er in hoofdstuk 4 beschreven waarvoor ontheffing wordt aangevraagd en voor welke periode. In hoofdstuk 5 worden vervolgens eventuele mitigerende en compenserende maatregelen beschreven. In hoofdstuk 6 wordt ingegaan op de belangen op grond waarvan ontheffing/vergunning wordt aangevraagd in het kader van de soortenbescherming. Daaropvolgend wordt er in hoofdstuk 7 beschreven of er alternatieven voorhanden zijn. Ten slotte wordt in hoofdstuk 8 ingegaan op de vraag of de gunstige staat van instandhouding van soorten in gevaar kunnen komen.

2 BESCHRIJVING ACTIVITEIT (1)

In dit hoofdstuk wordt een nadere beschrijving gegeven van de activiteit. De informatie betreft een aanvulling op kopje 1.1 en 1.2 van het aanvraagformulier: *Module 2 Soortenbescherming*.

2.1 Locatie en werkzaamheden (1.1)

Om een deel van het windpark N33 te kunnen realiseren wordt een woning inclusief omliggende gebouwen (schuur e.d.) gesloopt. Daarnaast worden er bomen gekapt. De woning en de 31 bomen liggen aan de Trekweg 25 te Zuidbroek, gemeente Menterwolde (Figuur 2.1). Rondom de locatie liggen voornamelijk agrarische percelen met enkele bomen en bosschages. Aan de oostzijde ligt de provinciale weg N33 en aan de zuidzijde ligt het kanaal Winterschoterdiep. De invloedssfeer van de werkzaamheden zal beperkt blijven tot de locatie zoals rood is omkaderd in Figuur 2.1. Het materieel dat ingezet wordt voor het uitvoeren van de activiteit betreft sloopmaterieel, zoals een kraan en mobiele puinbreker. De sloop- en kapwerkzaamheden zullen tijdelijk van aard zijn.

Figuur 2.1 Locatie voorgenomen activiteit

Bron: Pondera Consult

In Tabel 2.1 zijn de exacte coördinaten van de locatie van de te slopen woning weergegeven evenals de kadastrale gegevens van het perceel. Een situatietekening van het gehele Windpark Vermeer Noord is opgenomen als bijlage 4.

Tabel 2.1 Locatie de te slopen woning

X-coördinaten (in RD)	Y-coördinaten (in RD)	Kadastrale aanduiding
255770	576380	ZBK00F1790G0000

2.2 Gedragscode (1.2)

Voor bepaalde beschermde dier- en plantsoorten kent de Wet natuurbescherming vrijstellingen¹. Voorwaarde is dan wel dat de richtlijnen uit een goedgekeurde gedragscode worden gevolgd. Hierin staan gedragsregels die beschrijven op welke manier schade aan beschermde dieren en planten zo veel mogelijk wordt voorkomen bij het uitvoeren van activiteiten. Organisaties die regelmatig werkzaamheden uitvoeren, kunnen een bestaande goedgekeurde gedragscode gebruiken. Windpark Vermeer B.V. beschikt niet over een goedgekeurde gedragscode dus dit is in deze aanvraag niet van toepassing.

¹ Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO): *Gedragscodes*. Bron: <https://www.rvo.nl/onderwerpen/agrarisch-ondernemen/beschermde-planten-dieren-en-natuur/ruimtelijke-ingrepen/ontheffing-vrijstelling/gedragscodes>. Bron geraadpleegd op 14-11-2017.

3 AANWEZIGHEID VAN EN EFFECTEN OP BESCHERMDE SOORTEN (2)

In dit hoofdstuk wordt ingegaan op het onderzoek met betrekking tot effecten op flora- en faunasoorten dat is uitgevoerd ten behoeve van de activiteit. Relevante wetgeving op het gebied van de soortenbescherming is uitgewerkt in hoofdstuk 3 van de Wet natuurbescherming (Wnb). In dit hoofdstuk zijn de beschermingsregimes in drie aparte paragrafen neergelegd. Per beschermingsregime is bepaald welke verboden er gelden en onder welke voorwaarden ontheffing of vrijstelling kan worden verleend door het bevoegd gezag². Het betreft de volgende drie beschermingsregimes:

- *Beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn (paragraaf 3.1 Wnb)*: alle vogels in de zin van de Vogelrichtlijn;
- *Beschermingsregime soorten Habitatrichtlijn (paragraaf 3.2 Wnb)*: alle dieren en planten, genoemd in de bijlagen van de Habitatrichtlijn en de verdragen van Bern en Bonn;
- *Beschermingsregime andere soorten (paragraaf 3.3 Wnb)*: soorten genoemd in bijlage A en B bij de Wnb, die niet onder de reikwijdte van paragraaf 3.2 vallen.

In dit hoofdstuk wordt kort ingegaan op het ecologische onderzoek, de Natuurtoets (Bijlage 5) en de aanvulling (Bijlage 6), dat is uitgevoerd ten behoeve van de activiteit door het ecologische onderzoeksbureau *Koeman en Bijkerk bv*. Er wordt besproken welke beschermde soorten er in het plangebied zijn en wellicht effecten zullen ondervinden van de activiteit. Conform datgeen wat wordt vermeld in *Module 2, paragraaf 2*, wordt er niet ingegaan op soorten die niet beschermd zijn volgens de Wnb of soorten waar vooraf met zekerheid gesteld kan worden dat er geen negatieve effecten zullen optreden en dus overtreding van een verbodsbepaling zeker niet aan de orde zal zijn. Voor een gedetailleerde beschrijving van het ecologische onderzoek wordt verder verwezen naar bijlage 5 en bijlage 6.

Uit het ecologische onderzoek komt naar voren dat (eventuele) effecten op beschermde soorten zijn beperkt tot effecten op:

- Broedvogels met jaarrond beschermd nest;
- Broedvogels (zonder jaarrond beschermd nest);
- Vleermuizen;
- Algemeen voorkomende soorten.

Broedvogels met jaarrond beschermd nest

In en rondom de bebouwing is er tijdens veldonderzoek minimaal één broedpaar van de Boerenzwaluw aangetroffen. Tijdens de geplande werkzaamheden kunnen de nesten beschadigen of zelfs worden vernietigd. De nesten van Boerenzwaluwen zijn jaarrond beschermd dus vernietiging of beschadiging hiervan is een overtreding van verbodsbepaling Artikel 3.1, lid 2 van de Wnb. De effecten zijn te mitigeren met maatregelen. Deze mitigerende maatregelen worden behandeld in hoofdstuk 5. Ondanks mitigerende maatregelen wordt er

² Stibbe, 2016: Blog over de Soortenbescherming onder de Wet natuurbescherming.
<http://www.stibbeblog.nl/all-blog-posts/environment-and-planning/soortenbescherming-onder-de-wet-natuurbescherming-drie-verschillende-beschermingsregimes/>

toch ontheffing voor deze soort aangevraagd, omdat effecten niet geheel uit te sluiten zijn (zie hoofdstuk 4).

Broedvogels (zonder jaarrond beschermd nest)

Tijdens het veldbezoek zijn er geen broedvogels van deze soort aangetroffen in en rondom de bebouwing. Toch kan er niet uitgesloten worden dat deze soorten niet in het gebied van de activiteit voorkomen. Vernietiging van nesten en broedsels is namelijk een overtreding van verbodsbepaling Artikel 3.1, lid 2 van de Wnb. Om dit te voorkomen worden er maatregelen aanbevolen die worden behandeld in hoofdstuk 5.

Vleermuizen

Er zijn in het plangebied baltsende gewone dwergvleermuizen aangetroffen waarvan het zeer aannemelijk is dat ze gebruik maken van de huidige bebouwing bij de woning aan de Trekweg 25. Daarnaast zijn tijdens alle veldbezoeken foeragerende gewone dwergvleermuizen aangetroffen, met name langs de bomenrij die om de woning staan. Er kan met grote zekerheid gesteld worden dat er een paarverblijfplaats in het plangebied is van deze soort en dat deze paarverblijfplaats bij sloopwerkzaamheden verloren gaat. Wanneer er sloopwerkzaamheden plaats gaan vinden zal er een ontheffing aangevraagd moeten worden bij de provincie Groningen (zie hoofdstuk 4). Het vernielen of beschadigen van een paarverblijfplaats is namelijk een overtreding van de Wet natuurbescherming (Wnb art. 3.5 lid 4).

De viaducten bij de rijksweg N33 wordt niet geschikt geacht als paarverblijfplaats. Andere vleermuissoorten zijn niet aangetroffen.

Algemeen voorkomende soorten

Voor andere soorten waarvoor het gebied wellicht van belang kan zijn (bijvoorbeeld kleine zoogdieren) dient rekening te worden gehouden met de Zorgplicht (Artikel 1.11 van de Wnb). Welke maatregelen moeten worden getroffen om hieraan te voldoen wordt beschreven in hoofdstuk 5.

4 ONTHEFFING (3)

4.1 Ontheffingsaanvraag (3.1)

Uit de onderzoeken komt naar voren dat er enkel ontheffing hoeft te worden aangevraagd voor de Boerenwaluw in verband met het vernietigen van nesten en voor de gewone dwergvleermuis in verband met het vernielen of beschadigen van een paarverblijfplaats (Tabel 4.1). Mitigerende maatregelen zullen moeten worden toegepast om de effecten te beperken, maar negatieve effecten kunnen niet geheel worden uitgesloten (zie hoofdstuk 5).

Tabel 4.1 Aanvraag ontheffing

Soort	Beschermingsregime	Verbodsbepaling	Overtreding
Boerenwaluw (<i>Hirundo rustica</i>)	Vogelrichtlijn	Artikel 3.1, lid 2	Opzettelijk vernielen en/of beschadigen van nesten en het wegnemen van nesten
Gewone dwergvleermuis (<i>Pipistrellus pipistrellus</i>)	Habitatrichtlijn, Bijlage IV	Artikel 3.5, lid 4	Opzettelijk beschadigen en/of vernielen van voortplantingsplaatsen en/of rustplaatsen

4.2 Periode (3.2)

De ontheffing wordt aangevraagd van 01-03-2019 t/m 30-06-2019 ^j.

5 MITIGERENDE EN COMPENSERENDE MAATREGELEN (4)

In deze paragraaf is aangegeven welke mitigerende maatregelen moeten worden genomen om de effecten op beschermde soorten, waar mogelijk verbodsbepalingen worden overtreden (zie hoofdstuk 3), te beperken. Compenserende maatregelen zijn niet aan de orde.

Broedvogels met jaarrond beschermd nest

Omdat het niet uitgesloten kan worden dat er geen nesten worden vernietigd zullen er minstens 6 nestkommen van de Boerenwaluw onder de dichtstbijzijnde brug van de N33 geplaatst moeten worden. Dit zal voor deze soort een geschikt alternatief zijn. Het aanbrengen van de nestkommen dient in overleg met een ecooloog plaats te vinden.

Vleermuizen

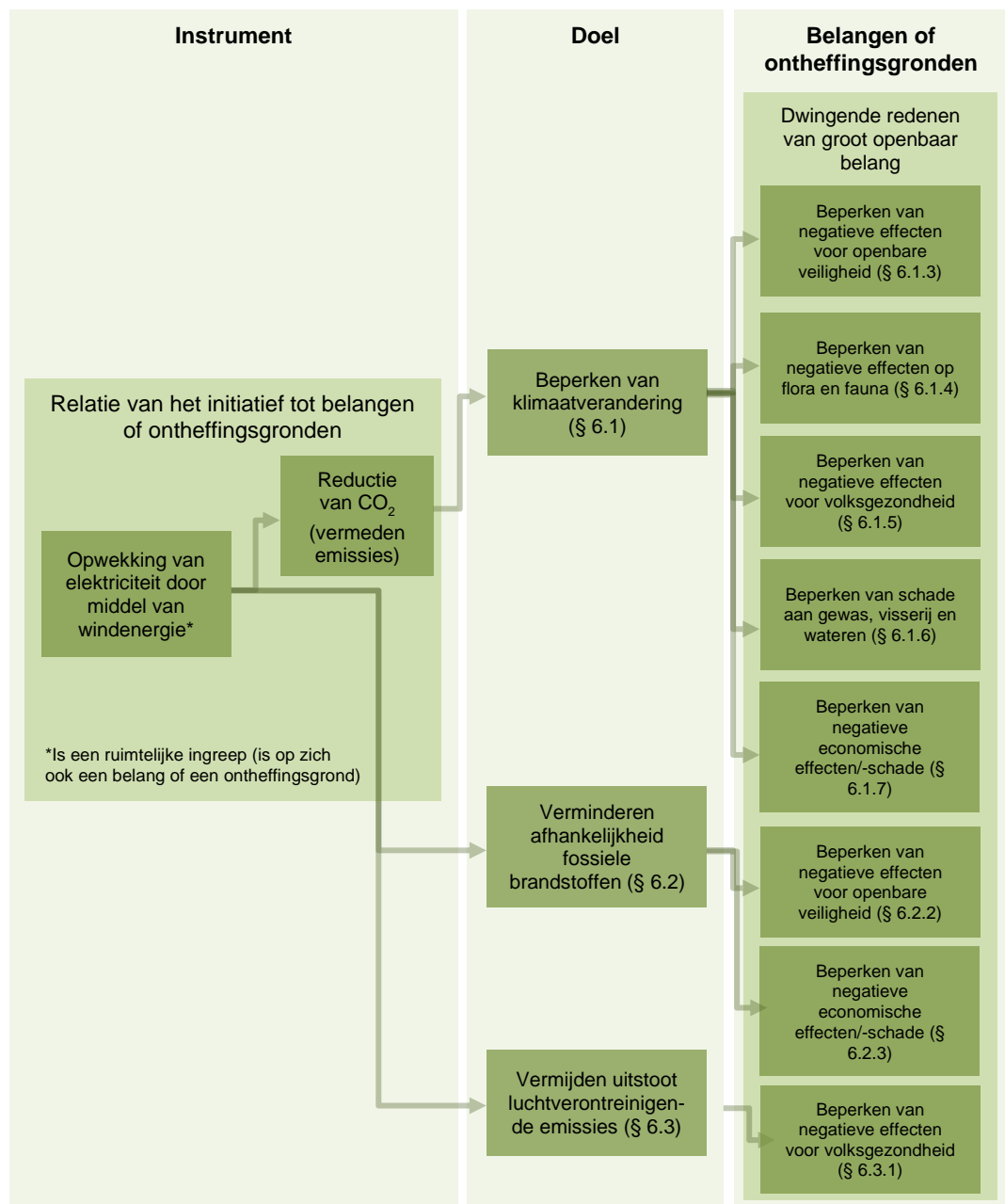
Voor de werkzaamheden, dienen 4 kasten opgehangen te worden op bebouwing die blijft staan in het plangebied, mochten er geen gebouwen blijven staan kunnen de kasten ook op bomen geplaatst worden. Van belang is dat ze op drie meter hoogte hangen met een vrije aanvliegeroute en weinig obstakels. Aangezien er een paarverblijfplaats is gevonden, moeten de te plaatsen kasten een gewenningsperiode van minimaal 6 maanden voorafgaand aan de start van het paarseizoen kennen. Dit betekent dat vervangende paarverblijfplaatsen uiterlijk half februari 2018 aanwezig moeten zijn. De kasten moeten binnen een straal van 200 meter van de originele verblijfplaats komen te hangen. De kasten dienen als een tijdelijke oplossing. De sloopwerkzaamheden dienen gefaseerd uitgevoerd te worden, zodat de dieren kunnen wegkruipen of zich verplaatsen naar de vleermuiskasten. Open stootvoegen kunnen worden afgedekt met exclusion flaps die van boven dicht gemaakt zijn. Hierdoor kunnen de aanwezige vleermuizen wel naar buiten, maar niet meer naar binnen.

Daarnaast wordt er door Koeman en Bijkerk geadviseerd om tijdens de periode van maart tot oktober in de avond geen werkzaamheden uit te voeren waarbij gebruik wordt gemaakt van kunstlicht. Dit zou namelijk een verstoring effect kunnen hebben op vleermuizen die het plangebied gebruiken als migratieroute of foerageergebied.

6 DOEL EN BELANG VAN DE ACTIVITEIT (5)

Het doel van de activiteit is om Windpark N33 te realiseren. In dit windpark komen windturbines te staan die elektriciteit opwekken uit wind, een hernieuwbare bron van energie. De realisatie en exploitatie van de windturbines is een ruimtelijke ingreep en een ruimtelijke ontwikkeling. Met de activiteit worden daarom diverse belangen gediend. De belangen en de motivatie hiervan worden in dit hoofdstuk toegelicht aan de hand van het schema in Figuur 6.1. In het figuur is tussen haakjes aangegeven in welke paragrafen van dit hoofdstuk het betreffende belang is toegelicht. Op de volgende bladzijde is de opbouw van het figuur toegelicht. Bij het behandelen van de belangen worden ook een aantal relevante kaders benoemd.

Figuur 6.1 Belangen opwekking hernieuwbare energie met windturbines

Kader 6.1 Toelichting Figuur 6.1

Figuur 6.1 is een overzicht van de relatie tussen het project, gericht op de opwekking van elektriciteit uit windkracht met windturbines, en de achterliggende belangen en doelstellingen.

Aan de linkerkant is de instrumentele functie van de activiteit aangegeven (elektriciteit opwekken/ uitstoot CO₂-emissie vermijden). Het midden van de figuur geeft aan voor welke doelstellingen het instrument/ de instrumentele functie, een bijdrage levert. Vervolgens is aan de rechterkant aangegeven welke belangen of ontheffingsgronden worden gediend met de doelstellingen en waar de activiteit een bijdrage aan levert. Met andere woorden: waarom de doelen zijn gesteld, waarvoor het genoemde instrument wordt ingezet.

De figuur is beperkt tot het benoemen van de belangen die in het beschikbare kader voor de Wnb-ontheffing zijn opgenomen.

Voor het belang 'klimaatverandering' en de bijbehorende belangen geldt dat klimaatverandering een mondiale bedreiging is die op verschillende plekken verschillende gevolgen voor mens en natuur heeft en naar verwachting zal hebben in de toekomst. Dit hoofdstuk gaat met name in op de effecten op nationale schaal. De verplichtingen die Nederland en de Europese Unie zijn aangegaan en de belangen die daarmee gepaard gaan, hebben ook betrekking op negatieve effecten in andere delen van de wereld.

6.1 Klimaatverandering

De uitstoot van broeikasgassen die onder meer vrijkomen bij de productie van energie uit fossiele brandstoffen, leidt tot klimaatverandering. De gevolgen hiervan hebben een belangrijke negatieve invloed op de openbare veiligheid, flora en fauna, volksgezondheid en de economie. Op internationaal, Europees, nationaal en lokaal niveau wordt ingezet op het beperken van de uitstoot van broeikasgassen, die nog steeds toeneemt. Het doel is de concentraties van deze gassen in de atmosfeer te stabiliseren en daarmee gevaarlijke antropogene verstoring van het klimaatsysteem te voorkomen. Het beperken en vermijden van de uitstoot van broeikasgassen levert daarmee een bijdrage aan het voorkomen van de genoemde negatieve invloeden en is daarmee in het belang van de volksgezondheid, flora en fauna, openbare veiligheid en de economie. In deze paragraaf wordt dit nader toegelicht.

6.1.1 Oorzaken

Klimaatverandering is de verandering van het gemiddelde weertype of klimaat over een bepaalde periode. Deze verandering betreft een opwarming van het klimaatsysteem, zoals blijkt uit de geconstateerde toename in de wereldwijde gemiddelde temperatuur van de lucht en de oceanen, wijdverspreide afsmelting van sneeuw en ijs en stijging van de wereldwijde gemiddelde zeespiegel. Dat er sprake is van klimaatverandering als gevolg van menselijk handelen, is wetenschappelijk vastgesteld door het IPCC³, het Intergovernmental Panel on Climate Change. Periodiek stelt het IPCC een nieuwe beoordeling op van de optredende klimaatverandering, de gevolgen hiervan en de mogelijkheden voor mitigatie en adaptatie. De

³ Het Intergovernmental Panel on Climate Change (IPCC) is het internationale orgaan voor de beoordeling van de klimaatverandering. Het werd opgericht door de Verenigde Naties Milieu Programma (UNEP) en de Wereld Meteorologische Organisatie (WMO) om de wereld te voorzien van een duidelijke wetenschappelijke visie op de huidige stand van kennis in klimaatverandering en de potentiële milieu- en sociaaleconomische effecten. De VN-Algemene Vergadering heeft ingestemd met de actie van WMO en UNEP tot oprichting van het IPCC (www.ipcc.ch).

meest recente beoordeling betreft de vijfde beoordelingsrapportage uit 2013 (Fifth Assessment Report – AR5). Eerdere rapportages zijn uitgebracht in 1990, 1995, 2001 en 2007.

Uit de rapportage volgen de volgende conclusies (gebaseerd op Climate Change 2013: Synthesis report. Summary for policymakers . IPCC, 2013):

- er is, ondubbelzinnig, sprake van klimaatverandering, volgend uit de hiervoor benoemde waarnemingen van de temperatuurstijging, zeespiegelstijging en afsmelting van sneeuw en ijs;
- klimaatverandering is het gevolg van veranderingen in de concentraties van broeikasgassen (zoals koolstofdioxide, methaan en lachgas) en aerosols (kleine deeltjes) in de atmosfeer, landgebruik en zonnestraling;
- de opwarming van de oceanen is vrijwel zeker en de stijging van de zeespiegel over de periode 1901 tot 2010 is groter dan de stijging over de vorige 2000 jaar.
- de wereldwijde emissies van broeikasgassen als gevolg van menselijke activiteiten zijn toegenomen sinds het pre-industriële tijdperk. De concentraties van de broeikasgassen is circa 40% hoger dan de pre-industriële niveaus;
- koolstofdioxide (CO₂) is het meest belangrijke broeikasgas. De jaarlijkse CO₂-emissie lag in 2011 circa 54% hoger dan in 1990;
- het grootste deel van de waargenomen temperatuurverandering sinds het midden van de 20^e eeuw is met zekerheid veroorzaakt door de waargenomen toename van antropogene broeikasgassen door toedoen van de mens;
- de energievoorziening is in 2004 voor meer dan 25% van de totale broeikasgasemissies verantwoordelijk. Het gebruik van fossiele brandstoffen is voor een nog groter deel van de CO₂-emissie verantwoordelijk.

In 2011 heeft de KNAW, de Koninklijke Nederlandse Academie van Wetenschappen, in „Klimaatverandering, wetenschap en debat (2011) aangegeven over welke zaken wetenschappelijke zekerheid inzake klimaatverandering bestaat. Dit betreft: verandering van de samenstelling van de dampkring ten gevolge van de mensheid, optreden van klimaatverandering en het gegeven dat de huidige klimaatmodellen klimaatverandering in de 20e eeuw in hoge mate verklaren.

Kort samengevat op basis van het voorgaande:

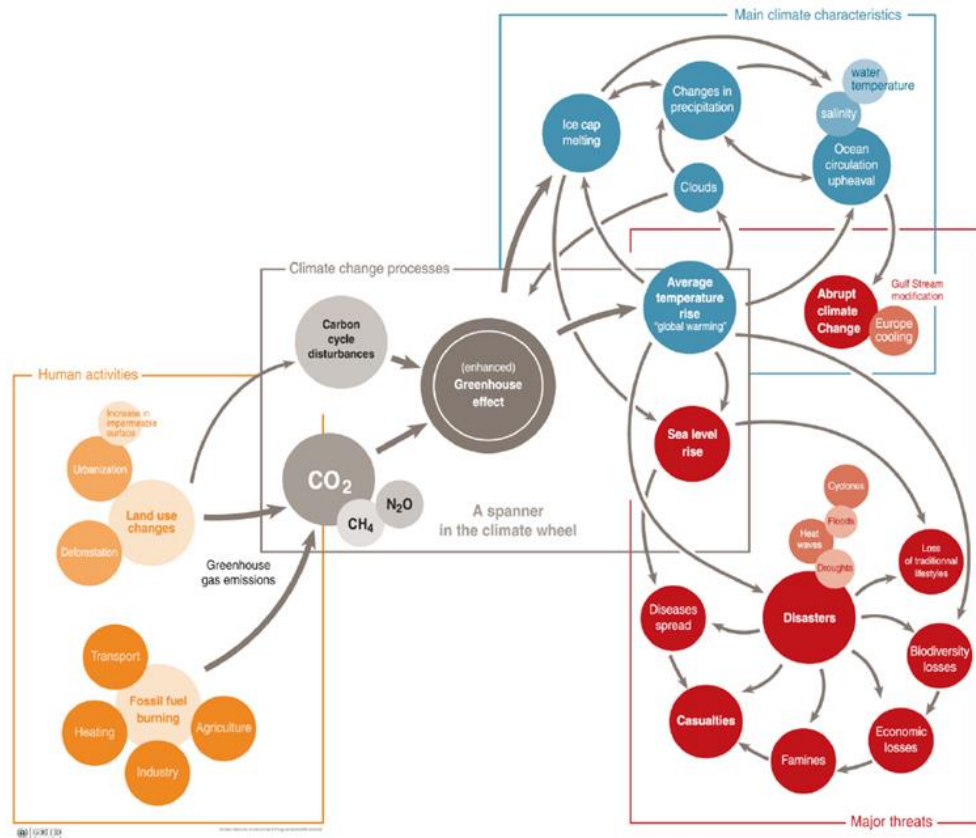
1. er is sprake van klimaatverandering;
2. deze wordt voor het grootste deel veroorzaakt door de grootschalige uitstoot van broeikasgassen ten gevolge van menselijke activiteiten;
3. de huidige energievoorziening en het verbruik van fossiele brandstoffen veroorzaakt een significant deel van deze uitstoot van broeikasgassen.

6.1.2 Gevolgen en effecten van klimaatverandering

De gevolgen van klimaatverandering variëren per regio, enerzijds omdat klimaatverandering verschillende effecten teweegbrengt per regio en anderzijds omdat de gevoeligheid van bepaalde regio's of systemen, zoals ecosystemen, verschilt. Het klimaat is een complex systeem. Zo zijn ecosystemen, voedselproductie, inrichting van de maatschappij afgestemd op de heersende omstandigheden (temperatuur, neerslag, extremen, et cetera) maar hebben ook

weer onderlinge relaties, evenals de gevolgen van klimaatverandering zelf. In Figuur 6.2 is een weergave van de onderlinge relaties gegeven.

Figuur 6.2 Effecten klimaatverandering en onderlinge relaties (Rekacewicz, 2005)

Klimaatverandering is een ontwikkeling. De gevolgen zijn reeds op dit moment waarneembaar, zoals in de gemiddelde temperatuursverandering en de zeespiegelstijging op aarde. Verwacht wordt dat de ontwikkeling zich doorzet omdat ook de uitstoot van broeikasgasemissies blijft toenemen. Een verdere ontwikkeling leidt tot een toenemende opwarming en grotere effecten, welke hierna verder worden toegelicht.

Klimaatverandering heeft verschillende effecten. In algemene zin zijn een aantal relevante effecten hierna opgesomd die worden waargenomen. Met een doorgaande klimaatverandering nemen de effecten (schaal/ernst) toe. Klimaatverandering leidt tot effecten op:

- gemiddelde klimaat (zoals temperatuur, seizoenswisselingen);
- watersysteem: zeespiegelstijging met risico op overstroming, zware neerslag, piekafvoeren rivieren met risico op overstroming, langere droogteperiodes, zoetwatervoorziening;
- natuur: verplaatsing van soorten ten gevolge van verandering/ongeschikt worden habitat, uitsterven van soorten, verandering in de voedselketen
- voedselproductie: verandering productieomstandigheden, meer schade bij meer extremen in het weer (extreme neerslag, langere droogteperiodes);
- gezondheid: ten gevolge van bijvoorbeeld verandering van aanwezigheid infectieziekten, voorkomen van extreme hitte en koude en optreden van hittegolven.

Op verzoek van de Europese Commissie heeft het kabinet haar visie op klimaatbeleid richting 2050 aangegeven in de „Klimaatbrief 2050: uitdagingen voor Nederland bij het streven naar een concurrerend, klimaatneutraal Europa (Ministers van EL&I en I&M, 2011). Hierin worden de potentiële effecten voor Nederland ook specifiek aangehaald:

„Nederland heeft specifiek baat bij een mondiale aanpak om klimaatverandering te beteugelen. Wetenschappelijk onderzoek wijst uit dat klimaatverandering wereldwijd leidt tot problemen op het gebied van waterhuishouding, ecosystemen, voedselvoorziening, veiligheid en gezondheid. Volgens het World Risk Report van de Verenigde Naties⁴ is Nederland van alle Europese landen het meest vatbaar voor de gevolgen van klimaatverandering door een hoge bevolkingsdichtheid en een verhoogd risico op overstromingen. Hoge aanpassingskosten voor kust- en waterbeheer, verlies van biodiversiteit en achteruitgang van het leefklimaat in steden zijn reële risico's waarmee Nederland rekening dient te houden. Klimaatmaatregelen hebben bovendien belangrijke lokale nevenbaten, zoals verbetering van de luchtkwaliteit.

In de paragrafen 6.1.3 en verder worden deze effecten nader toegelicht en wordt een verband gelegd met de belangen welke gediend zijn met de activiteit waarvoor ontheffing wordt aangevraagd. Bij de beschrijving van de effecten dient in acht te worden genomen dat diverse gevolgen reeds worden waargenomen (zoals reeds eerder opgemerkt, bijvoorbeeld zeespiegelstijging) maar dat verdere ontwikkeling van klimaatverandering tot het vergroten van de omvang en ernst van de gevolgen leidt. Het belang van het beperken van klimaatverandering is dan ook gelegen in het voorkomen van gevaarlijke effecten voor mens en natuur, zie ook paragraaf 6.1.7 waarin de wereldwijde, Europese en nationale aanpak is beschreven. Het voorkomen dan wel beperken van deze gevaarlijke effecten van klimaatverandering betreft de belangen van hernieuwbare energie en van het geplande onderhavige project.

6.1.3 Openbare veiligheid

Zoals aangegeven beïnvloedt klimaatverandering het watersysteem. Dit leidt tot diverse bedreigingen voor de openbare veiligheid. De potentiële gevolgen zijn namelijk van invloed op:

- veiligheid tegen overstromen;
- zoetwatervoorziening;
- elektriciteitsvoorziening.

Veiligheid tegen overstromen

Ten gevolge van klimaatverandering is sprake van zeespiegelstijging. Enerzijds door een opwarming van de gemiddelde temperatuur van de oceanen en anderzijds door het afsmelten van grote ijsmassa's. Het KNMI presenteert iedere vijf jaar de actuele kennis rond klimaatverandering en de gevolgen voor Nederland. Het meest recente rapport stamt uit 2015 en in dit rapport zijn verschillende scenario's bekeken (KNMI, 2015). De huidige waargenomen stijging (Noordzee) bedraagt circa 19 cm. Bij ongewijzigd beleid wordt een verdere stijging verwacht tot maximaal één meter in 2100. Daarbij worden ook vaker extreem hoge piekafvoeren op de grote rivieren verwacht ten gevolge van extreme neerslag. Aangezien bijna 60% van Nederland gevoelig is voor overstromingen vanuit zee of rivieren, leidt

⁴ World Risk Report 2011. United Nations University, Institute for Environment and Human Security.

klimaatverandering tot een verhoogd risico op overstroming (Planbureau voor de Leefomgeving [PBL], 2009 en PBL, 2011a). Dit is derhalve een bedreiging voor de openbare veiligheid.

De gevolgen van klimaatverandering voor de openbare veiligheid, ten gevolge van de klimaatverandering en de potentiële gevolgen bij een verdere klimaatverandering door toenemende overstromingsrisico's worden dan ook onderkend (Ciscar et al., 2014). Dit blijkt bijvoorbeeld uit de inwerkingtreding van de „Wijziging van de Waterwet en de Wet Infrastructuurfonds in verband met de bescherming tegen overstromingen en de zorg voor de zoetwatervoorziening in relatie tot verwachte klimaatveranderingen (Deltawet waterveiligheid en zoetwatervoorziening) op 1 januari 2012. In de memorie van toelichting op deze wet is aangegeven:

“Daarnaast brengt de verwachte klimaatverandering nieuwe opgaven mee voor het waterbeheer in zowel de nabije als verre toekomst. Er moet rekening worden gehouden met een verdere opwarming van de aarde en een stijging van de zeespiegel. De verwachting is ook dat de extremen in de rivierafvoeren zullen toenemen. Hoge afvoeren en veel neerslag geven een grotere kans op wateroverlast en overstromingen.”

Mede op initiatief van Nederland is een Europese richtlijn tot stand gekomen, 2007/60/EG over beoordeling en beheer van overstromingsrisico's, waarin eveneens wordt overwogen dat:

“(2)...de klimaatverandering ertoe bijdraagt dat de kans op overstromingen en de omvang van de daardoor veroorzaakte negatieve effecten toenemen.

Zoetwatervoorziening

Klimaatverandering vormt eveneens een bedreiging voor de zoetwatervoorziening in Nederland, en daarmee voor de voedselproductie. De beschikbaarheid van voldoende zoet water en voedsel zijn van belang voor de openbare veiligheid en de volksgezondheid gezien het grote belang voor het functioneren van de samenleving.

De bedreiging van de zoetwatervoorziening in Nederland volgt uit zeespiegelstijging en droogte (langdurige droogteperiodes). Zoals in de genoemde Memorie van Toelichting van de Deltawet waterveiligheid en zoetwatervoorziening wordt aangegeven:

„de combinatie van zeespiegelstijging en droogte kan leiden tot verzilting en problemen met de zoetwatervoorziening.

En in het Nationaal Waterplan 2016-2021 (I&M en EZ, 2015) wordt dit eveneens onderkend:

„Nu al is er soms minder zoetwater beschikbaar dan de vraag. In de toekomst zal dit naar verwachting vaker voorkomen door klimaatverandering, verzilting en sociaaleconomische ontwikkelingen zoals toename van de bevolkingsomvang en economische groei..

Daar komt bij dat de flexibiliteit in de huidige zoetwatervoorziening beperkt is en bij een toenemende temperatuurstijging (onder meer van de zoetwatervorraden) en groeiende neerslagtekorten er op de lange termijn (na 2050) problemen kunnen onderstaan. De lage

Rijnaftvoeren kunnen bijvoorbeeld in de periode van 2070 - 2100 met 10 - 30% afnemen ten opzicht van de periode 1961 – 1990 als gevolg van de effecten van klimaatverandering (PBL & KNMI, 2015)

Elektriciteitsvoorziening

Een belangrijk deel van de huidige elektriciteitsvoorziening wordt geleverd door elektriciteitscentrales die voor hun productie afhankelijk zijn van koeling door middel van koelwater uit de grote rivieren. Ten gevolge van klimaatverandering zal de beschikbaarheid van koelwater en daarmee de elektriciteitsproductie en derhalve de energievoorzieningszekerheid in bepaalde perioden sterk afnemen. Dit wordt nu reeds waargenomen (Van Vliet et al., 2012). De oorzaken hiervoor zijn gelegen in hogere watertemperaturen in zijn algemeenheid waardoor minder koelwater mag worden geloosd vanwege waterkwaliteit en ecologische effecten, maar specifiek gedurende hittegolven welke meer frequent worden verwacht. Door koelwaterbeperkingen neemt de beschikbare capaciteit van de elektriciteitsvoorziening af. De bestendigheid van de elektriciteitsvoorziening is in het belang van de openbare veiligheid vanwege de vitale rol in het maatschappelijk functioneren van allerlei maatschappelijke voorzieningen en instellingen. Met name ook tijdens hittegolven is de elektriciteitsvoorziening van groot belang voor het maatschappelijk functioneren. Een stabiele elektriciteitsvoorziening om koeling te kunnen aanbieden is daarbij noodzakelijk.

Naast de bijdrage om de effecten op de elektriciteitsvoorziening te beperken, is het belang van hernieuwbare energie, specifiek windenergie, daarbij ook gelegen in het versterken van de energievoorziening aangezien deze productietechnologie niet afhankelijk is van de beschikbaarheid van koelwater en de mogelijkheid om dit te lozen of van de temperatuur. Het belang in de energieleveringszekerheid is toegelicht in paragraaf 6.2.

Samengevat

Het belang van de activiteit volgt vanuit het belang van de openbare veiligheid, aangezien een bijdrage wordt geleverd aan het beperken van klimaatverandering waardoor de gevolgen van klimaatverandering op de kans op overstroming, een lagere beschikbaarheid van zoetwater en de stabiliteit van de elektriciteitsvoorziening worden beperkt. Op deze wijze is er een positieve invloed voor de openbare veiligheid zodat het belang van openbare veiligheid wordt gediend.

6.1.4 Flora en fauna

Klimaatverandering heeft grote invloed op flora en fauna doordat directe veranderingen optreden in de leefomgeving van flora en fauna. Er treedt een verandering in de klimatologische omstandigheden op (opwarming en optreden meer extreme weersomstandigheden) en in de voedselketen. Bijvoorbeeld de opwarming van het water beïnvloedt de waterkwaliteit negatief (botulisme, algengroei) en het aanbod en soort voedsel voor bijvoorbeeld watervogels.

In de EU-biodiversiteitstrategie voor 2020, een publicatie van de Europese Commissie (EC, 2011a), wordt dan ook geconcludeerd:

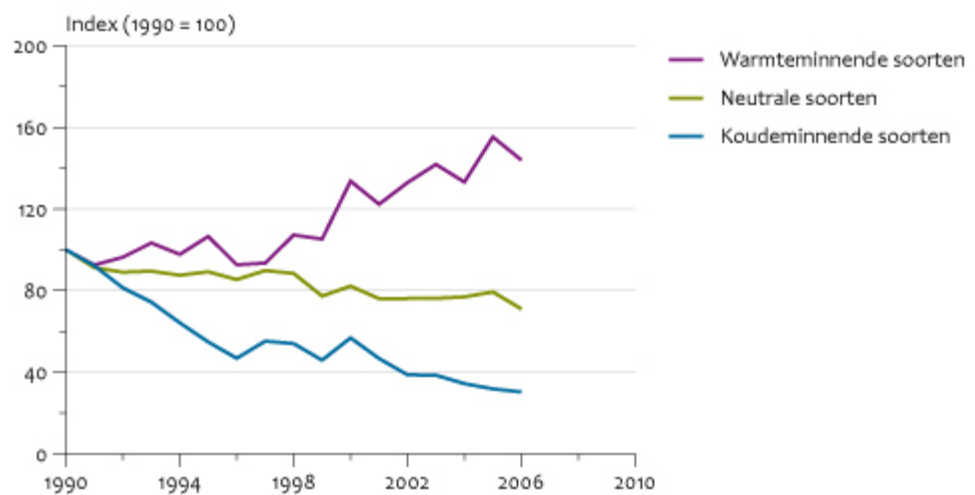
„Hoewel biodiversiteit een belangrijke bijdrage levert aan de beperking van en de aanpassing aan de klimaatverandering, is het behalen van de CO₂-doelstelling samen met voldoende aanpassingsmaatregelen om de impact van onvermijdelijke effecten van de klimaatverandering terug te dringen, eveneens essentieel om biodiversiteitsverlies af te wenden.

Op de website van het Compendium voor de Leefomgeving (CLO) (een gezamenlijk product van het CBS, het Planbureau voor de Leefomgeving en Wageningen Universiteit en Researchcentrum) zijn verschillende indicatoren van klimaatveranderingen gepresenteerd (CLO, 2008). Eén van deze indicatoren is de variatie in het aantal warmteminnende en koudeminnende soorten. Zo wordt er op basis van waarnemingen geconcludeerd:

„Voor koudeminnende soorten worden de leefomstandigheden in Nederland ongunstiger, waardoor ze in aantal achteruitgaan. Voor warmteminnende soorten worden de omstandigheden echter steeds gunstiger, waardoor ze in aantal toe kunnen nemen. Dit geldt voor soorten uit allerlei soortgroepen, zoals vogels, vlinders en amfibieën.

Figuur 6.3 Effecten van klimaatverandering op koude- en warmteminnende soorten (CLO, 2008).

Invloed klimaatverandering op soorten

Bron: NEM (PGO's, CBS), WUR.

CBS/julo8/1429
www.compendiumvoordeleefomgeving.nl

Dit wordt onder ook bevestigd in de waarnemingen uit vogelonderzoek, zoals onder meer geconcludeerd in de Vogelbalans 2009 van het Sovon Vogelonderzoek Nederland:

„Klimaatverandering krijgt een grote invloed op het voorkomen van winter- en trekvogels in ons land. De eerste tekenen zijn er. Zo wordt Nederland door warmere winters aantrekkelijker om te overwinteren. Vooral soorten die normaliter ten zuidwesten van ons land overwinteren, nemen recent sterk toe. Ook zien we de timing van de trek veranderen. Sommige soorten arriveren vroeger in ons land en vertrekken later, bij andere is het juist andersom.

In de Vogelbalans van 2013 wordt vervolgens vermeldt dat:

“Van de vijf soorten overwinterende ganzen waarvan informatie over het broedsucces wordt verzameld, komen er vier met steeds minder jongen terug uit de broedgebieden... de afname van het broedsucces vooral wordt gestuurd door omstandigheden in de broedgebieden (bijv. voedselsituatie, predatie, klimaatverandering)”.

Verwachte effecten en waargenomen ontwikkelingen betreffen daarbij niet alleen een verschuiving in de aanwezigheid van soorten (zo wordt een verplaatsing naar het noorden van koudeminnende soorten verwacht), maar ook verlies (uitsterven) aan biodiversiteit voor sommige soorten. Dit zijn soorten die zich niet tijdig kunnen aanpassen aan de verandering in de leefomgeving algemeen, de optredende extremen of de verandering van het ecosysteem. Een doorgaande klimaatverandering betekent daarmee ook een negatieve invloed op de instandhoudingsdoelstellingen van Natura 2000-gebieden in Nederland en de rest van Europa (PBL, 2011b).

De effecten op flora en fauna worden reeds waargenomen en het belang van het beperken van klimaatverandering is erin gelegen om de verandering te beperken en dit tijdig te realiseren binnen een tijdsbestek dat toereikend is om ecosystemen in staat te stellen zich op natuurlijke wijze aan te passen aan klimaatverandering (conform de doelstelling uit het Raamverdrag van de VN uit 1993, zie ook paragraaf 6.1.7).

Samengevat

Het belang van de activiteit volgt vanuit het belang van flora en fauna aangezien een bijdrage wordt geleverd aan het beperken van klimaatverandering waardoor de negatieve gevolgen van klimaatverandering op flora en fauna worden beperkt. Op deze wijze is er een positieve invloed voor de bescherming van flora en fauna, zodat het belang van de bescherming van flora en fauna wordt gediend.

6.1.5 Volksgezondheid

Klimaatverandering is van invloed op de volksgezondheid. Deze invloed is overwegend negatief, met uitzondering van een afname van wintersterfte. Deze negatieve invloed is het gevolg van:

- frequenter optreden van weersextremen (hittegolven) en luchtkwaliteit;
- toename risico op overstroming (zeespiegelstijging en piekafvoeren ten gevolge van extreme neerslag);
- toename en vestiging van nieuwe vectoren, virussen en bacteriën ten gevolge van verandering regionale klimaat (hogere temperaturen, zachtere winters).

Optreden weersextremen en luchtkwaliteit

Ten gevolge van klimaatverandering zullen naar verwachting meer weersextremen optreden. Specifiek voor Noord-Europa en Nederland neemt daarbij het aantal en extremiteit van hittegolven toe en is sprake van meer zware neerslag en droogte (PBL & KNMI, 2015). Dit heeft vooral gevolgen voor kwetsbare groepen in de samenleving (ouderen maar ook kleine kinderen en zieken). Het is dan ook de verwachting dat de hitte gerelateerde sterfte zal toenemen. Ten gevolge van de weersextremen neemt de omvang en het optreden van zomersmog toe naar verwachting. Dit is eveneens een bedreiging voor de volksgezondheid, voor met name kwetsbare groepen in de samenleving.

In de „Routekaart naar een concurrerende koolstofarme economie in 2050 van de Europese Commissie (2011b) wordt daarbij aanvullend opgemerkt dat:

„Maatregelen om de uitstoot van broeikasgassen te beperken, zouden een belangrijke aanvulling vormen op de bestaande maatregelen om de luchtkwaliteit te verbeteren en leiden tot een sterke vermindering van de luchtverontreiniging .

Bij de traditionele opwekking van elektriciteit komen veel emissies vrij (University of Stuttgart, 2013). Bij energieopwekking van hernieuwbare bronnen zoals windenergie is dit niet geval (overigens geldt dit niet per definitie voor biomassa). Dit is een lokaal effect en is ook gerelateerd aan een beleidsinzet om ook op emissieloos vervoer en transport over te stappen door elektrische aandrijving.

Risico op overstroming

Zie hiervoor sub paragraaf 6.1.3 inzake de toename in de kans op overstromingen ten gevolge van zeespiegelstijging en piekafvoeren op de grote rivieren. Overstromingen zijn een bedreiging voor de volksgezondheid. In Nederland geldt dat risicogevoelige laaggelegen delen (60% van Nederland), de hoogste bevolkingsdichtheid hebben (met name de Randstad).

Ziekten

Een toename en vestiging van nieuwe vectoren, virussen en bacteriën en hiermee verbonden infecties en ziekte- en sterftegevallen ten gevolge van de gewijzigde regionale klimatologische omstandigheden treedt naar verwachting op. Ook zullen naar verwachting het aantal allergiedagen toenemen en verspreid de eikenprocessierups zich over heel Nederland. De effecten zijn een bedreiging voor de volksgezondheid.

Samengevat

Het belang van de activiteit volgt vanuit het belang van volksgezondheid aangezien een bijdrage wordt geleverd aan het beperken van klimaatverandering waardoor de negatieve gevolgen van klimaatverandering op de volksgezondheid worden beperkt. Op deze wijze is er een positieve invloed voor de volksgezondheid zodat het belang van volksgezondheid wordt gediend.

6.1.6 Gewassen, visserij en wateren

De gevolgen van klimaatverandering raken de gewasteelt, de visserij en de kwaliteit van de wateren. Schade kan ontstaan, en ontstaat reeds, als effect van de gevolge van klimaatverandering.

Gewasteelt

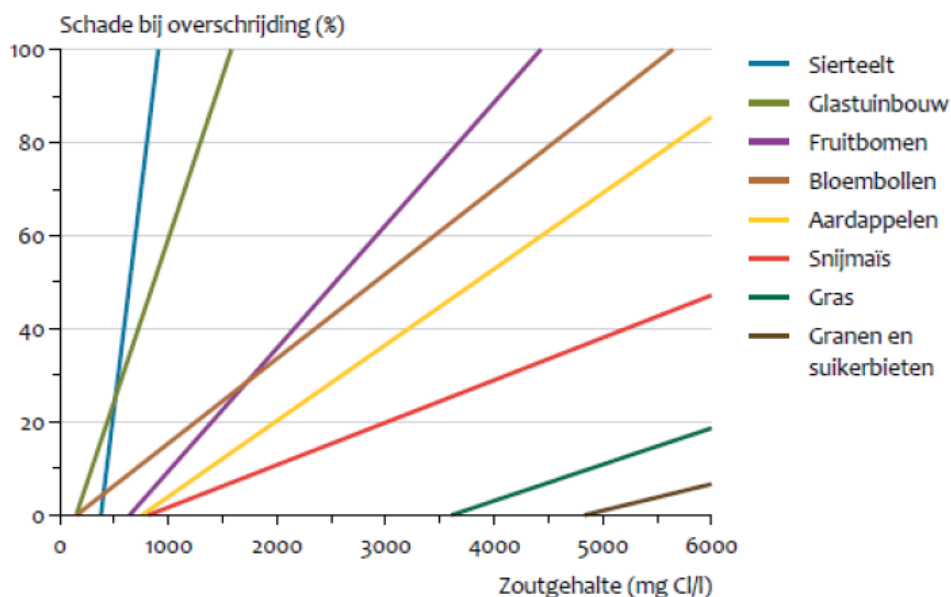
De teelt van gewassen is, voor wat betreft de akkerbouw, afhankelijk van de klimatologische omstandigheden en het watersysteem. Klimaatverandering beïnvloedt beide (PBL, 2009). De effecten hiervan tot schade aan gewassen (slechter of mislukte oogsten) door:

- weersextremen (hittegolven, extreme neerslag);
- drogere zomers/ lange droge periodes waardoor de beschikbaarheid van zoetwater afneemt. De daarbij verwachte lagere aanvoer over de rivieren betekent ook dat het neerslagtekort in de zomer minder kan worden gecompenseerd. De landbouw is één van de grootste verbruikers van zoetwater;
- Toenemend risico op ziekten en plagen;
- Verzilting ten gevolge van een hogere zeespiegel.

Er zijn, in Nederland, echter ook positieve gevolgen te verwachten door een verlengd groeiseizoen en een hogere CO₂-concentratie in de lucht.

Ten aanzien van verzilting, wat met name in de kustgebieden van Nederland een risico is, is de potentiële schade verschillend per type teelt. In Figuur 6.4 is dit weergegeven. Verzilting komt voor over het gehele spectrum tussen zoet (<200 mg Cl/l) en zeer zout (>30.000 mg Cl/l).

Figuur 6.4 Relatie tussen zoutgehalte en opbrengstschade landbouwgewassen

Bron: PBL, 2009

Visserij

De stijging van de temperatuur van het water, onder meer de binnenwateren als het IJsselmeer op zich zelf, en de kwaliteitsverandering ten gevolge hiervan (bijv. blauwalg) kunnen een negatief effect hebben op de visstand en daarmee schade veroorzaken aan de visserij. Bijvoorbeeld geldt voor het IJsselmeer specifiek dat de spieringstand bepalend is voor de vraag of de spieringvisserij mag vissen. Dit wordt jaarlijks bepaald. Met uitzondering van 2009 was de spieringvisserij in de jaren van 2007 tot en met 2011 niet toegestaan. In 2012 was de visserij gedurende een korte periode geopend en daarna alsnog stilgelegd doordat de ABRvS de Nb-wet vergunning vernietigde. In 2013 was deze eveneens niet toegestaan.

Wateren

In de voorgaande paragrafen is reeds uitgebreid aangegeven welke schade aan wateren kan optreden ten gevolge van klimaatverandering:

- verandering kwaliteit ten gevolge van toenemende watertemperatuur;
- verzilting;
- hoeveelheid water ten gevolge van weersextremen (neerslag, hittegolven) en periodes van langduriger droogte;
- zeespiegelstijging.

Samengevat

Zoals met de overige gevolgen en effecten van klimaatverandering geldt dat er onderlinge verbanden zijn tussen klimaatverandering en maatschappelijke belangen (visserij, gewassen en wateren in deze subparagraaf) en dat het een voortgaande en voortdurende negatieve ontwikkeling betreft. De schade die voortvloeit uit de schade aan wateren is ook in de vorige paragrafen aan de orde geweest, dit betreft zowel de belangen van flora en fauna, voedselvoorziening/gewassen, openbare veiligheid als economische activiteiten. Voor gewas en visserij betreft het met name het belang van deze sectoren als economische activiteit. Door de bijdrage van de activiteit aan het beperken van klimaatverandering is er een positieve invloed voor de wateren, gewasteelt en visserij zodat de genoemde belangen worden gediend.

6.1.7 Economische aard

Ten gevolge van klimaatverandering treden effecten op van economische aard. De gevolgen tasten namelijk het economisch functioneren van de maatschappij dat is gebaseerd op de huidige klimatologische omstandigheden aan (Klimaat voor Ruimte, 2012). Het gaat daarbij kort gezegd om onder meer:

- potentiële (grootschalige) economische schade door overstromingen (zie paragraaf 6.1.3);
- economische schade in de landbouw door verzilting (ten gevolge van zeespiegelstijging), weersextremen (extreme neerslag, droogteperiodes, hittegolven) en beperkingen zoetwatervoorziening (zie paragraaf 6.1.5);
- bedreiging van de energievoorzieningszekerheid door een beperking van de beschikbaarheid van koelwater en de mogelijkheden om koelwater te lozen, bijvoorbeeld specifiek gedurende hittegolven waar de beschikbaarheid van elektriciteit voor het maatschappelijk en daarmee economisch functioneren van groot belang is (m.n. koeling). Verlaagde beschikbaarheid of onderbrekingen veroorzaken ook grote economische schade door uitval in productie/werktijden (zie paragraaf 6.1.3);
- economische schade door wateroverlast in stedelijke gebieden ten gevolge van extreme neerslag/piekafvoeren, en weersextremen (zie paragraaf 6.1.5);
- economische schade voor de (beroeps)scheepvaart door meer frequent lage waterpeilen in de grote rivieren gedurende langdurige droge periodes, maar ook door te hoge waterpeilen (PBL, 2009).

Opgemerkt wordt dat specifiek voor Nederland mogelijk ook positieve effecten van economische aard optreden door een langer groeiseizoen en een hogere CO₂-concentratie en toename in het aantal recreatiedagen. De netto economische schade is echter naar verwachting groter dan de baten.

Doelstelling klimaatverandering – stabilisatie concentratie broeikasgassen

De verandering van het klimaat leidt wereldwijd tot grote ongewenste gevolgen. De geschetste negatieve effecten zijn daarbij nog voortschrijdend, aangezien de emissies van antropogene broeikasgassen blijven toenemen en de gaande klimaatverandering een vertraagd gevolg is van het klimaatsysteem. Hierdoor zal de klimaatverandering ook na afname van de emissies doorgaan. Wereldwijd, Europees en nationaal zijn derhalve doelstellingen vastgesteld om klimaatverandering tegen te gaan.

In 1992 is daarvoor door de Verenigde Naties het Raamverdrag van de Verenigde Naties inzake Klimaatverandering (verdrag van Rio de Janeiro) opgesteld en afgesloten. Dit heeft tot doel, zoals aangegeven in artikel 2:

„een stabilisering van de concentraties van broeikasgassen in de atmosfeer te bewerkstelligen op een niveau waarop gevaarlijke antropogene verstoring van het klimaatsysteem wordt voorkomen, binnen een tijdsbestek dat toereikend is om ecosystemen in staat te stellen zich op natuurlijke wijze aan te passen aan klimaatverandering, te verzekeren dat de voedselproductie niet in gevaar komt en de economische ontwikkeling op duurzame wijze te doen voortgaan.

In de overwegingen van het verdrag is onder meer aangegeven, dat de ondertekenende partijen bezorgd zijn over het feit dat door menselijke activiteit concentraties van broeikasgassen in atmosfeer aanzienlijk zijn toegenomen, dat deze toeneming het natuurlijke broeikaseffect vergroot en dat dit gemiddeld zal leiden tot een extra opwarming van het aardoppervlak en de atmosfeer, hetgeen schadelijke invloed kan hebben op natuurlijke ecosystemen en de mens. Het verdrag is medeondertekend door de Europese Gemeenschap en Nederland. Bij besluit 94/69/EG is het verdrag ook goedgekeurd door de Raad van de Europese Unie.

Om de genoemde stabiliseringsdoelstelling ter voorkoming van gevaarlijke, door de mens teweeggebrachte effecten op het klimaatsysteem te voorkomen, te kunnen behalen zou naar de mening van de Europese Unie de gemiddelde temperatuur aan het aardoppervlak wereldwijd niet meer dan 2°C boven de pre-industriële niveaus mogen uitstijgen. Dit komt neer op een reductie van de broeikasgasemissies tegen 2050 van ten minste 50% onder het niveau van 1990 (Beschikking nr. 406/2009EG, overwegingen 1 en 2). Europa heeft voor haar aandeel hierin bepaald dat zij zich er geheel zelfstandig toe verbindt om tegen 2020 ten minste 20% minder broeikasgassen uit te stoten dan in 1990 (overweging 4).

In de recente klimaatovereenkomst in Parijs (2015) van de UNFCCC (United Nations Framework Convention on Climate Change) is de zogenoemde „tweegradendoelstelling“ waar Europa op heeft ingezet, vastgesteld, en 195 landen, waaronder Nederland en de Europese Unie hebben zich hieraan verbonden. In artikel 2 van het verdrag van Parijs (december 2015) wordt gesteld:

“...Holding the increase in the global average temperature to well below 2 °C above pre-industrial levels and to pursue efforts to limit the temperature increase to 1.5 °C above pre-industrial levels, recognizing that this would significantly reduce the risks and impacts of climate change...”

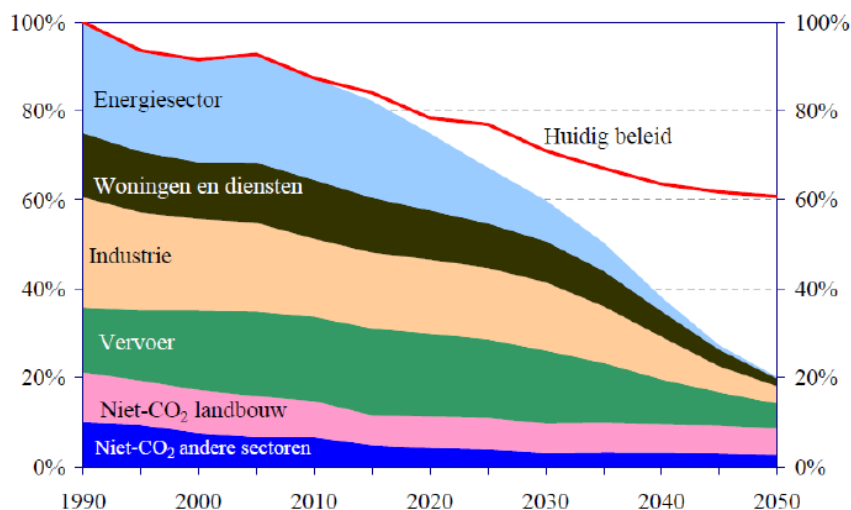
Tevens is afgesproken dat rijke landen, zoals Nederland, \$ 100 miljard beschikbaar maken om landen bij te staan die de uitvoering van het klimaatakkoord niet kunnen financieren. Voorafgaand aan de top dienden 186 landen hun klimaatplannen in. Deze worden nu geëvalueerd. Een mondiaal revisiesysteem vraagt de landen elke vijf jaar hun klimaatplannen bij te werken, waarbij de ambities niet naar beneden mogen worden bijgesteld.

Op grond van artikel 3 en bijlage II van de beschikking nr. 406/2009/EG geldt voor Nederland een beperking van de broeikasgasemissies voor de periode van 2013 tot en met 2020 met 16% ten opzichte van de emissies in 2005. Dit is de vastgestelde minimumbijdrage. In de beschikking zijn tevens bepalingen opgenomen voor de beoordeling en uitvoering van een strengere reductieverbintenis van meer dan 20%. Europa heeft zich zelfstandig aan 20%

reductie verbonden, maar aangegeven dat als er een internationale overeenkomst met ambitieuze reductiepercentages wordt gesloten zij zich zal verbinden aan een reductie van 30%, wat is onderschreven door de Europese Raad in maart 2007.

De doelstelling van 20% reductie in 2020 is een tussenstap om de gestelde doelstelling van een maximale toename van 2°C te kunnen behalen. In 2011 heeft de Europese Raad zich achter de doelstelling van de Europese Commissie geschaard om de uitstoot van broeikasgassen zelfs met 80-95% te verminderen in 2050 ten opzichte van 1990. Dit stemt overeen met het standpunt van de wereldleiders in de akkoorden van Cancun (2010) en Kopenhagen (2009). Op 23 oktober 2014 heeft het Europees Parlement ingestemd met een tussendoelstelling in 2040 van 40% reductie van uitstoot van broeikasgassen vergeleken met 2030. Deze doelstelling geldt voor de EU gezamenlijk.

Figuur 6.5 Reductiepad EU-uitstoot van broeikasgassen met 80% (100%=1990)

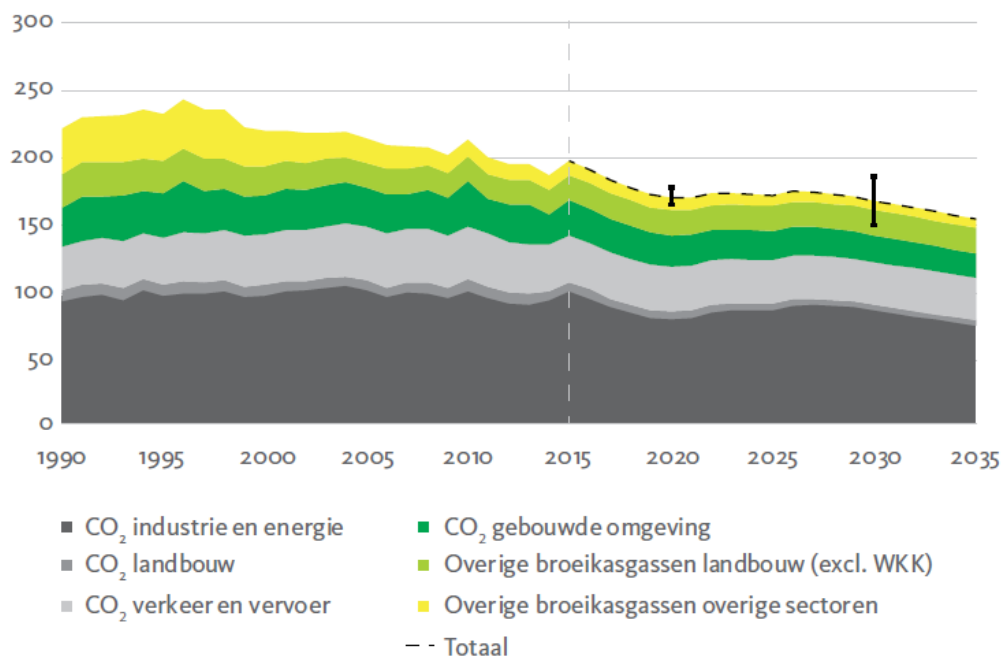

Bron: Routekaart naar een concurrerende koolstofarme economie in 2050 (EC, 2011a)

Uit de „Routekaart naar een concurrerende koolstofarme economie in 2050” (EC, 2011b) blijkt dat de emissiereductie van de energiesector een significant deel van de emissie veroorzaakt maar ook een significant deel van de reductie kan leveren, zie ook Figuur 6.5. In de Staat van het Klimaat 2010 (Dorland, Dubbelaar-Versluis en Jansen, 2011) wordt geconcludeerd dat de genoemde „tweegradendoelstelling” haalbaar is maar een uiterst strikt klimaatbeleid vereist. Nederland heeft in de genoemde Klimaatbrief 2050 (2011) ook aangegeven de ambitie van 80-95% reductie van de Europese CO₂-emissie te willen nastreven.

De traditionele energiesector is zoals aangegeven verantwoordelijk voor een significant aandeel in de emissie van broeikasgassen. Bij de verbranding van fossiele brandstoffen als olie, gas en kolen, komt veel CO₂ vrij. In Figuur 6.6 is voor Nederland het aandeel van de energiesector in de emissie van broeikasgassen weergegeven. Deze sector is voor 37% van emissie van CO₂ in 2010 verantwoordelijk.

**Figuur 6.6 Ontwikkeling van broeikasgasemissies (in Mton CO₂-equivalenten) per sector in Nederland in de periode 1990 – 2015 en geprojecteerd naar 2035 (op basis van voorgenomen beleid).
Bron: Schoots, Hekkenberg en Hammingh, 2016.**

Gezien het aandeel van de energiesector in de emissie van broeikasgassen en het potentieel in deze sector om emissies te reduceren, zijn hiervoor op Europees en nationaal niveau doelstellingen vastgesteld. Deze hebben betrekking op:

- een emissiereductiedoelstelling van 20% minder broeikasgassen in 2020 ten opzichte van 1990 en 40% minder broeikasgassen in 2030 ten opzichte van 1990.
- een vermindering van het energieverbruik met 20% in 2020 en 27% in 2030⁵;
- een aandeel van 14% energie uit hernieuwbare bronnen in het energieverbruik in 2020 voor Nederland, 20% en respectievelijk 27% voor de Europese Unie in 2020 respectievelijk 2030.

In september 2013 is door ruim veertig organisaties, waaronder de overheid, werkgevers, vakbeweging, natuur- en milieuorganisaties, maatschappelijke organisaties en financiële instellingen, het *Energieakkoord voor duurzame groei* (kortweg *het Energieakkoord*) gesloten⁶. Hierin is onder andere opgenomen dat voor Nederland de doelstelling van 16% duurzame energie in 2023 moet zijn bereikt.

In januari 2014 heeft de Europese commissie haar nieuwe voorstellen en doelen voor broeikasgasreductie in 2030 gepresenteerd (EC, 2014). Hierin wordt gestreefd naar een reductie van 40% minder CO₂-uitstoot ten opzichte van 1990 en een aandeel duurzame energie van 27% voor de Europese Unie als geheel. Er zijn geen landelijke doelstellingen of

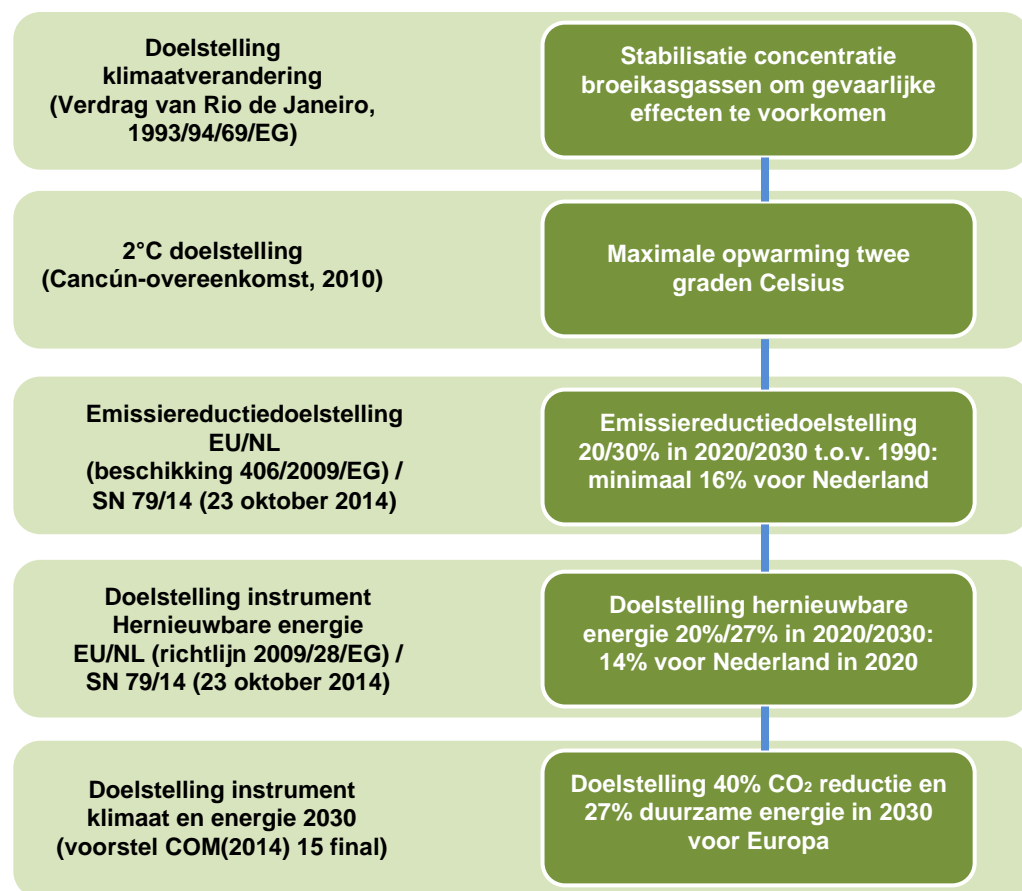
⁵ Doelstelling van 27% energie-efficiency in 2030 is vastgesteld door het Europees Parlement op 23 oktober 2014 en geldt als indicatief doel.

⁶ Bron: <https://www.energieakkoordser.nl/energieakkoord>

verplichtingen meer vastgesteld. Deze voorstellen zijn vastgesteld door het Europees Parlement op 23 oktober 2014.

De doelstellingen zijn vastgelegd in beschikking nr. 406/2009/EG (zie eerder) en Richtlijn 2009/28/EG ter bevordering van het gebruik van energie uit hernieuwbare bronnen (richtlijn hernieuwbare energie). In Figuur 6.7 is de relatie tussen de doelstellingen die in deze sub paragraaf zijn besproken weergegeven. Dit betreft de doelstellingen ten aanzien van „klimaatmitigatie : het beperken van klimaatverandering en daarmee de effecten van klimaatverandering. In de volgende sub paragraaf wordt nader ingegaan op de doelstelling voor hernieuwbare energie.

Figuur 6.7 Relatie doelstelling klimaatverandering en hernieuwbare energie

Naast klimaatmitigatie wordt ook op alle niveaus (VN, Europa, Nederland) ingezet op 'klimaatadaptatie' omdat klimaatverandering en de gevolgen ervan slechts beperkt kunnen worden, maar niet volledig voorkomen. Klimaatadaptatie betreft het nemen van maatregelen om de gevolgen zo goed mogelijk op te vangen.

6.1.8 Doelstelling hernieuwbare energie

Om de reductiedoelstelling ten aanzien van broeikasgassen te kunnen realiseren, is het vergroten van het aandeel energie uit hernieuwbare bronnen één van de belangrijkste instrumenten. Europa heeft daarbij als doelstelling vastgesteld om 20% van het energieverbruik

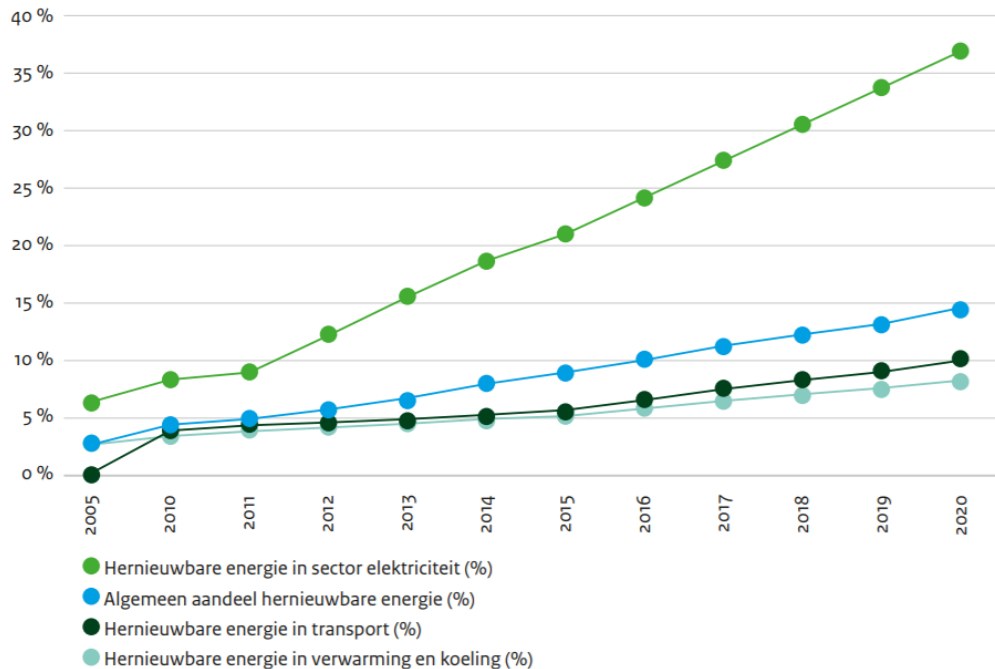
uit 2020 te leveren uit hernieuwbare bronnen. Deze doelstelling is vastgelegd in de richtlijn 2009/28/EG ter bevordering van het gebruik van energie uit hernieuwbare bronnen. In deze richtlijn zijn, analoog aan de emissie reductiedoelstellingen, per lidstaat doelstellingen vastgelegd voor het aandeel hernieuwbare energie. In de overwegingen van deze richtlijn is dan ook aangegeven:

„(1)...veelvuldiger gebruik van energie uit hernieuwbare bronnen vormen...belangrijke onderdelen van het pakket maatregelen dat nodig om de broeikasgasemissies te doen dalen..

Op 23 oktober 2014 heeft het Europees Parlement een hogere doelstelling voor de EU vastgesteld van 27% energie uit hernieuwbare bronnen in 2030. Deze doelstelling is bindend maar niet uitgesplitst naar lidstaat.

Hernieuwbare bronnen van energie zijn onder meer energie uit wind, zon en biomassa. Op grond van de richtlijn geldt voor elke lidstaat een bindende doelstelling. Op grond van artikel 3 lid 1 en bijlage 1 onderdeel A van het verdrag is deze doelstelling voor Nederland 14%, als streefcijfer voor het aandeel energie uit hernieuwbare bronnen in het bruto-eindverbruik van energie in 2020. Conform bijlage 1 Onderdeel A betrof dit aandeel in 2005 2,4%. Op grond van artikel 4 lid 1 van de richtlijn dient een Nationaal actieplan voor energie uit hernieuwbare bronnen te worden vastgesteld en ingediend. In dit actieplan dient de wijze waarop de lidstaat de doelstelling denkt te realiseren te worden beschreven.

Figuur 6.8 Streefcijfers hernieuwbare energie nationaal en per sector

Bron: Rijksoverheid, 2010

Nederland heeft in 2010 het op grond van artikel 4 richtlijn 2009/28/EG voorgeschreven Nationaal actieplan hernieuwbare energie („het Actieplan ”) vastgesteld en ingediend bij de

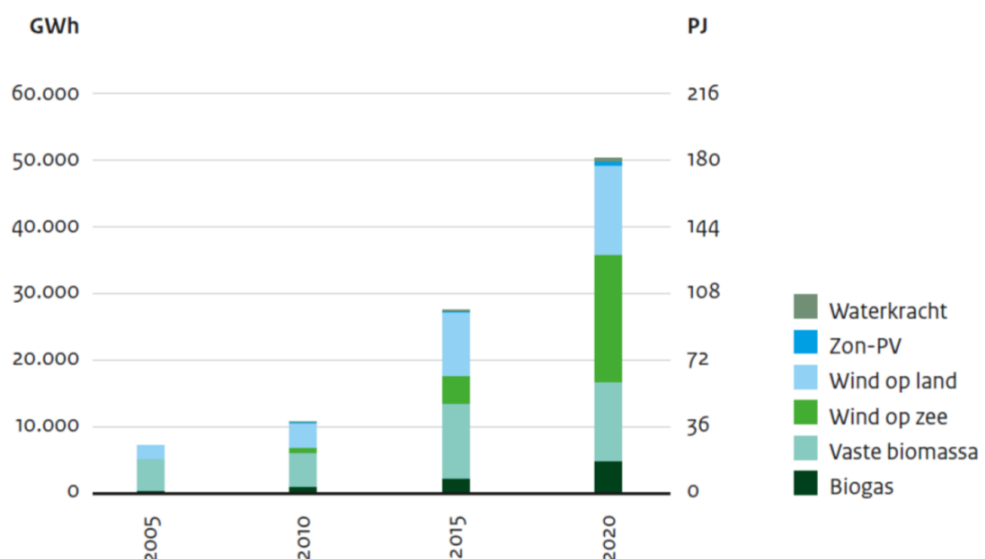
Europese Commissie (Rijksoverheid, 2010). Inzake het belang van hernieuwbare energie wordt overwogen:

„De drijvende factoren achter het Nederlandse beleid voor hernieuwbare energie zijn het leveren van een bijdrage aan de aanpak van het klimaatprobleem, het veiligstellen van de voorzieningszekerheid en het op lange termijn betaalbaar houden van energie. Daarnaast is het ook een belangrijke stimulans voor innovatie en bedrijvigheid.

Voor de realisatie van de bindende doelstelling wordt in het Actieplan onderscheid gemaakt naar drie sectoren, elektriciteit, transport en verwarming & koeling. Voor de sector „elektriciteit“, waaraan windenergie een bijdrage levert, wordt verwacht dat door het gekozen beleid in het Actieplan het aandeel hernieuwbare energie 37% bedraagt in 2020. Zie ook figuur Figuur 6.8.

In het Actieplan is een overzicht gegeven van de maatregelen welke Nederland in zet om de doelstellingen te realiseren. Voor windenergie op land is daarbij een doelstelling opgenomen welke neerkomt op 6.000 MW op land opgenomen en 4.450 MW windenergie op zee. Gezien de klimatologische omstandigheden, de geografische ligging en geomorfologische karakteristieken is voor de termijn tot en met 2020 windenergie de belangrijkste bron van hernieuwbare energie om het streefcijfer van 37% hernieuwbare energie in de sector elektriciteit te realiseren (ECN, 2013). Naast wind heeft biomassa een belangrijk aandeel (dit betreft voor het grootste deel bijstook van biomassa in bestaande energiecentrales). In Figuur 6.9 is de ontwikkeling van energie uit hernieuwbare elektriciteit weergegeven.

Figuur 6.9 Ontwikkeling energie uit hernieuwbare elektriciteit

Bron: Rijksoverheid, 2010

Zoals aangegeven wordt onderscheid gemaakt in windenergie op land, 6.000 MW opgesteld vermogen in 2020 en windenergie op zee, 4.500 MW opgesteld vermogen in 2023. In het Energierapport 2011 (Ministerie van EL&I, 2011) is het energiebeleid van het kabinet (Rutte I) opgenomen. Eén van de drie kernpunten van dit beleid is:

*„1. De overgang naar een schonere energievoorziening.
Het bereiken van een CO₂-arme economie in 2050. Daarvoor is een internationale
klimaataanpak de enige route en is een transitie naar een duurzame energiehuishouding
nodig.*

Dit vereist een forse investering, zo wordt geconstateerd in het Energierapport 2011:

*„In 2010 was het aandeel hernieuwbare energie in Nederland ongeveer 4%. Er is dus een forse
investering nodig om de komende jaren de doelstelling van 14% hernieuwbare energie in
Nederland te halen.*

In september 2013 is door het kabinet Rutte II een nadere uitwerking van de planning vastgelegd in een akkoord met 40 sociale partners: het Energieakkoord⁷. Dit is nogmaals bevestigd in het recente Energierapport (januari 2016). In het energieakkoord is onder andere vastgelegd dat in 2023 16% van alle energie in Nederland duurzaam opgewekt moet zijn. Tevens zullen vijf oude kolencentrales in Nederland eerder worden gesloten. Windenergie is een belangrijke pijler in het akkoord en het kabinet heeft dan ook de oorspronkelijke doelstelling van 6.000 MW op land uit het Actieplan (zie hierboven) weer opgepakt. Met de provincies is een akkoord gesloten over de realisatie hiervan uiterlijk in 2020 (Ministerie van Infrastructuur en milieu [I&M] en het Ministerie van Economische Zaken [EZ], 2014). Ook is een doelstelling voor windenergie op zee geformuleerd van 4.500 MW operationeel vermogen in 2023.

Omdat de ontwikkeling op zee meer tijd en middelen vergt is windenergie op land derhalve cruciaal in het nationale beleid om te voldoen aan de Europese taakstelling ten aanzien van hernieuwbare energie in 2020, als bijdrage aan de doelstellingen ten aanzien van de reductie van broeikasgassen voor het tussendoel in 2020 om de klimaatverandering te beperken tot een maximale opwarming van twee graden Celsius voor 2050. Gezien de nationale ambitie ten aanzien van wind op land zullen daarbij een groot aantal locaties moeten worden gerealiseerd tot en met 2020 om de doelstelling te kunnen realiseren. Deze doelstelling vergt zoals aangegeven een forse investering. Niet alleen financieel maar ook in tijd, aangezien met de ontwikkeling van windparken enkele jaren gemoeid is ten gevolge van het noodzakelijke onderzoek (MER), besluitvorming en bouw.

Volgens de meest recente cijfers van het CBS is het energieverbruik uit hernieuwbare bronnen in Nederland in 2016 uitgekomen op 5,9 procent⁸. Dit betekent dat er een toename van 'slechts' 1,9% in de afgelopen zes jaar heeft plaatsgevonden en de doelen voor 2020 en 2023 verder uit zicht zijn geraakt.

Desondanks zijn er recentelijk ambitieuze doelstellingen geformuleerd door het kabinet Rutte III. Zo is in het Regeerakkoord (2017) het volgende opgenomen:

„De Europese Unie heeft namens alle lidstaten harde toezeggingen gedaan om de uitstoot van

⁷ SER; Energieakkoord voor duurzame groei, 6 september 2013

⁸ Artikel van het Centraal Bureau Statistiek in 2017; *Aandeel hernieuwbare energie 5,9 % in 2016*. Bron <https://www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/2017/22/aandeel-hernieuwbare-energie-5-9-procent-in-2016>, geraadpleegd op 08-06-2017

broeikasgassen in 2030 met minstens 40 procent te verminderen ten opzichte van 1990. Die toezegging is winst, maar onvoldoende om de doelstellingen van 2 graden Celsius te halen, laat staan de ambitie van 1,5 graad Celsius. Daar is meer voor nodig. We leggen daarom de lat hoger dan de toezegging die de EU gedaan heeft. In Nederland nemen we maatregelen die ons voorbereiden op een reductie van 49 procent in 2030. We maken een nationaal klimaat en energieakkoord dat sectoren de zekerheid geeft aan welke doelstellingen voldaan moet worden op de langere termijn.”

In het regeerakkoord worden de speerpunten genoemd om dit mogelijk te maken: de SDE+ subsidie wordt verbreed, de kolencentrales worden uiterlijk in 2030 gesloten, de subsidiëring van bijstook biomassa in kolencentrale wordt stopgezet en er komt extra wind op zee en zonne-energie.

6.2 Energievoorzieningszekerheid – afhankelijkheid fossiele energie

De realisatie van duurzame energie is in het belang van de energievoorzieningszekerheid. De energievoorziening is in het belang van de openbare veiligheid en voor de economie. De bestendigheid van de elektriciteitsvoorziening is immers in het belang van de openbare veiligheid vanwege de vitale rol in het maatschappelijk functioneren van allerlei maatschappelijke voorzieningen en instellingen.

De effecten van klimaatverandering voor de energievoorzieningszekerheid is reeds in paragraaf 6.1 toegelicht. In deze paragraaf wordt ingegaan op de bedreiging van de energievoorzieningszekerheid ten gevolge van de afhankelijkheid van fossiele brandstoffen, en de bijdrage van hernieuwbare energie om deze afhankelijkheid te doorbreken.

6.2.1 Afhangelijkheid fossiele brandstoffen, bedreiging energievoorzieningszekerheid

De huidige energievoorziening is voor het grootste deel gebaseerd op en daarmee afhankelijk van fossiele brandstoffen. Dit betreft bijvoorbeeld aardgas, steenkool, aardolie en bruinkool. Een verminderde beschikbaarheid in of een sterke prijsstijging van fossiele brandstoffen heeft grote negatieve economische effecten evenals effecten op de openbare veiligheid vanwege de grote mate waarin het maatschappelijk functioneren van allerlei maatschappelijke voorzieningen en instellingen afhankelijk is van een stabiele en betaalbare energievoorziening.

De beschikbaarheid van fossiele brandstoffen wordt gekenmerkt door:

- eindige voorraden: fossiele brandstoffen zijn koolwaterstofverbindingen die voortkomen uit resten van plantaardig en dierlijk leven in het geologisch verleden. Deze zijn derhalve eindig. De voorraad wordt met elk verbruik kleiner;
- beperkte locaties: de locaties van de commercieel winbare voorraden fossiele brandstoffen bevinden zich voor het grootste deel buiten Europa en voor een belangrijk deel in politiek instabiele regio's. Dit betekent enerzijds een bedreiging voor de beschikbaarheid van deze brandstoffen en anderzijds dat door toenemende concurrentie de prijs volatiel is of kan zijn.

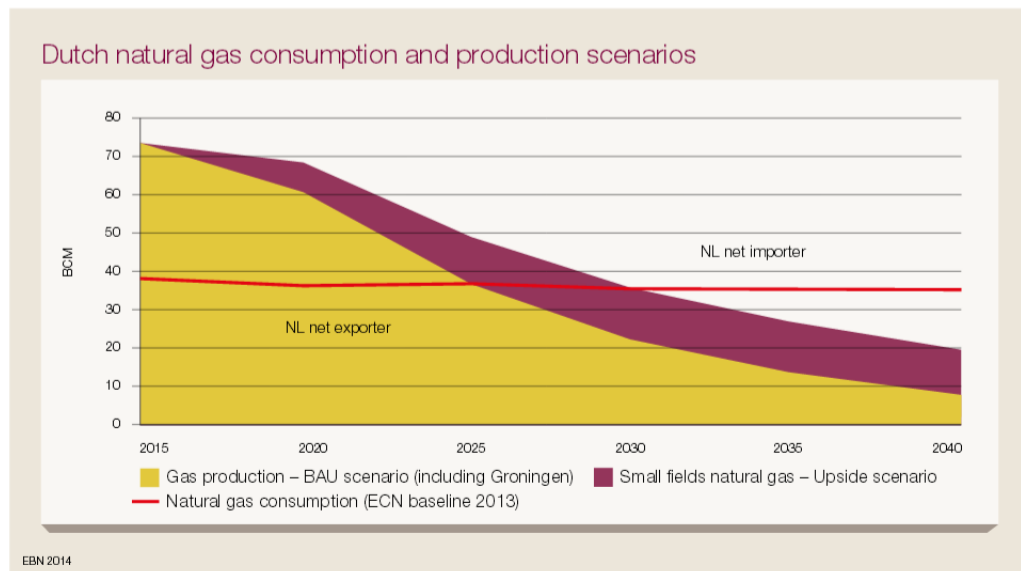
De Europese Unie importeert meer dan 80% van de olie en meer dan 60% van het gas dat wordt verbruikt (EC, 2011c). Naar verwachting neemt de mondiale vraag naar energie tot 2030 mogelijk met 40% toe ten gevolge van bevolkingsaanwas (buiten de EU) en de verhoging van de levensstandaard. Voorbeelden waaruit blijkt dat beschikbaarheid ook met schokken in gevaar

kan komen betroffen in het verre verleden, met de oliecrisis in 1973 en 1979 ten gevolge van politieke instabiliteit in het Midden-Oosten (olie-embargo en vervolgens leveringsbeperkingen vanuit Iran) en meer recent tijdens het conflict tussen Oekraïne en Rusland in november 2015, waarbij Rusland de gaslevering naar Oekraïne stopte met als gevolg dat de gaslevering naar de rest van Europa in gevaar kwam⁹.

De inschattingen over de beschikbaarheid van fossiele brandstoffen variëren. Dit heeft met name te maken met enerzijds de vraag (bij een groeiende vraag zoals verwacht, daalt de beschikbaarheid in jaren) en de aanvullende ontdekkingen die worden gedaan en de winbaarheid van nieuwe voorraden fossiele brandstoffen. De bewezen conventionele voorraden, uitgaande van het aantal jaren dat de huidige productieniveaus nog kunnen worden doorgezet gezien de omvang van de voorraden bedragen wereldwijd (IEA, 2015):

- olie: 52 jaar;
- gas: 61 jaar;
- kolen: 122 jaar.

Figuur 6.10 Aardgasconsumptie versus productie in Nederland

Bron: EBN, 2014

In Nederland worden de actuele olie en gasvoorraden door het EBN onderzocht (EBN, 2014). In het recente rapport 'Focus on Dutch Oil & Gas 2014', concludeert het EBN dat in Nederland in het huidige scenario na 2025 netto importeur van gas zal zijn. In een gunstig scenario, zal dit in 2030 het geval zijn (zie Figuur 6.10). De eventuele aanpassing van de winning van gas in Nederland ten gevolge van de aardbevingen bij de gaswinning in Groningen heeft hierop additioneel effect aangezien de winning op land is beperkt.

⁹ NRC, Rusland stopt opnieuw gaslevering aan Oekraïne, 25-11-2015. Bron: <https://www.nrc.nl/nieuws/2015/11/25/rusland-stopt-opnieuw-gaslevering-aan-oekraïne-a1411252>, geraadpleegd op 06-10-2017.

Zoals eerder vermeld, was het aandeel duurzame energie in het totale bruto energieverbruik in 2016 circa 5,9%. Nederland is derhalve voor het grootste deel van haar energievoorziening afhankelijk van fossiele energiebronnen. Dit geldt voor alle sectoren in de maatschappij, transport, energie, productie, de staat, etc. Bronnen waarover zij slechts in beperkte mate beschikt. De energievoorzieningszekerheid neemt ten gevolge van het voorgaande af en de gevolgen van bedreigingen hiervan nemen toe in de tijd ten gevolge van de beschreven ontwikkelingen (toenemende vraag buiten Europa, dalende voorraden).

De opwekking van hernieuwbare energie vermindert de afhankelijkheid van energiebronnen buiten Nederland en levert daarmee een bijdrage aan de energievoorzieningszekerheid.

6.2.2 Openbare veiligheid

De energievoorzieningszekerheid kan afbreuk doen aan de openbare veiligheid vanwege het fundamentele belang van energie voor de maatschappij. Het gehele maatschappelijke functioneren is gebaseerd op een stabiele energievoorziening en is in de huidige situatie daarbij afhankelijk van fossiele bronnen die grotendeels buiten Europa worden geïmporteerd.

Onderbrekingen, door bijvoorbeeld politieke ontwikkelingen, of onevenredig toenemende kosten, doen in belangrijke mate afbreuk aan de openbare veiligheid. Het verminderen van de afhankelijkheid van fossiele bronnen en van politiek instabiele regio's door gebruik te maken van hernieuwbare energiebronnen door middel van de realisatie van het project is daarmee in het belang van de openbare veiligheid.

6.2.3 Economische aard

Het economische belang van de activiteit is erin gelegen dat de afhankelijkheid van fossiele brandstoffen een bedreiging is voor de concurrentiepositie van de Nederlandse industrie, aangezien energie een belangrijk deel uitmaakt van de productiekosten. Met name ten opzichte van regio's welke kunnen beschikken over eigen fossiele energiebronnen. Een toenemend prijsniveau heeft ook een negatieve invloed op het algehele economische functioneren vanwege het belang van energie in alle sectoren.

Daarbij is er een risico op belangrijke economische schade bij onderbreking in de beschikbaarheid van energiebronnen vanwege de noodzakelijkheid van energie voor het functioneren van de gehele maatschappij.

Het verminderen van de afhankelijkheid van fossiele bronnen en van politiek instabiele regio's door gebruik te maken van hernieuwbare energiebronnen door middel van de realisatie van het project is daarmee ook een belang van economische aard.

Een en ander wordt ook onderkent door de Europese Commissie in de Routekaart naar een concurrerende koolstofarme economie in 2050 (EC, 2011b):

„De analyse en de World Energy Outlook 2010 van het Internationaal Energieagentschap wijzen uit dat de fossiele-brandstofprijzen aanzienlijk zullen stijgen indien op wereldschaal geen doortastend beleid wordt gevoerd. Dit is niet alleen een probleem op lange termijn. Zelfs na de recessie in het westen blijven de olieprijzen ongeveer dubbel zo hoog als in 2005. „Volgens ramingen van het IEA is de brandstofrekening van de EU tussen 2009 en 2010 met 70 miljard

dollar gestegen en dat cijfer zal in de nabije toekomst wellicht verder oplopen. Zoals we hebben meegemaakt in de jaren '70 en het begin van de jaren '80 kan een oliecrisis leiden tot inflatie, een toenemend handelstekort, een achteruitgang van de concurrentiepositie en stijging van de werkloosheid.

Overigens is de realisatie van het project en van productiecapaciteit van hernieuwbare energiebronnen in het algemeen, van economisch belang aangezien de investeringen en werkgelegenheid (dienstensector, productie, bouw en onderhoud) in deze sector een belangrijke groei hebben doorgemaakt de laatste jaren en een belangrijke groeipotentie hebben. Het realiseren van projecten op het gebied van hernieuwbare energie levert hier een bijdrage aan.

Uit de genoemde roadmap (EC, 2011b):

„Vroegtijdige investeringen in de koolstofarme economie stimuleren een geleidelijke structurele aanpassing van de economie en kunnen per saldo nieuwe banen opleveren, zowel op korte als middellange termijn. Het is reeds aangetoond dat hernieuwbare energie heel wat banen oplevert. In vijf jaar tijd is het aantal banen in hernieuwbare-energiesector toegenomen van 230.000 tot 550.000.

6.2.4 **Beleid ten aanzien van afhankelijkheid fossiele energie**

In de voorgaande paragrafen is al reeds aangegeven welk beleid er geldt ten aanzien van hernieuwbare energie. De motivatie voor de Europese verplichtingen op grond van de richtlijn 2009/28/EG inzake het aandeel hernieuwbare energie (Nederland: 14% in 2020) ligt ook in de energievoorzieningszekerheid en het verminderen van de afhankelijkheid van fossiele energiebronnen.

Zoals in het Energierapport (2016) wordt geconstateerd:

“Het kabinet streeft in internationaal verband naar een CO₂-arme energievoorziening, die veilig, betrouwbaar en betaalbaar is...

“Het kabinet houdt onverkort vast aan de Europese afspraken voor 2020, 2030 en 2050 en aan de afspraken uit het Energieakkoord die samen met milieuorganisaties, bedrijfsleven en overheden zijn gesloten. We moeten daarnaast een hoog niveau van veiligheid borgen en ruimte bieden aan nieuwe vormen van energie.”

Verwezen wordt verder naar paragraaf 6.2.1.

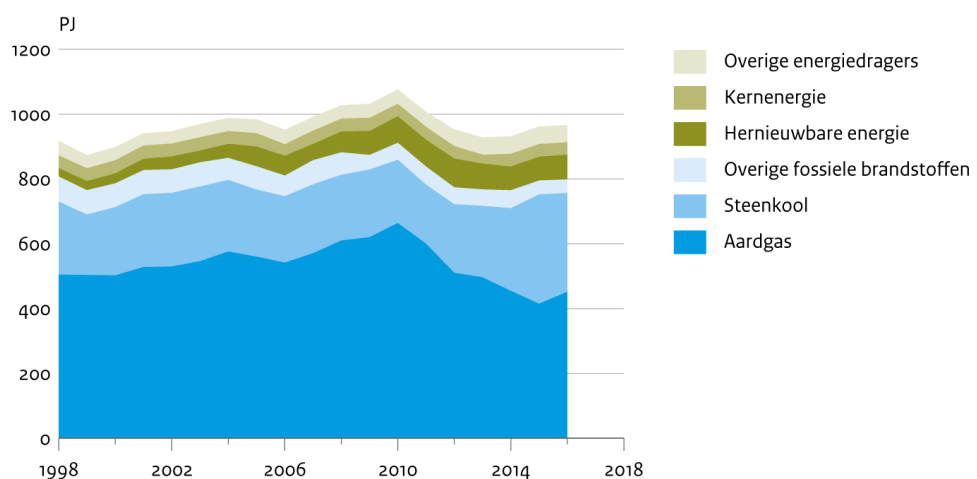
6.3 **Verbeteren luchtkwaliteit – vermijden emissies**

Bij de productie van elektriciteit uit windenergie komen geen emissies naar de lucht vrij. De opgewekte elektriciteit vermijdt opwekking van elektriciteit uit reguliere, fossiele energiebronnen waarbij wel luchtverontreinigende emissies vrijkomen. Deze emissies zijn schadelijk voor de volksgezondheid en de realisatie van de activiteit levert dan ook een bijdrage aan het voorkomen en beperken van schade aan de volksgezondheid.

6.3.1 Volksgezondheid en elektriciteitsproductie

Opwekking van elektriciteit uit niet-hernieuwbare energiebronnen vindt met name plaats door de verbranding van fossiele brandstoffen (zoals gas, olie) in energiecentrales. In Figuur 6.11 is een overzicht gegeven van het aandeel van soorten fossiele brandstoffen in de elektriciteitsproductie door elektriciteitscentrales (CLO, 2017). Bij de opwekking van elektriciteit door middel van de verbranding van fossiele brandstoffen in deze centrales komen luchtverontreinigende emissies vrij. Deze emissies zijn een bedreiging voor de volksgezondheid aangezien deze, specifieke stoffen in de emissies, schadelijk zijn. Om de uitstoot van deze emissies te beperken is regelgeving van toepassing zoals de Europese richtlijn industriële emissies (richtlijn 2010/75/EU inzake industriële emissies (geïntegreerde preventie en bestrijding van verontreiniging), de richtlijn nationale emissieplafonds (richtlijn 2001/81/EG inzake nationale emissieplafonds voor bepaalde luchtverontreinigende stoffen) en in Nederland in onder meer in het Besluit emissie-eisen stookinstallaties milieubeheer A (Bees A) en de BREF¹⁰ voor grote stookinstallaties.

Figuur 6.11 Inzet energiedragers voor elektriciteitsproductie

Bron: Compendium voor de Leefomgeving, 2014

Dat luchtverontreinigende emissies een bedreiging voor de volksgezondheid vormen is onder meer geconcludeerd in de Thematische strategie inzake luchtverontreiniging (EC, 2005):

„Luchtverontreiniging berokkent de menselijke gezondheid en het milieu ernstige schade..

En

„ De energiesector kan bijdragen tot het terugdringen van de uitstoot van schadelijke stoffen. Bepaalde vastgestelde doelstellingen, met name met betrekking tot de productie van elektriciteit en energie uit duurzame bronnen (respectievelijk 12% en 21% tegen 2010) of met betrekking tot biobrandstoffen, spelen hierbij een belangrijke rol.

¹⁰ BREFs zijn documenten waarin de best beschikbare technieken zijn beschreven voor specifieke industriële activiteiten, zoals die voor grote stookinstallaties. (BREF: Best available techniques Reference Documents)

In de Richtlijn nationale emissieplafonds (2001/81/EG) worden plafonds gesteld voor de emissie naar de lucht, zoals deze vrijkomen bij de productie van elektriciteit uit fossiele brandstoffen. Het belang van deze beperking blijkt onder meer uit hetgeen wordt overwogen:

„Grote delen van de Gemeenschap staan bloot aan depositie van verzurende en eutrofiërende stoffen in hoeveelheden die voor het milieu schadelijke gevolgen hebben. De door de WHO vastgestelde richtwaarden ter bescherming van de menselijke gezondheid en de vegetatie tegen fotochemische verontreiniging worden in alle lidstaten in aanzienlijke mate overschreden.’

Het doel van de richtlijn is om de emissies te beperken teneinde „...dat eenieder effectief wordt beschermd tegen de bekende gezondheidsrisico’s van luchtverontreiniging... (art. 1 Richtlijn 2001/81/EG)

In de “Routekaart naar een concurrerende koolstofarme economie in 2050”, van de Europese Commissie (EC, 2011b) wordt daarnaast geconcludeerd:

„Maatregelen om de uitstoot van broeikasgasemissies te beperken, zouden een belangrijke aanvulling vormen op de bestaande maatregelen om de luchtkwaliteit te verbeteren en leiden tot een sterke vermindering van de luchtverontreiniging. En „Dankzij het gezamenlijke effect van de uitstootreductie en luchtkwaliteitmaatregelen zou de luchtverontreiniging in 2030 meer dan 65% lager liggen dan in 2005.

Gezondheidsschade kan bijvoorbeeld optreden in de vorm van ademhalingsproblemen en verkorte levensduur.

Uit het Nationaal Samenwerkingsprogramma Luchtkwaliteit [NSL] uit 2009 blijkt dat de energiesector een belangrijk aandeel heeft in de emissies van NO_x en een beperkter aandeel in de emissies van PM₁₀ (fijnstof) (Rijksoverheid, 2009). In het NSL is de gezondheidsschade van luchtverontreiniging toegelicht. Onder meer wordt geconcludeerd dat:

„Er komt steeds meer bewijs dat fijnstof een belangrijke veroorzaker is van gezondheidsproblemen, zowel na korte als na lange blootstelling en „Stikstofdioxide kan ook schadelijke effecten hebben. Bij de huidige concentraties van stikstofdioxide in Nederland zijn deze effecten echter minder groot dan die van fijnstof.

In een recent rapport van de Universiteit van Stuttgart wordt dit bevestigd. Uit de rapportage komt naar voren dat de huidige in Nederland operationele kolencentrales jaarlijks zorgen voor het vroegtijdig overlijden van 137 mensen. De drie nieuwe, in aanbouw zijnde centrales zullen hier naar verwachting nog 83 mensen die vroegtijdig overlijden aan toevoegen¹¹.

Zoals aangegeven vermijdt de opwekking van elektriciteit uit hernieuwbare bronnen de opwekking van elektriciteit door traditionele fossiele elektriciteitscentrales, evenals de noodzaak om nieuwe centrales te realiseren voor een toenemende elektriciteitsvraag. Daarmee wordt een bijdrage geleverd aan het voorkomen en beperken van schade aan de volksgezondheid door de

¹¹ University of Stuttgart, 2013; Health impacts of coal fired power stations in The Netherlands

elektriciteitsproductie, aangezien bij de productie van elektriciteit uit windenergie geen luchtverontreinigende emissies vrijkomen welke een bedreiging zijn voor de volksgezondheid.

6.4 Dwingende redenen van groot openbaar belang

De genoemde belangen in de paragrafen 6.1 en 6.2 zijn alle dwingende redenen van groot openbaar belang. Onder meer in de Nota Ruimte (2005) is reeds onderkend dat de realisatie van windenergie om dwingende redenen van groot openbaar belang geschiedt. Dit is nogmaals bevestigd door de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State, op 23 februari 2012¹².

6.4.1 Milieu wezenlijk gunstige effecten

Dit betreft de beschreven belangen in paragraaf 6.1 (specifiek 6.1.4 en 6.1.5.).

6.4.2 Economische aard

Dit betreft zowel de belangen uit paragraaf 6.1 als 6.2 (specifiek 6.1.7 en 6.2.3).

6.5 Ruimtelijke inrichting en ontwikkeling

Het project betreft een ruimtelijke ontwikkeling en inrichting en de uitvoering geschiedt derhalve in het belang hiervan.

6.6 Bijdrage van de activiteit

In de voorgaande paragrafen is toegelicht welke belangen met de activiteit, het project, zijn gediend.

De bijdrage van het project kan worden gekwantificeerd in termen van jaarlijkse elektriciteitsproductie en de vermeden emissies van broeikasgassen. Er is sprake van vermeden emissies aangezien de met het project opgewekte elektriciteit de opwekking hiervan op traditionele wijze, met bijbehorende broeikasgas emissies, voorkomt. Op grond van artikel 16 van de Richtlijn hernieuwbare energie 2009/28/EG dient de Lidstaat ervoor zorg te dragen dat deze duurzame elektriciteit, ook wel 'groene' elektriciteit genoemd aangezien zij is opgewekt uit hernieuwbare bronnen, gegarandeerd toegang krijgt op het landelijke elektriciteitsnet en elektriciteit kan afzetten. In de praktijk betekent dit voorrang boven uit fossiele bronnen opgewekte elektriciteit ('grijs') in geval van congestie ('groen voor grijs'). Hiervoor is in Nederland het Besluit congestiemanagement elektriciteit vastgesteld¹³. In Tabel 6.1 is weergegeven wat het opgestelde ('groene') vermogen is van het project windpark N33.

Er is circa 3.249 MW windenergie op land gerealiseerd, uitgaande van het opgestelde vermogen eind 2016¹⁴. Windpark N33 levert een bijdrage aan de landelijke doelstelling om 14% van het energiegebruik duurzaam op te wekken in 2020. Het levert eveneens een bijdrage aan de doelstelling voor wind op land: in 2020 dient 6.000 MW te zijn gerealiseerd. Het windpark levert ook een bijdrage aan de doelstelling van de provincie Groningen. Het akkoord tussen het Rijk en alle provincies uit januari 2013 betekent een prestatienorm van minimaal 855,5 MW in

¹² ABRvS, 2012; 201100875/1/R2.

¹³ Vastgesteld 6 september 2012, in werking treding opgeschort.

¹⁴ CBS Statline, *Windenergie; elektriciteitsproductie, capaciteit en windaanbod per maand*, bron geraadpleegd op 3 mei 2017 van <http://statline.cbs.nl/StatWeb/publication/?PA=70802NED>.

2020 voor de provincie Groningen. Aan het eind van 2016 stond in Groningen 444,1 MW aan geïnstalleerd windvermogen wat goed is voor bijna 52% van de provinciale doelstelling (Rijksdienst voor Ondernemend Nederland [RVO], 2017). Het project is derhalve nodig om de doelstellingen te kunnen bereiken.

Tabel 6.1 Opgesteld vermogen windpark N33

Onderwerp	Kwantificering
Aantal windturbines	35
Opgesteld vermogen (minimaal)	120 MW
Jaarlijks elektriciteitsproductie (MWh)	510.000
Equivalent stroomverbruik huishoudens	145.000
CO ₂ -emissiereductie (ton per jaar)	295.500
SO ₂ -emissiereductie (ton per jaar)	322
NO _x -emissiereductie (ton per jaar)	107
PM ₁₀ -emissiereductie (ton per jaar)	12

6.7 Conclusie

De windturbines van Windpark N33 leveren een belangrijke bijdrage aan het aandeel hernieuwbare energie in Nederland, specifiek voor de doelstelling die is gesteld ten aanzien van windenergie op land voor 2020. Deze doelstelling, 6.000 MW gerealiseerd in 2020, is een belangrijke pijler in het Energieakkoord. De realisatie van wind op land weegt derhalve zwaar, mede gezien de huidige status van het aandeel hernieuwbare energie (5,9% in 2016) in Nederland ten opzichte van de taakstelling, en de tijd die benodigd is om hernieuwbare productiecapaciteit te realiseren. Voor de benodigde onderzoeken, besluitvorming en bouw dient enkele jaren te worden gerekend.

De realisatie van hernieuwbare energie, waarvoor nationaal en Europees bindende taakstellingen gelden op grond van de Europese richtlijn hernieuwbare energie 2009/28/EG, vergt derhalve een grote inzet. Kenmerkend aan de inzet van hernieuwbare energie is dat dit veelal decentrale energieopwekking betreft waarbij de capaciteit per installatie (het geïnstalleerd vermogen/de productiecapaciteit) per installatie veelal kleiner is dan de capaciteit van een individuele traditionele energiecentrale: met andere woorden veel maar kleinere installaties zullen moeten worden gerealiseerd om de doelstellingen ten aanzien van hernieuwbare energie te bereiken.

De opwekking van hernieuwbare energie door middel van een windpark vindt plaats in het belang van het beperken van klimaatverandering en het vergroten van de energievoorzieningszekerheid. Zoals in de voorgaande paragrafen aangegeven zijn daarmee de belangen van openbare veiligheid, volksgezondheid, gewas, visserij en wateren en economie gediend, daarmee tevens dwingende redenen van groot openbaar belang.

Gezien de schaal waarop zowel klimaatverandering als energievoorzieningszekerheid worden aangepakt (nationaal, Europees en mondiaal) is de bijdrage van een individueel project op het geheel beperkt. De positieve effecten op de genoemde belangen zijn daarmee ook relatief beperkt. Zoals aangegeven is de schaal ook kenmerkend voor hernieuwbare energieproductie installaties. Dit laat onverlet dat veel installaties benodigd zijn om gezamenlijke gewenste en beoogde effect te kunnen realiseren.

7 ALTERNATIEVEN (6)

In dit hoofdstuk wordt beargumenteerd dat er geen (reële) en uitvoerbare alternatieven zijn voor het voornemen. In het kader van de Wnb moet worden beschouwd of er reële alternatieven voorhanden zijn om het gestelde doel (het opwekken van duurzame energie door middel van windturbines) te bereiken. Hieronder wordt dit in verschillende stappen beschreven. Eerst wordt in 7.1 een analyse gemaakt van andere mogelijke technieken om duurzame energie op te wekken. Vervolgens wordt in 7.2 nader ingegaan op de keuze voor de locatie van het voornemen.

7.1 Alternatieve vormen van duurzame energie

Volgens het rijksbeleid zijn de belangrijkste vormen van hernieuwbare energie in Nederland windenergie, zonne-energie, bio-energie en aardwarmte.¹⁵ Een kleine rol spelen waterkracht, omgevingswarmte (warmtepompen in woningen) en energie uit potentieel verschil zoet-zout (osmose-energie of 'blue energy'). Hoewel grijze energie uit fossiele energiebronnen in de komende decennia nodig blijft, zal hernieuwbare energie een steeds groter onderdeel gaan uitmaken van de energiemix. Vier duurzame energiebronnen leveren daarbij de belangrijkste bijdrage voor Nederland: bio-energie zonne-energie (met name elektriciteit uit zon-PV) wind op land en wind op zee. Bio-energie levert een belangrijk bijdrage aan de energievoorziening maar er bestaat grote onenigheid tussen het wel of niet labelen van bio-energie (bijvoorbeeld het bijstoken van biomassa) als een hernieuwbare energievorm. Voor bijvoorbeeld de grootschalige omzet van biomassa in brandstoffen komt een deel (ongeveer de helft) van de koolstof uit de biomassa niet in het eindproduct terecht en zal deze CO₂ in de atmosfeer komen (Ros & Schure, 2016). Daarom is biomassa alleen in combinatie met CCS een goede optie om CO₂-emissies te reduceren. Gezien de huidige ontwikkelingen van CCS is het niet erg aannemelijk dat de techniek op korte termijn een grote rol zal spelen (Ros, 2015). Volgens het *Protocol Monitoring Hernieuwbare Energie* van het CBS en RVO (2015), is er vooralsnog een Europese discussie over duurzaamheidscriteria van verschillende vormen van vaste en gasvormige biomassa. Om voorgaande redenen zal er in de komende paragrafen voornamelijk worden gekeken naar de vergelijking van wind op land met zon-PV en wind op zee.

7.1.1 Vergelijking wind en zon

Ruimtegebruik

De realisatie van windenergie in plaats zon-PV is ten eerste interessant vanuit het oogpunt van het geringe ruimtebeslag aan vierkante meters en het multifunctionele gebruik van de ruimte. De Rijksdienst Voor Ondernemend Nederland heeft op zijn website een vergelijking gemaakt tussen wind- en zonne-energie¹⁶. Ze stellen dat een huishouden gemiddeld 3.350 kWh/jr. aan elektriciteit gebruikt. Om deze stroom zelf op te wekken met zonne-energie op eigen dak, heb je een installatie nodig van ongeveer 4 kW. Dit is een installatie van 14-16 panelen, met een oppervlak van ongeveer 25 m².

¹⁵ <http://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/duurzame-energie/meer-duurzame-energie-in-de-toekomst>

¹⁶ RVO (2017): <http://www.rvo.nl/onderwerpen/duurzaam-ondernemen/duurzame-energie-opwekken/windenergie-op-land/faq>

Een windmolen van 3 MW levert per jaar zes tot wel ruim tien miljoen kWh aan elektriciteit op (afhankelijk of het om een landinwaartse of kustlocatie gaat). Met één zo'n turbine kan dus voor gemiddeld 2.400 huishoudens elektriciteit worden opgewekt. Wil je voor 2.400 huishoudens (1 windturbine) elektriciteit opwekken met zonne-energie dan heb je een (dak)oppervlak nodig van 60.000 m². Dit komt overeen met het oppervlak van circa 12 voetbalvelden.

Op een gunstige locatie kan een goed georiënteerd zonnepark, met 1 MW_p opgesteld vermogen, circa 875.000 kWh (uitgaande van een specifiek vermogen in Nederland van 875 kWh/kWp) per jaar opwekken. 1 MW windenergie wekt dus circa 6 tot 11 maal meer elektriciteit op dan zonne-energie.

Daarnaast kan het gebied rondom een windturbine bijvoorbeeld gebruikt (blijven) worden als landbouw en/of industriegebied. Kortom, uit het oogpunt van ruimtegebruik valt windenergie dus gunstiger uit dan zonne-energie.

Kosten

Naast het aspect ruimtegebruik is het belangrijk om de kosten tussen de twee technologieën te vergelijken. De afgelopen jaren is zonne-energie veel goedkoper geworden. Zonne-energie is echter nog wel duurder dan windenergie (CE Delft, 2016). Gemiddeld is de onrendabele top (wat opgevuld wordt met de SDE+ subsidie) bij zon op dit moment ten minste 2 keer zo groot als bij wind (Lensink en Cleijne, 2016).

Een rekenvoorbeeld uit de praktijk van het jaar 2016 laat dit zien. Het hoogste basisbedrag SDE+ Wind op Land was in de najaarsronde 8,5 cent/kWh (windsnelheid < 7 m/s). Het basisbedrag zon-PV was 12,5 cent/kWh. De subsidie die wordt toegewezen wordt berekend door de huidige grijze stroomprijs (bijvoorbeeld 4 cent/kWh) af te trekken van het basisbedrag. De benodigde subsidie voor wind wordt dan (8,5 – 4 =) 4,5 cent/kWh terwijl de subsidie voor zon uit kwam op (12,5 – 4 =) 8,5, cent/kWh. Zon was daarmee dus bijna 2 keer zo duur als wind op land in 2016.

7.1.2 Wind op zee of wind op land

Windenergie kan zowel op land als op zee worden opgewekt (*onshore* of *offshore*). Het opwekken van wind op zee heeft als voordeel dat het aantal uren wind en de gemiddelde windsnelheid hoger liggen dan op land. Het nadeel van offshore windenergie is dat er een grote afstand moet worden afgelegd om een aansluiting op het hoogspanningsnet te maken. Een park op zee is kwetsbaarder dan een park op land en bevindt zich op grote afstand van onderhoudsbases, waardoor op dit moment de kosten voor de installatie en het onderhoud hoger zijn dan wind op land.

Het Rijk heeft zowel voor windenergie op land als voor windenergie op zee een doelstelling geformuleerd. In het Energieakkoord (2013) is het volgende besloten:

- 6.000 MW Windenergie op land in 2020;
- 4.500 MW windenergie op zee in 2023;

Voor de periode na 2020/2023 wordt een verdere doorgroei voor windenergie op zee voorzien. Hiervoor zijn nog geen kwantitatieve doelstellingen vastgesteld.

Het onderhavige initiatief ziet niet toe op windenergie op zee. Er geldt dat voor windenergie op zee een separate doelstelling geldt. Windenergie op zee is derhalve geen redelijk alternatief aangezien dit ook is vereist om de ambitieuze, maar noodzakelijke, doelstellingen van 2020 en 2023 te halen.

7.1.3 Conclusie

Geconcludeerd kan worden dat windenergie op land een belangrijk aandeel heeft in het behalen van de Europese taakstelling op het gebied van duurzame energie en CO₂-reductie en dat andere alternatieve vormen van energie hiervoor geen alternatief zijn. Belangrijk daarbij is ook dat de doel- en taakstellingen op het gebied van duurzame energie hoog zijn, 14% in 2020, 16% in 2023 en richting 2030 en 2050 doelstellingen gericht op 30% tot een bijdrage die bijna volledig is (zie ook hoofdstuk 6). Dit terwijl het huidige aandeel aan duurzame energie beperkt is (circa 6%). Dit betekent dat niet alleen windenergie nodig is maar alle vormen van energie en dat alle geschikte locaties benut dienen te worden.

Er is een energiemix nodig waarbij alle vormen van duurzame energie, en windenergie in het bijzonder, een steeds belangrijker aandeel zal krijgen. Onderhavig initiatief voorziet in het behalen van een dergelijke duurzame energiemix.

7.2 Alternatieve locaties

Het plaatsen van windturbines zal in Nederland op alle locaties leiden tot verstoring, doden en/of verwonden van beschermde diersoorten (veelal vogels en/of vleermuizen) gezien het brede voorkomen van soorten, zoals onder meer blijkt uit de Nationale Windmolenrisicokaart van Vogelbescherming Nederland aangezien er geen locaties zijn waar geen soorten voorkomen. Locaties kennen wel variatie in aanwezigheid van soorten waardoor per locatie andere soorten risico lopen in aanvaring te komen met een windturbine.

In de Structuurvisie Wind op Land (min IenM, maart 2014) is op basis van afspraken met de provincies (en drie achtereenvolgende provinciale Groningse omgevingsplannen) het plangebied van Windpark N33 aangewezen als plangebied voor grootschalige windenergie (betekent meer dan >100 MW opgesteld vermogen). Bij deze aanwijzing is al een keuze gemaakt om natuurgebieden zo veel mogelijk te ontzien. Verder is op basis van het advies voor de Commissie voor de m.e.r. en een verzoek van de provincie Groningen, gesteund door een Kamermotie het plangebied voor Windpark N33 naar het oosten uitgebreid. Daarnaast is, bij het ontwerpen van de zes onderzochte inrichtingsvarianten, voor Windpark N33 gekeken naar de harde belemmeringen (buis- en hoogspanningsleidingen, woonbebouwing etc.). Hierbij is gekeken naar de mogelijkheden om een windpark > 100 MW te realiseren en voldoende afstand te houden tot bepaalde belemmeringen en voor landschap te optimaliseren. Daaruit blijkt dat er weinig tot geen ruimte is voor verschuivingen in het plangebied. Daarnaast is het zo dat bij aanvang van het onderzoek een aantal windturbinelocaties aangeduid zijn als risicolocaties voor ecologie, hiermee is bedoeld dat op deze locaties potentieel een groter effect kan optreden omdat ze dicht in de buurt liggen van vliegroutes, paar- of verblijfplaatsen. Dit is gedaan om extra in te zoomen op deze locaties in het onderzoek. Uit het onderzoek blijkt dat deze windturbinelocaties geen ecologisch probleem zijn en daarmee geen risico met zich meebrengen. De keuze van de locatie onder andere is gebaseerd op veldonderzoek naar

concentraties van vogelsoorten en vleermuizen en afstand wordt gehouden tot belangrijke gebieden, zoals Natura 2000-gebieden.

Samenvattend kan gesteld worden dat ook de alternatieven (zowel op een geografisch schaalniveau, als op inrichtingsniveau) effecten op natuurwaarden hebben.

Op basis hiervan wordt geconcludeerd dat er geen reden is om aan te nemen dat er realistische alternatieven beschikbaar zijn voor het project met aanmerkelijke voordelen, of dat het project aanmerkelijk nadelen kent ten opzichte van alternatieven, vanuit het oogpunt van het optreden van aanvaringslachtoffers onder vogels of vleermuizen en de effecten op de gunstige staat van instandhouding als gevolg hiervan.

8 STAAT VAN INSTANDHOUDING (7)

Voor alle beschermde soorten waarvoor ontheffing wordt aangevraagd moet worden aangetoond dat de activiteit niet leidt tot verslechtering van de gunstige staat van instandhouding (GSI) van de desbetreffende soort (Vogelrichtlijn) en/of dat er geen afbreuk wordt gedaan aan het streven de populaties van de betrokken soort in hun natuurlijke verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding te laten voortbestaan (Habitatrichtlijn, verdragen van Bonn en Bern en beschermingsregime andere soorten). Er wordt ontheffing aangevraagd voor het vernietigen van nesten van de Boerenzwaluw en de Gewone Dwergvleermuis. Uit de Toetsing Wet natuurbescherming en de aanvulling (bijlage 5 en 6) wordt duidelijk dat de effecten zeer marginaal zijn en het is uitgesloten dat dit een effect kan hebben op de GSI van de Boerenzwaluw en/of de Gewone Dwergvleermuis.

LITERATUUR

CE Delft. (2016). *MKEA zon-PV en wind op land*. ECN/CE Delft, december 2016. Publicatienummer: 16.7J46.125.

Ciscar JC, Feyen L, Soria A, Lavalle C, Raes F, Perry M, Nemry F, Demirel H, Rozsai M, Dosio A, Donatelli M, Srivastava A, Fumagalli D, Niemeyer S, Shrestha S, Ciaian P, Himics M, Van Doorslaer B, Barrios S, Ibáñez N, Forzieri G, Rojas R, Bianchi A, Dowling P, Camia A, Libertà G, San Miguel J, de Rigo D, Caudullo G, Barredo JI, Paci D, Pycroft J, Saveyn B, Van Regemorter D, Revesz T, Vandyck T, Vrontisi Z, Baranzelli C, Vandecasteele I, Batista e Silva F, Ibarreta D. (2014). *Climate Impacts in Europe: The JRC PESETA II Project. JRC Scientific and Policy Reports, EUR 26586EN*.

Compendium voor de Leefomgeving. (2008). *Invloed klimaatverandering op koude- en warmteminnende soorten*, Indicator, 1 juli 2008. Bron: www.compendiumvoordeleefomgeving.nl, geraadpleegd 6 mei 2014.

Compendium voor de Leefomgeving. (2017). *Bruto elektriciteitsproductie en inzet energiedragers, 1998-2016*, Indicator, 6 juli 2017. Bron: <http://www.clo.nl/indicatoren/nl0019-inzet-energiedragers-en-bruto-elektriciteitsproductie>, geraadpleegd 12 oktober 2017.

Dorland, R. van, Dubelaar-Versluis, W., en Jansen, B., (red.). (2011). *De Staat van het Klimaat 2010*, uitgave PCCC, De Bilt/Wageningen.

EBN. (2014). *Focus on Dutch Oil & Gas*; EBN B.V.

ECN. (2013). *16% Hernieuwbare energie in 2020 – Wanneer aanbesteden?*. Januari 2013, ECN-E--13-006.

Europese Commissie. (2005). *Mededeling van de Commissie aan de Raad en het Europees Parlement: Thematische strategie inzake luchtverontreiniging*. Europese Commissie, Brussel, 21-9-2005; COM(2005) 446 definitief.

Europese Commissie. (2011a). *Onze levensverzekering, ons natuurlijk kapitaal: een EU-biodiversiteitsstrategie voor 2020* (COM(2011)244).

Europese Commissie. (2011b). *Routekaart naar een concurrerende koolstofarme economie in 2050*, Europese Commissie, Brussel, 8-3-2011; COM(2011) 112 definitief.

Europese Commissie. (2011c). *On security of energy supply and international cooperation - "The EU Energy Policy: Engaging with Partners beyond Our Borders; Communication from the commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions*; Brussels, 07-09-2011, COM(2011) 539 final.

Europese Commissie. (2014). 52014SC0016/2030 framework for climate and energy policies. 22 januari 2014.

IEA. (2015). World Energy Outlook 2015.

Intergovernmental Panel on Climate Change. (2013). Fifth Assessment Report - Climate change 2013: Synthesis Report. Summary for policymakers.

Klimaat voor Ruimte. (2012); Financial arrangements for disaster loss under climate change, KR061/12.

KNAW. (2011). Klimaatverandering, wetenschap en debat.

KNMI. (2015). KNMI'14-klimaatscenario's voor Nederland; Leidraad voor professionals in klimaatadaptatie. KNMI, De Bilt, 34 pp.

Lensink, S.M. en Cleijne, J. W. (2016). Eindadvies basisbedragen SDE+ 2017. ECN, DNV GL en TNO. rapportnummer: ECN-E-16-040.

Ministerie van EL&I. (2011). Energierapport 2011, 10-06-2011.

Ministers van EL&I en I&M. (2011). Klimaatbrief 2050: uitdagingen voor Nederland bij het streven naar een concurrerend, klimaatneutraal Europa.

Ministerie van Infrastructuur en Milieu & Ministerie van Economische Zaken. (2015). Nationaal Waterplan 2016-2021. December 2015.

Planbureau voor de Leefomgeving. (2009). Wegen naar een klimaatbestendig Nederland. PBL-publicatienummer 500078001.

Planbureau voor de Leefomgeving. (2011a). Een delta in beweging. Bouwstenen voor een klimaatbestendige ontwikkeling van Nederland.

Planbureau voor de Leefomgeving. (2011b); Natura 2000 in Nederland. Juridische ruimte, natuurdoelen en beheerplanprocessen, Den Haag, 2011.

Planbureau voor de Leefomgeving & KNMI. (2015). Klimaatverandering. Samenvatting van het vijfde IPCC-assessment en een vertaling naar Nederland. PBL-publicatienummer: 1405.

Regerakkoord. (2017). *Vertrouwen in de toekomst: regering 2017-2021 VVD, CDA, D66 en ChristenUnie*. 10 oktober 2017.

Rekacewicz, P. (2005). UNEP/GRID-Arendal.

Rijksdienst voor Ondernemend Nederland. (2017). *Monitor Wind Op Land 2016*. Vierde editie, 1 mei 2017.

Rijksoverheid. (2009). Nationaal Samenwerkingsprogramma Luchtkwaliteit. (2009). Datum van uitgave: oktober 2009 / bestelcode: 9278.

Rijksoverheid. (2010). Nationaal actieplan voor energie uit hernieuwbare bronnen. Richtlijn 2009/28/EG, 23-06-2010.

Ros, J. (2015). *Energietransitie: zoektocht met een helder doel*, Den Haag: PBL

Ros, J. & Schure, K. (2016). *Vormgeving van de energietransitie*. Den Haag: PBL.

Schoots, K., Hekkenberg, M. en Hammingh, P. (2016). Nationale Energieverkenning 2016. ECN-O--16-035. Petten: Energieonderzoek Centrum Nederland.

Sovon Vogelonderzoek Nederland. (2009). Vogelbalans 2009.

Sovon Vogelonderzoek Nederland. (2013). Vogelbalans 2013.

University of Stuttgart. (2013). Health Impacts of Coal Fired Power Stations in the Netherlands; University of Stuttgart on behalf of Greenpeace; 02-2013.

Van Vliet, M. T. H., Yearsley, J. R., Ludwig, F., Vögele, S., Lettenmaier, D. P., Kabat, P. (2012). Vulnerability of US and European electricity supply to climate change; *Nature Climate Change* 2, 676-681 – doi:10.1038/nclimate1546.

BIJLAGE 2

Machtiging

Ondertekening aanvraag vergunningen en ontheffingen met bijlagen

Ten behoeve van de aanvragen voor vergunningen en ontheffingen voor het windturbineproject N33-Vermeer bestaande uit een 20-tal windturbines met bijbehorende werken machtigt ondergetekende J.F.W. Rijntalder van Pondera Consult B.V., gevestigd aan de Welbergweg 49 te 7556 PE Hengelo (Ov.) voor het ondertekenen van alle aanvragen voor vergunningen en ontheffingen en bijlagen namens:

Aanvrager: Windpark Vermeer B.V.

Vertegenwoordigd door: K. Dijkers / A.A. Roukens

Adres: Maanlander 47, 3824 MN Amersfoort

Plaats en datum: Amersfoort, 20 november 2017

Handtekening:

Ik, J.F.W. Rijntalder, ben bekend met deze machtiging. Met deze machtiging treed ik niet in de plaats van bovengetekende als aanvrager, maar teken de aanvragen en bijlagen namens bovengetekende.

Pondera Consult B.V.
Welbergweg 49
7556 PE Hengelo (Ov.)

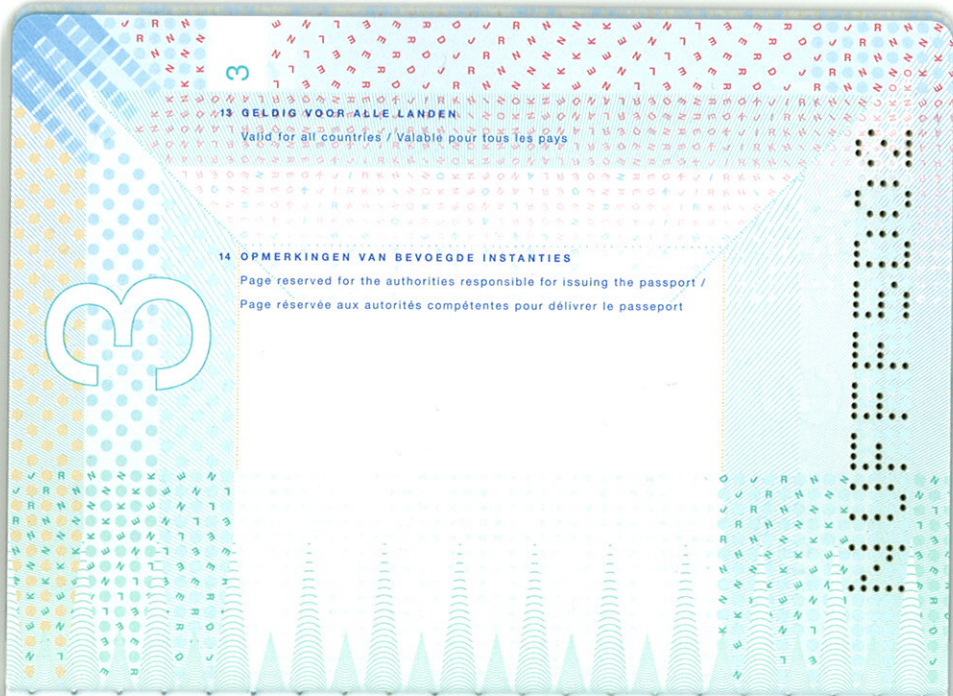
Ondertekend te Hengelo op 20/11/2017

J.F.W. Rijntalder
Directeur

BIJLAGE 3

13 GELDIG VOOR ALLE LANDEN
Valid for all countries / Valable pour tous les pays

14 OPMERKINGEN VAN BEVOEGDE INSTANTIES
Page reserved for the authorities responsible for issuing the passport /
Page réservée aux autorités compétentes pour délivrer le passeport

PASPOORT
PASSPORT
PASSEPORT

KONINKRIJK DER NEDERLANDEN

KINGDOM OF THE NETHERLANDS ROYAUME DES PAYS-BAS
type code 2 nationaliteit / nationality / nationalité documentnummer / document no. / no. du document

P NLD Nederlandse NUFFF5D02

3 naam / surname / nom
Rijntalder

1967

4 voornamen / given names / prénoms
Johannes Frederik Wilhelm

5 geboortedatum / date of birth / date de naissance
07 JAN/JAN 1967

6 geboorteplaats / place of birth / lieu de naissance
Dordrecht

7 geslacht / sex / sexe
M/M

9 datum van afgifte / date of issue / date de délivrance
08 OKT/OCT 2014

11 handtekening / signature

8 lengte / height / taille
1,82 m

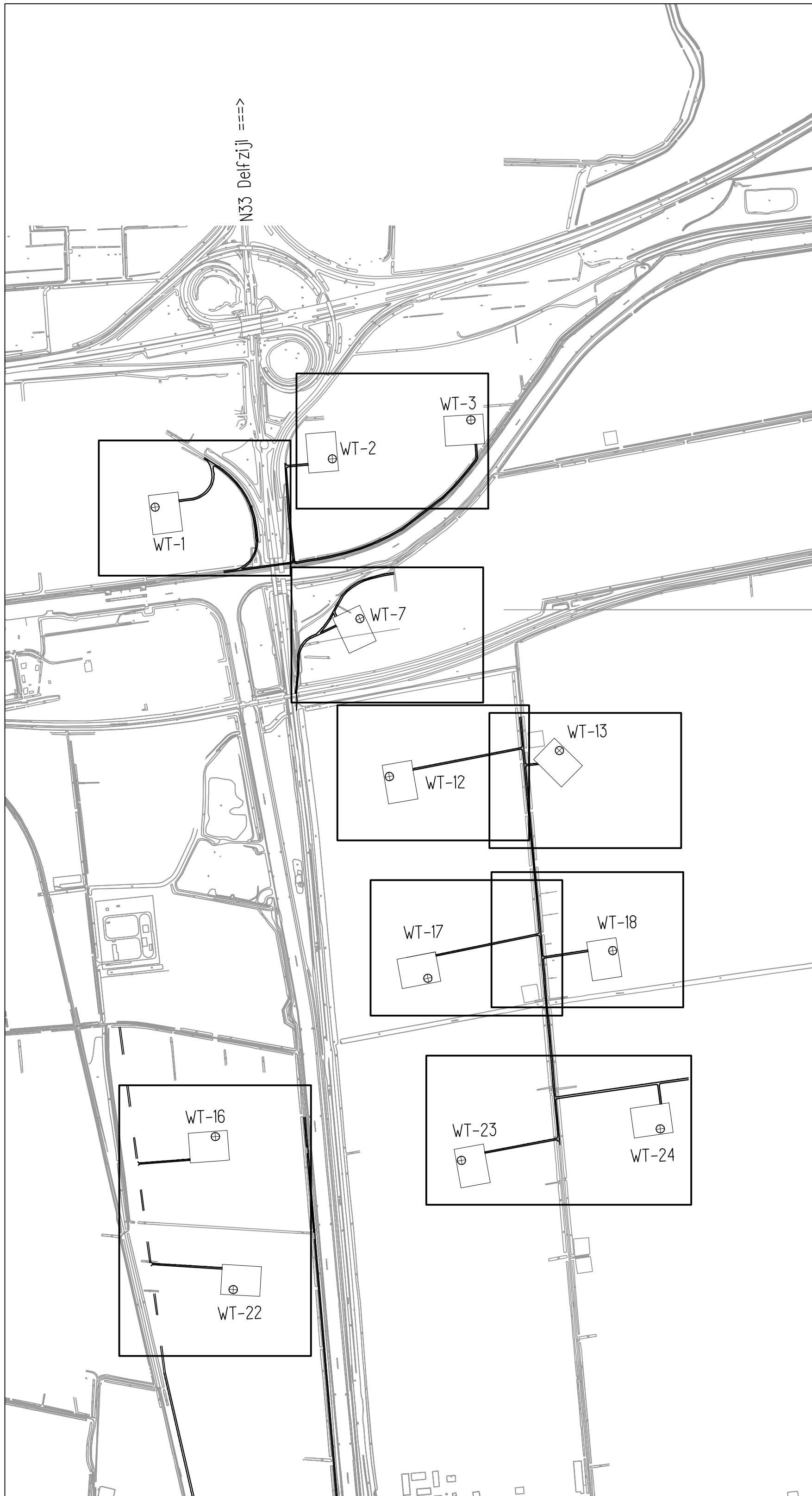
10 geldig tot / date of expiry / date d'expiration
08 OKT/OCT 2024

12 instantie / authority / autorité
Burg. van Hengelo (O)

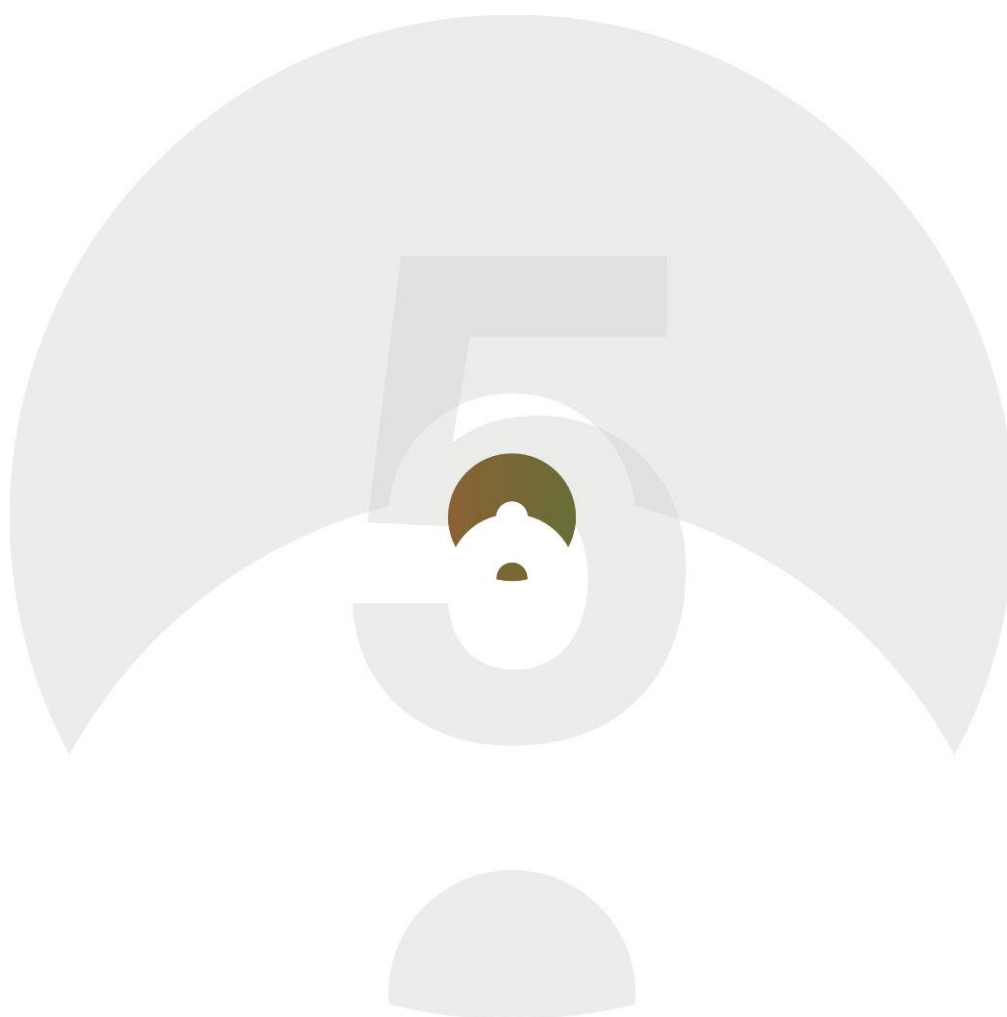
P<NLDRIJNTALDER<<JOHANNES<FREDERIK<WILHELM<<
NUFFF5D024NLD6701077M2410085181011396<<<<<02

BIJLAGE 4

BIJLAGE 5

Toetsing Wet natuurbescherming

in verband met de voorgenomen sloop van een woning en kap van 31
bomen aan de Trekweg 25 te Zuidbroek

Rapport 2017-052

J.H. van der Heide
K. Jipping

koeman en bijkerk bv
ecologisch onderzoek en advies

Toetsing Wet natuurbescherming

in verband met de voorgenomen sloop van een woning en kap van 31
bomen aan de Trekweg 25 te Zuidbroek

Rapport 2017-052

J.H. van der Heide
K. Jipping

koeman en bijkerk bv
ecologisch onderzoek en advies

bezoekadres	oosterweg 127 Haren
postadres	postbus 111 9750 AC Haren
telefoon	050 8200018
telefax	050 8200013
email	info@koemanenbijkerk.nl
website	www.koemanenbijkerk.nl

Colofon

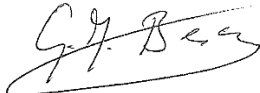
Opdrachtgever	YARD ENERGY Development B.V., Zuiderinslag 4D, 3871 MR Hoevelaken
Titel	Toetsing Wet natuurbescherming in verband met de voorgenomen sloop van een woning en kap van 31 bomen aan de Trekweg 25 te Zuidbroek
Auteurs	J.H. van der Heide K. Jipping
Datum	19 juni 2017
Pagina's (inclusief bijlagen)	31
Projectnr	2017-126
Rapportnr	2017-052
Status	Definitief
Akkoord	G.J. Berg (adviseur ecologie)
Paraaf	

Foto omslag: aanzicht vanaf de zuidwesthoek van het plangebied

Deze publicatie kan geciteerd worden als:

Van der Heide JH en Jipping K (2017) Toetsing Wet natuurbescherming in verband met de voorgenomen sloop van een woning en kap van 31 bomen aan de Trekweg 25 te Zuidbroek. KenB rapport 2017-052. Koeman en Bijkerk bv, Haren.

© Koeman en Bijkerk bv / YARD ENERGY Development B.V.

Dit rapport is vervaardigd op verzoek van opdrachtgever hierboven aangegeven en is zijn eigendom. Niets uit dit rapport mag worden veeleenvoudigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de opdrachtgever hierboven aangegeven en Koeman en Bijkerk bv, noch mag het zonder een dergelijke toestemming worden gebruikt voor enig ander werk dan waarvoor het is vervaardigd.

Koeman en Bijkerk bv is niet aansprakelijk voor gevolgschade, alsmede schade welke voortvloeit uit toepassingen van resultaten van werkzaamheden of andere gegevens verkregen van Koeman en Bijkerk bv; opdrachtgever vrijwaart Koeman en Bijkerk bv voor aanspraken van derden in verband met deze toepassing.

Inhoudsopgave

COLOFON	3
SAMENVATTING	7
1 INLEIDING	9
1.1 Achtergrond	9
1.2 Doel	9
1.3 Opzet	10
1.4 Verantwoording	10
1.5 Volledigheid	11
2 TOETSINGSKADER BESCHERMDE SOORTEN EN GEBIEDEN	13
2.1 Beschermingsregimes soorten	13
2.2 Natura 2000-gebieden	14
2.3 Houtopstanden	14
2.4 Natuurnetwerk Nederland	14
3 RESULTATEN VELD- EN BRONNENONDERZOEK	15
3.1 Gebiedsbeschrijving	15
3.2 Bronnenonderzoek	15
3.3 Functie van het plangebied voor beschermde soorten	16
4 EFFECTEN VAN DE INGREEP EN TE TREFFEN MAATREGELEN	18
4.1 Broedvogels (zonder jaarrond beschermd nest)	18
4.2 Vleermuizen	19
4.3 Steenmarter	20
4.4 Algemeen voorkomende soorten	20
5 CONCLUSIE	21
6 LITERATUUR	22
BIJLAGE I WAARGENOMEN SOORTEN IN HET PLANGEBIED EN HUN BESCHERMINGSSTATUS	24
BIJLAGE II WETTELIJK KADER	25

Samenvatting

In opdracht van YARD ENERGY Development B.V. te Hoevelaken, heeft Koeman en Bijkerk bv een toetsing aan de Wet natuurbescherming uitgevoerd in verband met de voorgenomen sloop van een woning en kap van 31 bomen aan de Trekweg 25 te Zuidbroek. Aan de zuidzijde van het plangebied ligt het Winschoterdiep en aan de oostzijde de N33. De andere zijden van het plangebied grenzen aan agrarische percelen. Het plangebied is ten opzichte van de omgeving erg groen, met veel bomen en bosschages.

De woning en de bomen moeten verwijderd worden ten behoeve van de aanleg van het windpark aan de N33 te Zuidbroek. Hierbij moet rekening worden gehouden met beschermde soorten planten en dieren.

Op basis van de quickscan kan niet worden uitgesloten dat enkele beschermde soorten in het plangebied voorkomen. Er dient nader onderzoek te worden uitgevoerd naar het voorkomen van vleermuizen en Steenmarter. De aanwezigheid van verblijfplaatsen voor zowel vleermuizen en Steenmarter moet worden onderzocht door visuele inspectie (zichtwaarnemingen en sporen). Tevens zal met behulp van een batdetector (registreren van door vleermuizen geproduceerd geluid) onderzoek verricht moeten worden naar verblijfplaatsen van vleermuizen. Voor een volledige inventarisatie van vleermuizen dient zowel in het voorjaar (twee in de kraamperiode) als in het najaar (twee in de paarperiode) te worden geïnventariseerd, omdat vleermuizen zich niet het gehele jaar op dezelfde plaats ophouden. Het tweede bezoek (in de kraamperiode) zal voor 15 juli worden uitgevoerd en de overige twee bezoeken zullen tussen augustus en september worden uitgevoerd. Het onderzoek geeft uitsluitsel of voor genoemde soort(en) ontheffing moet worden aangevraagd in het kader van de Wet natuurbescherming. Er dient in ieder geval een ontheffing aangevraagd te worden voor het vernietigen van de nesten van Boerenzwaluw.

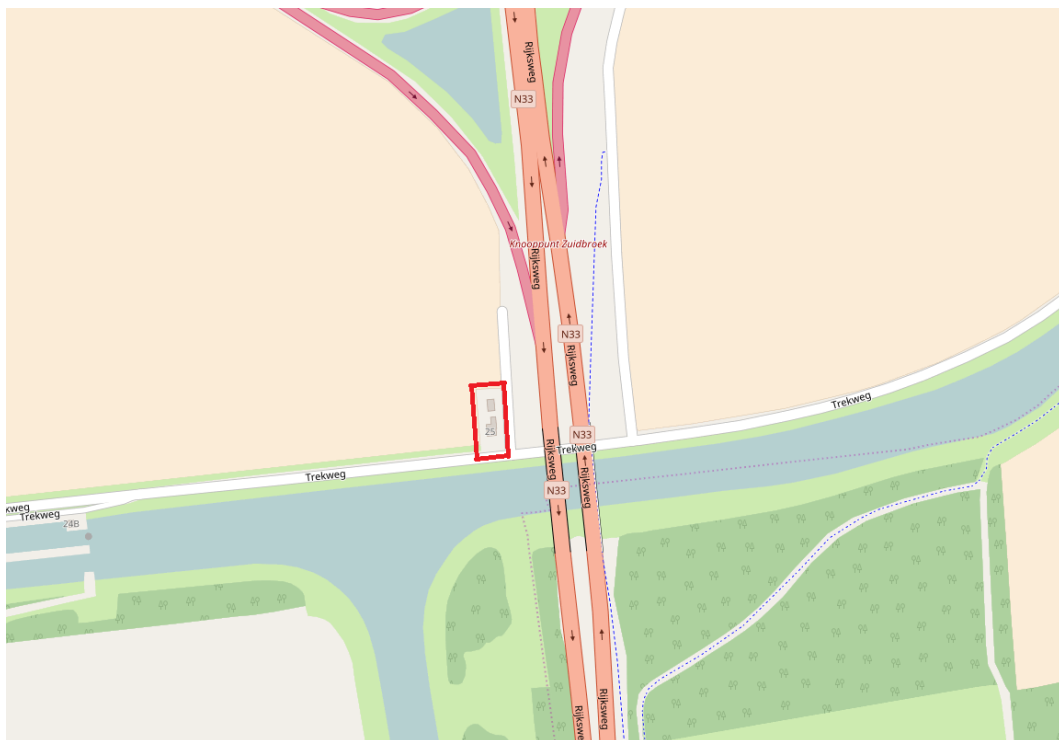
In de directe omgeving van het plangebied bevinden zich geen Natura 2000-gebieden of gebieden die deel uitmaken van het NNN waarop de ingreep een negatief effect zou kunnen hebben.

1 Inleiding

1.1 Achtergrond

In opdracht van YARD ENERGY Development B.V. te Hoevelaken, heeft Koeman en Bijkerk bv een toetsing aan de Wet natuurbescherming uitgevoerd in verband met de voorgenomen sloop van een woning en kap van 31 bomen aan de Trekweg 25 te Zuidbroek. De woning en de bomen moeten verwijderd worden ten behoeve van de aanleg van het windpark aan de N33 te Zuidbroek.

Aan de zuidzijde van het plangebied ligt het Winschoterdiep en aan de oostzijde ligt de N33. De andere zijden van het plangebied grenzen aan agrarische percelen. Het plangebied is ten opzichte van de omgeving erg groen, met veel bomen en bosschages.

Figuur 1 Topografische kaart met rood omlijnd het plangebied (bron: <http://www.openstreetmap.org>)

1.2 Doel

Doel van het onderzoek is het toetsen van de voorgenomen ingreep aan de Wet natuurbescherming (zie Bijlage II). Hiertoe is voor eventueel aanwezige beschermde soorten nagegaan of de voorgenomen ingreep naar verwachting leidt tot het overtreden van verbodsbepalingen. Bij verwachte overtreding van verbodsbepalingen moet worden nagegaan of een vrijstelling geldt of dat ontheffing van de Wet natuurbescherming moet

worden aangevraagd. Daarnaast is nagegaan of er eventuele negatieve effecten te verwachten zijn op beschermde natuurgebieden in de omgeving.

1.3 Opzet

Tijdens het veldbezoek op 8 juni 2017, is het hele plangebied onderzocht op geschiktheid voor en het voorkomen van alle voor de Wet natuurbescherming relevante planten- en diersoortgroepen. Het bestaan van beschermde natuurgebieden, Natura 2000-gebieden en gebieden die deel uitmaken van het Natuurnetwerk Nederland (NNN), in of rond het plangebied werd nagegaan bij het ministerie van Economische Zaken (EZ).

In dit rapport worden de resultaten van de quickscan beschreven. Hierbij worden de volgende vragen beantwoord:

Welke beschermde soorten zijn in het plangebied (en de directe omgeving) aanwezig en/of kunnen hier verwacht worden?

Wat is het effect van de voorgenomen ingreep op de aanwezige beschermde soorten?

Worden er verbodsbepalingen van de Wet natuurbescherming overtreden, en zo ja welke?

Zijn er mogelijkheden voor mitigatie en/of compensatie?

Is nader onderzoek noodzakelijk?

Moet er een ontheffing worden aangevraagd?

1.4 Verantwoording

De toetsing is een effectbepaling en -beoordeling op basis van de huidige aanwezigheid van beschermde soorten planten en dieren in het plangebied, de functie van het plangebied en de directe omgeving voor deze soorten en de voorgenomen ingreep. De toetsing is opgesteld op basis van het in 2017 uitgevoerde veldwerk, de huidige ter beschikking staande kennis en inschattingen van deskundigen.

Veldbezoek

Het plangebied is op 8 juni 2017 bezocht. Tijdens het veldbezoek is zoveel mogelijk informatie verzameld met betrekking tot de aan- of afwezigheid van beschermde soorten (zicht- en geluidswaarnemingen, sporenonderzoek naar de aanwezigheid van pootafdrukken, nesten, holen, uitwerpselen, haren, etc). Op basis van terreinkenmerken en *expert judgement* is beoordeeld of het terrein geschikt is voor de in de regio voorkomende beschermde soorten. Aanwezige bebouwing en bomen zijn extern beoordeeld op aanwezigheid van (sporen van) vleermuizen. Tevens is een avondbezoek verricht met een batdetector voor onderzoek naar het voorkomen van vleermuizen in en rond het plangebied.

Bronnenonderzoek

Aanvullend op het veldbezoek heeft beperkt bronnenonderzoek plaatsgevonden. Voor een actueel overzicht van beschermde soorten die in de regio voorkomen is de NDFF geraadpleegd.

1.5 Volledigheid

Het uitgevoerde onderzoek betreft een quickscan. Binnen de beperkte tijd van het veldonderzoek is nooit met zekerheid vast te stellen dat alle aanwezige soorten zijn waargenomen. Op grond van de gegevens van de Nationale Databank Flora en Fauna (NDFF) en het veldbezoek in juni 2017, denken wij echter dat de kans op het voorkomen van beschermde soorten in het plangebied goed kon worden ingeschat.

2 Toetsingskader beschermde soorten en gebieden

Op 1 januari 2017 is de Wet natuurbescherming van kracht geworden (Anonymus 2016). Deze wet vervangt drie wetten; de Natuurbeschermingswet 1998, de Boswet en de Flora- en Faunawet. De bescherming van gebieden, diersoorten, plantensoorten en bossen wordt via deze wet geregeld.

De regels die toezien op bescherming van Natura 2000-gebieden (voorheen Nbwet) zijn opgenomen in 'Hoofdstuk 2 Natura 2000-gebieden' van de Wet natuurbescherming. De verbodsbepalingen ten aanzien van beschermde soorten (voorheen Ffwet) zijn in de Wet natuurbescherming opgenomen in 'Hoofdstuk 3 Soorten' en beschreven per beschermingsregime (zie onder). De regels voor houtopstanden (voorheen Boswet) zijn beschreven in Hoofdstuk 4 van de wet.

In het voorliggende rapport toetsen we aan bepalingen voor beschermde soorten (Wnb: Hoofdstuk 3), er is niet getoetst aan de bepalingen uit de hoofdstukken 2 en 4 van de wet. Hieronder is dit kort toegelicht.

2.1 Beschermingsregimes soorten

Bij de uitvoering van de sloop en de kap moet rekening worden gehouden met het huidige voorkomen van beschermde soorten planten en dieren in het plangebied. Als de voor-genomen ingreep leidt tot het overtreden van verbodsbepalingen betreffende beschermde soorten, zal moeten worden nagegaan of een vrijstelling geldt of dat een ontheffing moet worden verkregen.

De Wet natuurbescherming onderscheid bij de bescherming van soorten drie beschermingsregimes:

- Beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn (Wnb § 3.1),
- Beschermingsregime soorten Habitatrichtlijn (Wnb § 3.2) en
- Beschermingsregime andere soorten (Wnb § 3.3).

Met het in werking treden van de Wet natuurbescherming is het beschermingsregime voor een aantal soorten veranderd dan wel vervallen. Ook zijn een aantal soorten beschermd die dat voorheen niet waren. Voor soorten vallend onder 'Beschermingsregime andere soorten' kan de provincie een vrijstelling verlenen voor handelingen in het kader van de ruimtelijke inrichting of ontwikkeling van gebieden (Wnb Art 3.10 lid 2a).

In dit rapport wordt onderscheid gemaakt in 'vogels', strikt beschermde soorten (Wnb §3.2) en 'andere soorten' (Wnb §3.3). Vogels en strikt beschermde soorten zijn Europees beschermd, de 'andere soorten' betreffen Nationaal beschermde soorten.

Als de voorgenomen ingreep leidt tot het overtreden van verbodsbepalingen betreffende beschermde soorten, is nagegaan of een vrijstelling geldt of dat een ontheffing moet worden verkregen voordat de ingreep wordt uitgevoerd (zie bijlage II).

2.2 Natura 2000-gebieden

Het plangebied maakt geen deel uit van een Natura 2000-gebied. In de directe omgeving van het plangebied bevinden zich geen wettelijk beschermde gebieden waarop de ingreep een negatief effect zou kunnen hebben. Het meest nabijgelegen wettelijk beschermde gebied, het Natura 2000-gebied Zuidlaardermeer bevindt zich op een afstand van meer dan 11 km van het plangebied.

2.3 Houtopstanden

De te kappen bomen staan op een erf. De regels ten aanzien van houtopstanden zijn in dergelijke gevallen niet van toepassing.

2.4 Natuurnetwerk Nederland

Het plangebied ligt op circa 7 km afstand van het Natuurnetwerk Nederland. Directe effecten op de NNN zijn uit te sluiten en het toetsingskader van de NNN is niet van toepassing.

3 Resultaten veld- en bronnenonderzoek

3.1 Gebiedsbeschrijving

Het plangebied betreft een woning met daar aangrenzend een schuur, rondom de bebouwing staan bomen en struiken. Meest voorkomend zijn de Gewone esdoorn en de Amerikaanse vogelkers. Het plangebied is ten opzichte van de omgeving erg groen, met veel bomen en bosschages.

Enkele boerenzwaluwen vlogen in en rond het plangebied, foeragerend op de vele insecten die aanwezig waren. Eén broedpaar van de boerenzwaluw is aangetroffen boven een lamp in het portiek, daarnaast zijn twee lege nestkommen aangetroffen bij de schuur. De watergangen rondom het plangebied stonden ten tijde van het veldbezoek droog en binnen het plangebied was een vijver aanwezig, welke geheel dichtgegroeid was en afgedekt was met een net.

Figuur 2 Links een foto van de woning in het plangebied en rechts een foto van de achterzijde van de woning en de schuur achter de woning.

3.2 Bronnenonderzoek

De Nationale Databank Flora en Fauna (NDFF) geeft een eerste indruk van mogelijk aanwezige beschermde soorten binnen het plangebied en binnen de directe omgeving. Als zoekgebied is gekozen voor een gebied met een straal van circa 500 meter rondom het plangebied, waarbij gericht gezocht is naar alle beschermde en rode lijst soorten die de afgelopen 5 jaar zijn waargenomen, met uitzondering van vogels.

Naast de Rode lijst soort Groot dikkopje is er één nationaal beschermd soort (artikel 3.10 Wet natuurbescherming) waargenomen (Tabel 1), namelijk de Das.

Tabel 1 Rapportage NDFF (Geraadpleegd op 19 juni 2017) voor alle soortgroepen, met uitzondering van de soortgroep vogels ; **WNB**: beschermingsstatus onder de Wet natuurbescherming, NL=Nationaal beschermde soort (artikel 3.10), EU=Europees beschermde soort (artikel 3.1 of 3.5); **Vrijstelling**: Hier is aangegeven of de soort via een provinciale verordening is vrijgesteld. GR=Groningen. **RL**: status van soort met vermelding op de Nederlandse Rode Lijst; 0 = uitgestorven op wereldschaal, 1 = in het wild uitgestorven op wereldschaal, 2 = verdwenen uit Nederland, 3 = in het wild verdwenen uit Nederland, 4 = ernstig bedreigd, 5 = bedreigd, 6 = kwetsbaar, 7 = gevoelig, - = niet op Rode Lijst (EZ 2015);

Nederlandse naam	Wetenschappelijke naam	WNB	Vrijstelling	RL
Vlinders				
Groot dikkopje	<i>Ochlodes sylvanus</i>	-	-	7
Zoogdieren				
Das	<i>Meles meles</i>	NL	-	-

3.3 Functie van het plangebied voor beschermde soorten

In onderstaande tekst is per soortgroep aangegeven welke beschermde soorten tijdens het veldbezoek op 8 juni 2017 zijn waargenomen of waarvan het zeer waarschijnlijk wordt geacht dat de soorten in het plangebied voorkomen.

Relevant voor het onderzoek aan het plangebied zijn vleermuizen, grondgebonden zoogdieren, vogels en planten. Gesteld kan worden dat effecten op dagvlinders, libellen, vissen, amfibieën en reptielen (nagenoeg) uitgesloten zijn. Binnen het plangebied ontbreekt geschikt leefgebied voor dergelijke soorten.

Vaatplanten

In het plangebied zijn bij het veldbezoek geen beschermde soorten planten aangetroffen. Geschikte groeiplaatsen zijn niet aanwezig. Uit het plangebied en zijn omgeving zijn ook geen waarnemingen van beschermde soorten planten bekend (NDFF 2017(i)). Het voorkomen van beschermde planten in het plangebied is op basis van het veldbezoek en verspreidingsgegevens uitgesloten.

Vogels

Tijdens het veldbezoek zijn vijf vogelsoorten aangetroffen. Boerenzwaluw komt op de Nederlandse Rode Lijst voor als gevoelige soort, de overige soorten komen in Nederland algemeen voor (zie Bijlage I). Alle waargenomen soorten worden beschermd onder de Wet natuurbescherming (artikel 3.1; *Beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn*), zoals bijna alle in Nederland voorkomende vogelsoorten. Van de boerenzwaluw is één broedpaar aangetroffen. Nesten van de boerenzwaluw zijn jaarrond beschermd als er geen alternatieven aanwezig zijn. Er is tijdens het veldbezoek ook gelet op andere gebouwen bewonende soorten. De huismus is niet in het gebied aangetroffen. Alhoewel het gebouw wel geschikt is, is met dit bezoek uit te sluiten dat huismussen in het plangebied broeden, aangezien er geen roepende mannetjes gehoord zijn. De bebouwing is tevens niet geschikt als verblijfplaats voor gierzwaluwen, aangezien het niet mogelijk is op het dak aan te vliegen door de vele bomen om het gebouw heen.

Zoogdieren

Tijdens het veldbezoek zijn sporen aangetroffen van kleine marterachtigen, mogelijk Hermelijn of Wezel. Het voorkomen van Steenmarter kan ook niet uitgesloten worden. Met name de schuur die aanwezig is in het plangebied lijkt mogelijkheden te bieden voor Steenmarter. Ook zijn tijdens het veldbezoek sporen van muizen aangetroffen. Tijdens het onderzoek naar vleermuizen in de avond zijn geen uitvliegende vleermuizen aangetroffen, wel zijn Laatvlieger en Gewone dwergvleermuis foeragerend aangetroffen rond het plangebied. Tijdens het veldbezoek zijn geen mestsporen aangetroffen, echter zijn er voldoende potentieel geschikte openingen onder de dakpannen en daklijsten van het gebouw. De bomen die in het plangebied staan hebben geen holten waarvan de vleermuizen gebruik kunnen maken, deze zijn dus niet geschikt voor vleermuizen.

Overige soortgroepen

Tijdens het veldbezoek is vastgesteld dat de huidige inrichting het plangebied ongeschikt maakt voor overige beschermde soorten.

4 Effecten van de ingreep en te treffen maatregelen

Tijdens het veldbezoek zijn enkele beschermde soorten aangetroffen waarop de voorgenomen ingreep in meer of mindere mate gevolgen zal hebben.

4.1 Broedvogels met jaarrond beschermd nest

Effecten van de ingreep

De Boerenwaluw is in het plangebied aangetroffen. De huidige bebouwing fungeert als broedlocatie voor minimaal één paartje van de Boerenwaluw. De nesten van de Boerenwaluw zijn, als er geen alternatieven in de nabije omgeving aanwezig zijn, jaarrond beschermd. Door het uitvoeren van de sloopwerkzaamheden worden nesten van de Boerenwaluw vernietigd. Vernietiging van nesten en broedsels is een overtreding van verbodsbepaling Art. 3.1, lid 2 van de Wnb. Aanbevolen wordt de hieronder staande maatregelen te treffen om functionaliteit van de nesten van de Boerenwaluw te waarborgen. In overleg met de heer Bevers van de provincie Groningen is gebleken dat het wel noodzakelijk is om hiervoor een ontheffing aan te vragen.

Maatregelen

Het plaatsen van alternatief nestgelegenheid. Boerenwaluw broedt ook goed onder bruggen. Er dienen minimaal zes nestkommen voor Boerenwaluw onder de brug van de N33 geplaatst te worden, zodat er voor deze soort geschikte alternatieven in de direct omgeving zijn. Het aanbrengen van deze nestkommen dient in overleg met een ecooloog plaats te vinden en er dient een ontheffing aangevraagd te worden bij de provincie Groningen.

4.2 Broedvogels (zonder jaarrond beschermd nest)

Effecten van de ingreep

Indien de werkzaamheden in het broedseizoen worden uitgevoerd kan bij het verwijderen van opgaande beplanting verstoring van broedende vogels optreden of zelfs vernietiging van nesten en broedsels. In de Wet natuurbescherming wordt geen vast begrensde broedperiode gehanteerd. Indien een broedgeval wordt geconstateerd valt deze binnen de broedperiode, ongeacht de datum. Vernietiging van nesten en broedsels is een overtreding van verbodsbepaling Art. 3.1, lid 2 van de Wnb. Om dit te voorkomen worden de volgende maatregelen aanbevolen.

Maatregelen

Wetsovertreding kan worden voorkomen door:

De werkzaamheden niet plaats te laten vinden in de broedperiode; bomen, bosschages en/of overige structuren waar vogels kunnen broeden buiten het broedseizoen van de algemene broedvogelsoorten verwijderen. Het broedseizoen loopt globaal van maart tot en met augustus;

Bomen en struiken te inspecteren op broedgevallen vlak voor de kap;
Eventueel kan er voor worden gekozen om voorafgaand aan de uitvoering van de werkzaamheden en voorafgaand aan het broeden de opgaande vegetatie te verwijderen op de plekken waar ingrepen plaatsvinden, zodat deze onaantrekkelijk zijn voor vogels om er te broeden. Dit betekent dat de ingreeplocaties voor het verwijderen van de vegetatie op broedende vogels wordt gecontroleerd. Houdt er rekening mee dat de meeste vogels al in maart met de bouw van een nest beginnen.

4.3 Vleermuizen

Effecten van de ingreep

Er zijn geen sporen aangetroffen van vleermuizen. Wel zijn rondom de bebouwing Laatvlieger en Gewone dwergvleermuis waargenomen. De kans dat vleermuizen de aanwezige bebouwing gebruiken als zomerverblijf, kraamkamer of winterverblijf is op basis van de uitgevoerde quickscan niet uit te sluiten. Nader onderzoek zal moeten uitwijzen in hoeverre de waargenomen vleermuizen gebruik maken van de te slopen bebouwing. Het eerste veldbezoek ten behoeve van het nader onderzoek naar vleermuizen is tegelijk met de quickscan al verricht. De aanwezige bomen in het plangebied zijn niet geschikt als verblijfplaats voor vleermuizen.

Het aantasten van foerageerplaatsen en migratieroutes van streng beschermde soorten is enkel ontheffingsplichtig indien zij van groot belang zijn voor de functionaliteit van vaste rust- en verblijfplaatsen elders, doordat er onvoldoende alternatieven voorhanden zijn. Voor de Gewone dwergvleermuis en Laatvlieger is daar in dit geval geen sprake van. Voor deze soorten is geen ontheffing nodig. Het verwijderen van de bomen en struiken heeft enige fragmentatie van het foerageergebied tot gevolg.

Maatregelen

Uitvoering van de werkzaamheden in de periode maart tot oktober heeft een verstorend effect op vleermuizen die het plangebied gebruiken als migratieroute of foerageergebied. Geadviseerd wordt in deze periode geen werkzaamheden uit te voeren en de bestaande groenstructuur met bosschages en elzensingels, waar mogelijk, te behouden. Voor een juiste uitvoering van de werkzaamheden is altijd overleg met een ter zake kundige gewenst.

4.4 Steenmarter

Effecten van de ingreep

Het plangebied kan van belang zijn Steenmarter. Dit is op basis van de quickscan niet uit te sluiten. Indien Steenmarter in het plangebied een verblijfplaats heeft, zal deze door de werkzaamheden vernietigd worden en dat is een overtreding van de Wet natuurbescherming.

Maatregelen

Tijdens het nader onderzoek naar vleermuizen zal ook onderzoek verricht worden naar het voorkomen van Steenmarter. Indien deze wordt aangetroffen dan dient er een ontheffing te worden aangevraagd voor het vernietigen van een verblijfplaats van Steenmarter.

4.5 Algemeen voorkomende soorten

Effecten van de ingreep

Het plangebied kan van belang zijn voor enkele kleine zoogdieren zoals kleine marterachtigen en verschillende muizensoorten. Dit betreft echter nationaal beschermde soorten, waarvoor de provincie Groningen een algemene vrijstelling heeft gegeven bij, onder andere, ruimtelijke ontwikkelingen. Wel dient rekening te worden gehouden met de Zorgplicht (Art. 1.11 van de Wnb).

Maatregelen

Aan de zorgplicht kan worden voldaan door de volgende maatregelen te nemen:

Bij verstoring van dieren tijdens de werkzaamheden moeten deze de gelegenheid krijgen te vluchten naar een nieuwe leefomgeving.

5 Conclusie

Op basis van de quickscan kan niet worden uitgesloten dat enkele beschermde soorten in het plangebied voorkomen. Er dient nader onderzoek te worden uitgevoerd naar het voorkomen van vleermuizen en Steenmarter. De aanwezigheid van verblijfplaatsen voor zowel vleermuizen en Steenmarter moet worden onderzocht door visuele inspectie (zichtwaarnemingen en sporen). Tevens zal met behulp van een batdetector (registreren van door vleermuizen geproduceerd geluid) onderzoek verricht moeten worden naar verblijfplaatsen van vleermuizen. Voor een volledige inventarisatie van vleermuizen dient zowel in het voorjaar (twee in de kraamperiode) als in het najaar (twee in de paarperiode) te worden geïnventariseerd, omdat vleermuizen zich niet het gehele jaar op dezelfde plaats ophouden. Het tweede bezoek (in de kraamperiode) zal voor 15 juli worden uitgevoerd en de overige twee bezoeken zullen tussen augustus en september worden uitgevoerd. Het onderzoek geeft uitsluitsel of voor genoemde soort(en) ontheffing moet worden aangevraagd in het kader van de Wet natuurbescherming. Er dient in ieder geval een ontheffing aangevraagd te worden voor het vernietigen van de nesten van Boerenwaluw.

In de directe omgeving van het plangebied bevinden zich geen Natura 2000-gebieden of gebieden die deel uitmaken van het NNN waarop de ingreep een negatief effect zou kunnen hebben.

De gegevens over de aanwezigheid van bovengenoemde (beschermde) soorten zijn houdbaar tot juni 2020. Indien de in dit rapport beschreven ingreep wijzigt dan wel wordt uitgevoerd na juni 2020 kan een actualisatie van het onderzoek nodig zijn.

6 Literatuur

Anonymus (2016) Wet van 16 december 2015, houdende regels ter bescherming van de natuur (Wet natuurbescherming). Staatsblad 34: 1-74.

EZ (2015) *Besluit van de Staatssecretaris van Economische Zaken ..., DGAN-PDJNG / 15129301, houdende vaststelling van geactualiseerde Rode lijsten flora en fauna*. Staatscourant nr. 36471.

Websites

NDFD 2017(i) Nationale Databank Flora en Fauna Uitvoerportaal: <https://ndff-ecogrid.nl/uitvoerportaal/secure/index.zul>

Bijlage I Waargenomen soorten in het plangebied en hun beschermingsstatus

Alle vermelde soorten zijn waargenomen in het plangebied tijdens het veldbezoek op 8 juni 2017. WNB: beschermingsstatus onder de Wet natuurbescherming, NL=Nationaal beschermd soort (artikel 3.10), EU=Europees beschermd soort (artikel 3.1 of 3.5); Vrijstelling: Hier is aangegeven of de soort via een provinciale verordening is vrijgesteld, GR = Groningen; RL: status van soort met vermelding op de Nederlandse Rode Lijst; 0 = uitgestorven op wereldschaal, 1 = in het wild uitgestorven op wereldschaal, 2 = verdwenen uit Nederland, 3 = in het wild verdwenen uit Nederland, 4 = ernstig bedreigd, 5 = bedreigd, 6 = kwetsbaar, 7 = gevoelig, - = niet op Rode Lijst (EZ 2015).

Nederlandse naam	Wetenschappelijke naam	WNB	Vrijstelling	RL
Vaatplanten				
Akkerdistel	<i>Cirsium arvense</i>	-	-	-
Amerikaanse vogelkers	<i>Prunus serotina</i>	-	-	-
Appel	<i>Malus</i>	-	-	-
Duizendblad	<i>Achillea millefolium</i>	-	-	-
Gewone esdoorn	<i>Acer pseudoplatanus</i>	-	-	-
Gewone vlier	<i>Sambucus nigra</i>	-	-	-
Grote brandnetel	<i>Urtica dioica</i>	-	-	-
Grove den	<i>Pinus sylvestris</i>	-	-	-
Hazelaar	<i>Corylus avellana</i>	-	-	-
Kleefkruid	<i>Galium aparine</i>	-	-	-
Koolzaad	<i>Brassica napus</i>	-	-	-
Zomereik	<i>Quercus robur</i>	-	-	-
Zwarte els	<i>Alnus glutinosa</i>	-	-	-
Vlinders				
Bont zandoogje	<i>Pararge aegeria</i>	-	-	-
Vogels				
Boerenzwaluw	<i>Hirundo rustica</i>	EU	-	7
Houtduif	<i>Columba palumbus</i>	EU	-	-
Mereel	<i>Turdus merula</i>	EU	-	-
Pimpelmees	<i>Cyanistes caeruleus</i>	EU	-	-
Vink	<i>Fringilla coelebs</i>	EU	-	-
Zoogdieren				
Gewone dwergvleermuis	<i>Pipistrellus pipistrellus</i>	EU	-	-
Laatvlieger	<i>Eptesicus serotinus</i>	EU	-	6
Marters	<i>Martes martes/foina</i>	-	-	-
Muizen en ratten	<i>Muridae</i>	-	-	-

Bijlage II Wettelijk kader

II.1 Inleiding

Vanaf 1 januari 2017 is de Wet natuurbescherming (kortweg: Wnb) in werking. Deze wet vervangt de Flora- en faunawet, de Natuurbeschermingswet 1998 en de Boswet. Met de inwerkingtreding van de Wnb zijn de provincies het bevoegde gezag voor de ontheffing- en vergunningverlening voor plannen en projecten en voor het vaststellen van vrijstellingsregelingen. Bij provincie overschrijdende projecten is dit de minister van EZ.

Deze bijlage vat het wettelijk kader samen voor toetsing van ruimtelijke ingrepen en andere handelingen. In paragraaf II.2 komen algemene bepalingen van de wet aan de orde. Gebiedsbescherming is in de wet beschreven in 'Hoofdstuk 2 Natura 2000-gebieden' en is hier samengevat in paragraaf II.3. De bescherming van soorten is in de wet beschreven in 'Hoofdstuk 3 Soorten' en in deze bijlage samengevat in paragraaf II.4. De bescherming van bomen en bos is in de wet beschreven in 'Hoofdstuk 4 Houtopstanden, hout en houtproducten'. Dit laatste hoofdstuk en andere onderdelen van de Wnb zoals jacht, schadebestrijding, overlastbestrijding, faunabeheer en omgang met exoten maken geen deel uit van deze bijlage.

II.2 Algemene bepalingen

Art 1.10 De Wet natuurbescherming is gericht op:

- het beschermen en ontwikkelen van de natuur, mede vanwege de intrinsieke waarde, en het behouden en herstellen van de biologische diversiteit;
- het doelmatig beheren, gebruiken en ontwikkelen van de natuur ter vervulling van maatschappelijke functies, en
- het verzekeren van een samenhangend beleid gericht op het behoud en beheer van waardevolle landschappen, vanwege hun bijdrage aan de biologische diversiteit en hun cultuurhistorische betekenis, mede ter vervulling van maatschappelijke functies.

Art 1.11 Zorgplicht:

Een ieder neemt voldoende zorg in acht voor Natura 2000-gebieden, bijzondere nationale natuurgebieden en voor in het wild levende dieren en planten en hun directe leefomgeving. De zorg houdt in elk geval in dat een ieder die weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat door zijn handelen of nalaten nadelige gevolgen kunnen worden veroorzaakt voor een Natura 2000-gebied, een bijzonder nationaal natuurgebied of voor in het wild levende dieren en planten:

- a. dergelijke handelingen achterwege laat, dan wel,
- b. indien dat achterwege laten redelijkerwijs niet kan worden gevergd, de noodzakelijke maatregelen treft om die gevolgen te voorkomen, of
- c. voor zover die gevolgen niet kunnen worden voorkomen, deze zoveel mogelijk beperkt of ongedaan maakt.

Art 1.12 Gedeputeerde staten van de provincies dragen zorg voor:

het nemen van de nodige maatregelen voor de bescherming, de instandhouding of het herstel van biotopen en leefgebieden in voldoende gevarieerdheid voor alle van nature in het wild levende vogelsoorten en planten en dieren en hun habitats van bijlagen II, IV en V bij de Habitatrichtlijn en habitattypen van bijlage I van de Habitatrichtlijn;

het behoud of het herstel van een gunstige staat van instandhouding van de met uitroeiing bedreigde of speciaal gevaar lopende van nature in het wild voorkomende dier- en plantensoorten;

de totstandkoming en instandhouding van een samenhangend landelijk ecologisch netwerk, genaamd Natuurnetwerk Nederland.

Gedeputeerde staten kunnen gebieden buiten het Natuurnetwerk Nederland aanwijzen die van provinciaal belang zijn vanwege hun natuurwaarden of landschappelijke waarden, met inachtneming van hun cultuurhistorische kenmerken. Deze gebieden worden aangeduid als 'bijzondere provinciale natuurgebieden' en 'bijzondere provinciale landschappen'.

II.3 Natura 2000-gebieden

De Wnb heeft tot doel het beschermen en in stand houden van Natura 2000-gebieden.

Relevante wettelijke bepalingen

De beoordeling van projecten en andere handelingen wordt geregeld in artikel 2.7 tot en met artikel 2.9. Aanwijzingsbesluiten geven de instandhoudingsdoelstellingen ten aanzien van de leefgebieden voor vogels van de Vogelrichtlijn, de natuurlijke habitats en de habitats van soorten van de Habitatrichtlijn. De instandhoudingsmaatregelen zijn voor elk gebied beschreven in het beheerplan. Tevens beschrijft het beheerplan welke handelingen en ontwikkelingen in het gebied en daarbuiten het bereiken van de instandhoudingsdoelstellingen niet in gevaar brengen. Voor het uitvoeren van plannen of projecten kan GS de verplichting opleggen tot preventieve of herstelmaatregelen. Dit is niet van toepassing indien voor het plan of project een (omgevings)vergunning is verleend.

Beoordeling van plannen en projecten

Art. 2.7 Voor een plan dat niet direct verband houdt met of nodig is voor het beheer van een Natura 2000-gebied, en dat afzonderlijk of in combinatie (in cumulatie) met andere plannen of projecten significante gevolgen kan hebben voor een Natura 2000-gebied, is een **passende beoordeling** noodzakelijk.

Er is een **vergunning** nodig van GS voor projecten of andere handelingen die de kwaliteit van de natuurlijke habitats of de habitats van soorten in dat gebied kunnen verslechteren of een significant verstoring effect kunnen hebben op de soorten waarvoor dat gebied is aangewezen. De bevoegdheid ten aanzien van de vergunningverlening ligt bij GS van de provincie waarin het project wordt uitgevoerd.

Er geldt een **uitzondering op de vergunningprocedure** op grond van de Wet natuurbescherming: als via een andere wettelijke bepaling een passende beoordeling verplicht is (bijvoorbeeld op grond van de Tracéwet of de Spoedwet wegverbreding) voor de besluitvorming.

Art. 2.9 Géén vergunning is nodig:

Als het project of de handeling is opgenomen in een Natura 2000-beheerplan of in een vastgesteld programma voor Natura 2000-gebieden (zoals de PAS).

Voorwaarde is dat 1) ten aanzien van het plan of het programma een passende beoordeling van projecten is uitgevoerd waaruit de zekerheid is verkregen dat het project de natuurlijke kenmerken van het Natura 2000-gebied niet zal aantasten, en 2) dat het bestuursorgaan dat het plan of programma heeft vastgesteld, tevens bevoegd gezag is voor vergunningverlening of dat dit bestuursorgaan heeft ingestemd heeft met het plan of programma.

Als het project of de handeling al bestond of bekend was op de referentiedatum 31 maart 2010 of later als het gebied later is aangewezen (ook wel bekend als bestaand gebruik).

Als het project of de handeling behoort tot door PS bij verordening aangewezen categorieën van gevallen.

Toelichting op begrippen

Habitattoets

De habitattoets is de verzamelnaam van toetsingen van effecten van plannen en projecten op de realisatie van de instandhoudingsdoelstellingen van het Natura 2000-gebied. In beginsel worden de effecten van plannen en projecten op Natura 2000-gebieden 'passend beoordeeld'. Als er kans is op significant negatieve effecten en mitigerende maatregelen bij de beoordeling zijn betrokken wordt gesproken over een '**passende beoordeling**'. Om procedurele redenen kan er voor worden gekozen om een **oriëntatiefase** – soms ook wel '**voortoets**' genoemd – te doorlopen. De inhoudelijke studie is in de oriëntatiefase in grote lijnen identiek aan een passende beoordeling, echter mitigerende maatregelen zijn bij de oriëntatiefase niet bij de beoordeling betrokken. Als de conclusie is dat significante negatieve effecten niet op voorhand kunnen worden uitgesloten en maatregelen nodig zijn om significant negatieve effecten met zekerheid te voorkomen, zal alsnog een passende beoordeling nodig zijn.

Mitigerende maatregelen

Mitigerende maatregelen zijn maatregelen ter voorkoming of beperking van het (mogelijke) effect van het project of andere handeling en deze maatregelen zijn onlosmakelijk verbonden zijn met een project / andere handelingen

Cumulatieve effecten

Voor de habitattoets geldt uitdrukkelijk dat voor elke activiteit onderzocht moet worden of er mogelijke significante effecten zijn als gevolg van de activiteit afzonderlijk en in combinatie met andere plannen en projecten. In het laatste geval moeten de gezamenlijke ofwel cumulatieve effecten beoordeeld worden in het licht van de

instandhoudingsdoelstellingen van het Natura 2000-gebied. Het gaat daarbij om alle plannen en projecten die op bestuurlijk niveau zijn goedgekeurd en die nog niet (volledig) zijn gerealiseerd.

Significantie

Van significante effecten kan sprake zijn als ten gevolge van het plan of project realisatie van de instandhoudingsdoelstellingen wordt bemoeilijkt of onmogelijk wordt gemaakt. In de Leidraad bepaling Significantie is het begrip 'significante gevolgen' toegelicht.¹

Externe werking

Ook activiteiten buiten het Natura 2000-gebied kunnen vergunningplichtig zijn als die activiteiten negatieve effecten op het behalen van de instandhoudingsdoelstellingen voor het gebied (kunnen) veroorzaken. Dit wordt de 'externe werking' van de bescherming genoemd.

Programma Aanpak Stikstof

Op 1 juli 2015 is de Programma Aanpak Stikstof (PAS) in werking getreden. Dit programma geeft met een gericht pakket van herstelmaatregelen enerzijds waarborgen voor behoud en herstel van stikstofgevoelige habitats en leefgebieden van soorten en biedt anderzijds ruimte voor nieuwe economische activiteiten. Voor projecten die vermeld zijn op een lijst met prioritaire projecten is op voorhand ruimte gereserveerd. Voor nieuwe projecten (niet-prioritair) geldt bij een toename van stikstofdepositie op een stikstof gevoelig habitat met thans al een overschrijding het volgende:

Activiteiten met een stikstofdepositie vanaf 1 mol/ha/jaar zijn vergunningplichtig.

Activiteiten met een stikstofdepositie onder 0,05 mol/ha/jaar zijn niet vergunningplichtig.

Voor activiteiten met een stikstofdepositie tussen 0,05 mol/ha/jaar – 1 mol/ha/jaar moet voor het Natura 2000-gebied worden nagegaan wat de actuele geldende grenswaarde is. Bij 95% uitgegeven depositieruimte wordt de grenswaarde verlaagd naar 0,05 mol/ha/jaar; dan is dus een vergunning nodig bij een stikstofdepositie hoger dan 0,05 mol/ha/jaar (anders bij 1 mol/ha/jaar)

De omvang van de stikstofdepositie als gevolg van een project moet worden vastgesteld aan de hand van het rekenmodel AERIUS Calculator.

¹ Leidraad bepaling significantie. Nadere uitleg van het begrip 'significante gevolgen' uit de Natuurbeschermingswet. Publicatie Steunpunt Natura 2000, versie 27 mei 2010.

II.4 Soorten

Verbodsbepalingen

De Wnb onderscheid bij de bescherming van soorten drie beschermingsregimes met elk hun eigen verbodsbepalingen:

Art. 3.1 Beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn (VR)

Het is verboden in het wild levende vogels (VR artikel 1):

- lid 1. opzettelijk te doden of te vangen;
- lid 2. opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren te vernielen of te beschadigen of nesten van vogels weg te nemen;
- lid 3. eieren van vogels te rapen en deze onder zich te hebben;
- lid 4. vogels opzettelijk te storen;
- lid 5. Het verbod, bedoeld in het vierde lid, is niet van toepassing indien de storing niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort.

Het ministerie heeft een lijst gemaakt van soorten vogels die hun nest doorgaans het hele jaar door of telkens opnieuw gebruiken. Deze nesten zijn jaarrond beschermd². Voor andere soorten geldt dat de nesten alleen beschermd zijn wanneer zij (in het broedseizoen) in gebruik zijn.

Art. 3.5 Beschermingsregime soorten Habitatrichtlijn (HR)

Het is verboden:

- lid 1. in het wild levende **dieren** (HR bijlage IV, VvBern Bijlage II, VvBonn Bijlage I) in hun natuurlijk verspreidingsgebied opzettelijk te doden of te vangen;
- lid 2. dieren, als bedoeld in het eerste lid, opzettelijk te verstoren.
- lid 3. eieren van dieren, als bedoeld in het eerste lid, in de natuur opzettelijk te vernielen of te rapen.
- lid 4. de voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren, als bedoeld in het eerste lid, te beschadigen of te vernielen.
- lid 5. **Planten** (HR bijlage IV, VvBern Bijlage I) in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen.

Art. 3.10 Beschermingsregime andere soorten

Lid 1) Onverminderd artikel 3.5, lid 1, 4 en 5, is het verboden:

- onderdeel a. in het wild levende **zoogdieren, amfibieën, reptielen, vissen, dagvlinders, libellen en kevers** van de soorten, genoemd in de bijlage, onderdeel A, bij de Wet natuurbescherming, opzettelijk te doden of te vangen;
- onderdeel b. de vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren als bedoeld onder a opzettelijk te beschadigen of te vernielen;

² Zie de Aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten ontheffing Flora- en faunawet ruimtelijke ingrepen, ministerie van LNV, augustus 2009.

onderdeel c. **planten** genoemd in de bijlage, onderdeel B, bij de Wet natuurbescherming, in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen.

Ontheffingen en vrijstellingen (zie ook Figuur 3)

Gedeputeerde staten kunnen een ontheffing verlenen van verboden die gelden voor Beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn (Art 3.3), Beschermingsregime soorten Habitatrichtlijn (Art 3.8) en Beschermingsregime andere soorten (Art 3.10 lid 2). Provinciale staten en de Minister kunnen bij verordening vrijstelling verlenen van deze verboden (Art 3.3, Art 3.8)

Een ontheffing of een vrijstelling wordt uitsluitend verleend als aan de volgende voorwaarden is voldaan:

- er bestaat geen andere bevredigende oplossing,
- er is voldaan aan een in Art 3.3 dan wel Art 3.8 genoemd belang,
- er is geen sprake van een verslechtering van de (gunstige) staat van instandhouding (Svl) van de desbetreffende soort.

Aan een ontheffing kunnen voorwaarden worden gesteld om schade te beperken of te compenseren zodat er geen afbreuk wordt gedaan aan de Svl.

Art 3.3, Art 3.8 De verboden voor zijn niet van toepassing op handelingen ten behoeve van instandhoudingsmaatregelen en handelingen in het kader van een Natura 2000-beheerplan of een vastgesteld programma (zoals bijvoorbeeld de PAS).

Art. 3.10 Voor soorten vallend onder '*Beschermingsregime andere soorten*' kan de provincie een vrijstelling verlenen voor handelingen in het kader van de **ruimtelijke inrichting of ontwikkeling** van gebieden en **bestendig beheer of onderhoud**.

Art. 3.31 De hierboven genoemde verboden onder de drie beschermingsregimes zijn niet van toepassing op handelingen die zijn beschreven in en aantoonbaar worden uitgevoerd overeenkomstig een door Onze Minister goedgekeurde **gedragscode** en die plaatsvinden in het kader van bestendig beheer of onderhoud en ruimtelijke ontwikkeling en inrichting.

BIJLAGE 6

Nader onderzoek beschermde soorten

in verband met de voorgenomen sloop van een woning en kap van 31
bomen aan de Trekweg 25 te Zuidbroek

Rapport 2017-087

K.D. Jipping

koeman en bijkerk bv
ecologisch onderzoek en advies

Nader onderzoek beschermde soorten

in verband met de voorgenomen sloop van een woning en kap van 31
bomen aan de Trekweg 25 te Zuidbroek

Rapport 2017-087

K.D. Jipping

koeman en bijkerk bv
ecologisch onderzoek en advies

bezoekadres	oosterweg 127 Haren
postadres	postbus 111 9750 AC Haren
telefoon	050 8200018
telefax	050 8200013
email	info@koemanenbijkerk.nl
website	www.koemanenbijkerk.nl

Colofon

Opdrachtgever	YARD ENERGY Development B.V., Zuiderinslag 4D, 3871 MR Hoevelaken
Titel	Nader onderzoek beschermde soorten in verband met de voorgenomen sloop van een woning en kap van 31 bomen aan de Trekweg 25 te Zuidbroek
Auteurs	K.D. Jipping
Datum	10 oktober 2017
Pagina's (inclusief bijlagen)	27
Projectnr	2017-126
Rapportnr	2017-087
Status	Definitief
Akkoord	G.J. Berg (adviseur ecologie)
Paraaf	

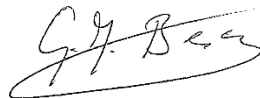

Foto omslag: aanzicht vanaf de zuidwesthoek van het plangebied

Deze publicatie kan geciteerd worden als:

Jipping KD (2017) Nader onderzoek beschermde soorten in verband met de
voorgenomen sloop van een woning en kap van 31 bomen aan de Trekweg 25 te
Zuidbroek. KenB rapport 2017-087. Koeman en Bijkerk bv, Haren.

© Koeman en Bijkerk bv / YARD ENERGY Development B.V.

Dit rapport is vervaardigd op verzoek van opdrachtgever hierboven aangegeven en is zijn eigendom. Niets uit dit rapport mag worden veeleenvoudigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de opdrachtgever hierboven aangegeven en Koeman en Bijkerk bv, noch mag het zonder een dergelijke toestemming worden gebruikt voor enig ander werk dan waarvoor het is vervaardigd.

Koeman en Bijkerk bv is niet aansprakelijk voor gevolgschade, alsmede schade welke voortvloeit uit toepassingen van resultaten van werkzaamheden of andere gegevens verkregen van Koeman en Bijkerk bv; opdrachtgever vrijwaart Koeman en Bijkerk bv voor aanspraken van derden in verband met deze toepassing.

Inhoudsopgave

COLOFON	3
SAMENVATTING	7
1 INLEIDING	9
1.1 Achtergrond	9
1.2 Verantwoording en actualiteit gegevens	10
2 GEBIEDSBESCHRIJVING EN VOorgenomen WERKZAAMHEDEN	11
2.1 Plangebied	11
2.2 Uit te voeren werkzaamheden	11
3 AANPAK INVENTARISATIE	12
3.1 Relevante soorten	12
3.2 Methodiek vleermuizen	12
3.3 Methodiek Steenmarter	13
4 BETEKENIS PLANGEBIED VOOR VLEERMUIZEN	14
4.1 Vleermuizen	14
4.2 Steenmarter	17
5 EFFECTBEOORDELING	18
5.1 Vleermuizen	18
6 CONCLUSIES	19
6.1 Overtreding verbodsbepalingen	19
6.2 Maatregelen gewone dwergvleermuis	19
6.3 Aanbevelingen	19
7 LITERATUUR	20
BIJLAGE I WETTELIJK KADER	21

Samenvatting

In opdracht van YARD ENERGY Development B.V. te Hoevelaken, heeft Koeman en Bijkerk bv een nader onderzoek naar beschermde soorten uitgevoerd in verband met de voorgenomen sloop van een woning en kap van 31 bomen aan de Trekweg 25 te Zuidbroek. De woning en de bomen moeten verwijderd worden ten behoeve van de aanleg van het windpark aan de N33 te Zuidbroek. Hierbij moet rekening worden gehouden met beschermde soorten planten en dieren.

Er zijn in het plangebied baltsende gewone dwergvleermuizen aangetroffen waarvan het zeer aannemelijk is dat ze gebruik maken van de huidige bebouwing in het plangebied. De woning aan Trekweg 24 is de enige mogelijkheid in buurt waar de paarverblijfplaats zich in kan bevinden. De viaduct bij de N33 wordt niet geschikt geacht als paarverblijfplaats. Het gaat om één territoriaal mannetje die in het plangebied aan het baltsen was

Het vernielen of beschadigen van een paarverblijfplaats is een overtreding van de Wet natuurbescherming (*Wnb art. 3.5.4v*). Wanneer er sloopwerkzaamheden plaats gaan vinden zal er een ontheffing aangevraagd moeten worden bij de provincie. Dit geldt voor de sloop van de bebouwing aan de Trekweg 25, aangezien hier de gewone dwergvleermuis zijn paarverblijfplaats heeft.

1 Inleiding

1.1 Achtergrond

In opdracht van YARD ENERGY Development B.V. te Hoevelaken, heeft Koeman en Bijkerk bv een nader onderzoek naar beschermde soorten uitgevoerd in verband met de voorgenomen sloop van een woning en kap van 31 bomen aan de Trekweg 25 te Zuidbroek. De woning en de bomen moeten verwijderd worden ten behoeve van de aanleg van het windpark aan de N33 te Zuidbroek.

In de quickscan (van der Heide en Jipping 2017) kwam naar voren dat het gebied potenties heeft voor vleermuizen en steenmarter. Vleermuizen zijn soorten waarvan de verblijfplaatsen jaarrond beschermd zijn. Deze soorten zijn strikt beschermd onder de Wet natuurbescherming die met ingang van 1 januari 2017 van kracht is (bijlage I). Indien verblijfplaatsen van deze soorten voorkomen moet daarmee bij werkzaamheden rekening worden gehouden.

In dit rapport wordt verslag gedaan van bronnen- en veldonderzoek naar het voorkomen van vleermuizen. Voor de in het plangebied vastgestelde soorten zijn de effecten van de werkzaamheden bepaald en is aangegeven of mitigatie nodig is en zo ja welke maatregelen daarvoor van toepassing zijn. Voorliggend rapport vormt de onderbouwing voor een ontheffingsaanvraag.

In dit rapport worden de uit te voeren werkzaamheden beschreven (H2) en wordt verslag gedaan van de methodiek (H3) bij de in 2017 uitgevoerde inventarisatie. De effecten van de werkzaamheden worden in beeld gebracht en getoetst aan de verbodsbepalingen uit de natuurwetgeving. Daarbij wordt ingegaan op de volgende vragen:

Welke vleermuizen komen in het plangebied voor en hoe maken ze gebruik van de aanwezige bebouwing? (H4)

Welke effecten op deze soorten heeft de ingreep? (H5)

Kunnen de effecten een wezenlijke negatieve invloed op deze soorten hebben? (H5)

Welke verbodsbepalingen worden overtreden, is voor het werk een ontheffing nodig? (H6)

Welke maatregelen voor mitigatie (vermindering) en compensatie van schade aan beschermde soorten zijn noodzakelijk? (H6)

1.2 Verantwoording en actualiteit gegevens

Dit rapport is opgesteld op basis van het in 2017 uitgevoerde veldwerk, de huidige ter beschikking staande kennis en inschattingen van deskundigen. Het plangebied is onderzocht op vleermuizen in de periode april-september 2017. Het onderzoek naar vleermuizen is gebaseerd op het Vleermuisprotocol 2017. Voor detailinformatie inzake de onderzoeksmethodiek wordt verwezen naar Hoofdstuk 3.

Bronnenonderzoek

Aanvullend op het veldwerk heeft bronnenonderzoek plaatsgevonden. Voor een actueel overzicht van beschermde soorten die in de regio voorkomen is de NDFF geraadpleegd. Daarnaast is, voor zover nodig, gebruik gemaakt van achtergronddocumentatie (zie literatuurlijst).

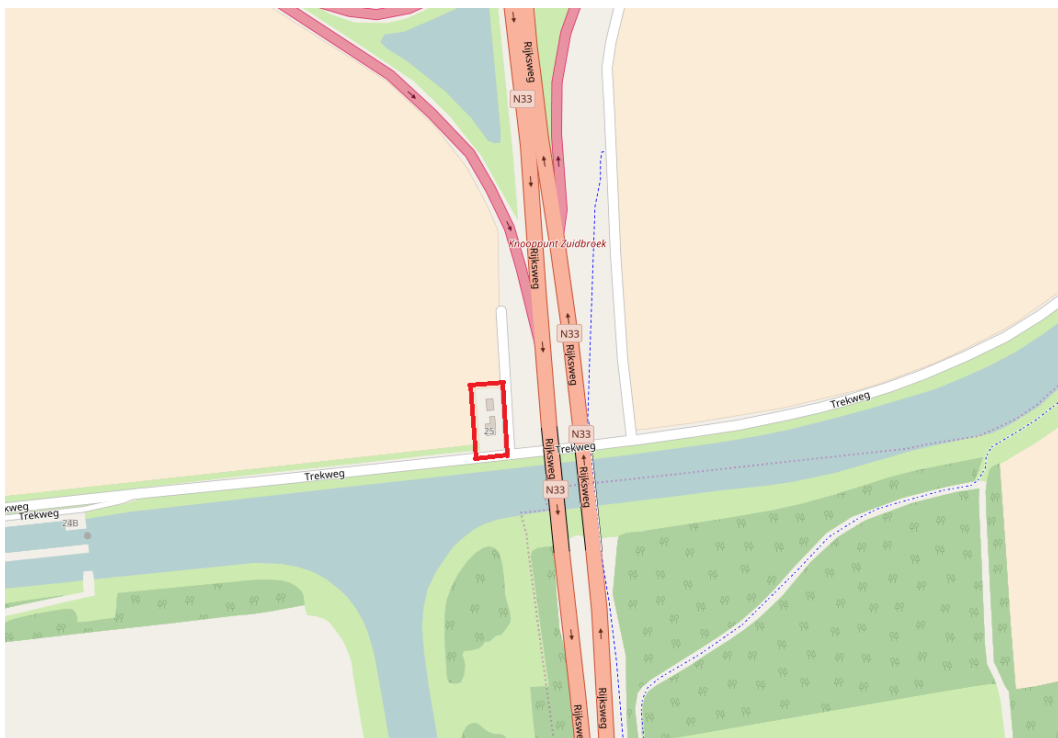
De conclusie in dit rapport is gebaseerd op gegevens van 2017. De gegevens over beschermde soorten zijn houdbaar tot 2020. Indien de in dit rapport beschreven ingreep wijzigt dan wel wordt uitgevoerd na 2020 kan een actualisatie van het onderzoek nodig zijn.

Het onderzoek is uitgevoerd door medewerkers van Koeman en Bijkerk bv. Deze zijn door opleiding, werkervaring en zelfstudie gekwalificeerd voor de door hun uitgevoerde werkzaamheden. Het project is uitgevoerd volgens het kwaliteitshandboek van Koeman en Bijkerk bv. Koeman en Bijkerk beschikt over een NEN-EN-ISO/IEC 17025:2005 accreditatie voor testlaboratoria met nummer L573. Deze accreditatie is geldig tot 1 mei 2021 en voor het eerst verleend op 24 april 2013. Ons kwaliteitsmanagementsysteem bevordert specifieke aandacht voor klanttevredenheid, voor betrouwbaarheid van onderzoeks- en beoordelingsresultaten en voor een heldere, correcte wijze van rapporteren.

2 Gebiedsbeschrijving en voorgenomen werkzaamheden

2.1 Plangebied

Het plangebied betreft een woning met daar aangrenzend een schuur. Aan de zuidzijde van het plangebied ligt het Winschoterdiep en aan de oostzijde ligt de N33. Rondom de bebouwing staan bomen en struiken. Meest voorkomend zijn de Gewone esdoorn en de Amerikaanse vogelkers. Het plangebied is ten opzichte van de omgeving erg groen, met veel bomen en bosschages. De andere zijden van het plangebied grenzen aan agrarische percelen.

Figuur 1 Topografische kaart met rood omlijnd het plangebied (bron: <http://www.openstreetmap.org>)

2.2 Uit te voeren werkzaamheden

YARD ENERGY Development B.V. is voornemens de huidige bebouwing te slopen en de bomen te kappen. De woning en de bomen moeten verwijderd worden ten behoeve van de aanleg van het windpark aan de N33 te Zuidbroek. Voor zover bekend zullen de werkzaamheden in 2018 van start gaan.

3 Aanpak inventarisatie

3.1 Relevante soorten

Uit bronnenonderzoek (NDFF geraadpleegd op 19 juni 2017) en de quickscan (van der Heide en Jipping 2017) is gebleken dat het plangebied (mogelijk) geschikt is voor boerenzwaluw, marterachtigen en vleermuizen. Er is tijdens de quickscan minimaal één broedpaar boerenzwaluw aangetroffen. Geadviseerd is om alternatieve nestgelegenheid aan te bieden en een ontheffing aan te vragen voor de boerenzwaluw bij de provincie Groningen.

De uit te voeren bouwwerkzaamheden hebben betrekking op de aanwezige bebouwing en bomen. Bij de quickscan werd duidelijk dat geschikte holten ontbreken voor vleermuizen in de bomen. Voor vleermuizen en steenmarter is in 2017 nader onderzoek verricht of er verblijfplaatsen in de gebouwen aanwezig. De onderzoeksmethode is hieronder toegelicht.

3.2 Methodiek vleermuizen

Het onderzoek naar verblijfplaatsen van vleermuizen is uitgevoerd conform het vleermuisprotocol (versie 2017). Twee bezoeken zijn uitgevoerd tijdens de kraamperiode (periode 15 mei tot en met 15 juli), om kraam- en zomerverblijfplaatsen in kaart te brengen. De overige twee bezoeken zijn uitgevoerd tijdens de paarperiode (periode augustus tot en met eind september). In de kraamperiode is tussen de bezoeken een periode van 30 dagen aangehouden, in de paartijd was dit 20 dagen. Tijdens de kraamperiode heeft het de voorkeur om minimaal één bezoek 2 uur voor zonsopkomst uit te voeren, de overige bezoeken worden uitgevoerd na zonsondergang, voor zonsopkomst of rond middernacht. De bezoeken zijn te voet uitgevoerd bij goede weersomstandigheden. Een overzicht van de bezoekdata, tijden en omstandigheden is gegeven in tabel 1. Tijdens het veldbezoek is gelet op roepende dieren en verblijfplaats indicerend gedrag, in- en uitvliegende dieren, baltsvluchten en het zogenaamde zwermen.

Apparatuur

Er is bij het vleermuisonderzoek gebruik gemaakt van een batdetector van het type Petterson D240x, voorzien van opname apparatuur (Zoom H2n). Geluidsopnames van lastig van elkaar te onderscheiden soorten zijn met het programma Batexplorer gedetermineerd.

Tabel 1 Overzicht bezoekdata vleermuizen conform het vleermuisprotocol.

Datum	08-06-2017		10-07-2017		24-08-2017		10-09-2017	
	Begin	Eind	Begin	Eind	Begin	Eind	Begin	Eind
Tijdstip	21:45	23:30	03:14	05:17	21:35	23:26	22:15	00:15
Temperatuur	19	17	17	15	14	13	16	15
Bewolking	Bewolkt	Half bewolkt	Half bewolkt	Bewolkt	Geen	Geen	Bewolkt	Half bewolkt
Windkracht	3 Bft	2 Bft	1-2 Bft	2 Bft	1-2 Bft	1 Bft	2 Bft	1-2 Bft

3.3 Methodiek Steenmarter

Tijdens het nader onderzoek naar vleermuizen is gelet op sporen die wijzen op de aanwezigheid van de steenmarter. Hierbij is er gelet op uitwerpselen, sporen van pootafdrukken en mogelijke verblijfplaatsen in de schuur en bij dichte struwelen en takkenhopen.

4 Betekenis plangebied voor vleermuizen

In dit hoofdstuk is de betekenis van het plangebied voor beschermde soorten beschreven op basis van de resultaten van de inventarisatie en beschikbare bronnen. Er zijn in totaal drie soorten vleermuizen in het plangebied aangetroffen, namelijk; gewone dwergvleermuis (*Pipistrellus pipistrellus*), laatvlieger (*Eptesicus serotinus*) en watervleermuis (*Myotis daubentonii*).

4.1 Vleermuizen

Gewone dwergvleermuis (*Pipistrellus pipistrellus*)

Verblijfplaatsen

Er zijn in het plangebied baltende gewone dwergvleermuizen aangetroffen waarvan het zeer aannemelijk is dat ze gebruik maken van de huidige bebouwing in het plangebied. De woning aan Trekweg 24 is de enige mogelijkheid in buurt waar de paarverblijfplaats zich in kan bevinden. De viaduct bij de N33 wordt niet geschikt geacht als paarverblijfplaats. Het gaat om één territoriaal mannetje die in het plangebied aan het baltten was (zie Figuur 3).

Vliegroutes

Het plangebied heeft geen duidelijke functie als vliegroute. Om bij het plangebied te komen gebruikt de gewone dwergvleermuis waarschijnlijk structuren van de omliggende weilanden of vliegen ze langs het Winschoterdiep.

Foerageergebieden

Tijdens alle bezoeken zijn foeragerende gewone dwergvleermuizen aangetroffen, dit was met name langs de bomenrij die om de woning staan (figuur 2). Er zijn telkens niet meer dan twee gewone dwergvleermuizen tegelijkertijd foeragerend waargenomen.

Laatvlieger (*Eptesicus serotinus*)

Verblijfplaatsen

Er zijn tijdens het onderzoek in het plangebied geen verblijfplaatsen van laatvliegers aangetroffen. De individuen die er aan het foerageren waren, kwamen ook pas meer dan een half uur na zonsondergang in het plangebied aan. Dit wijst er op dat de dieren van elders komen en niet binnen het plangebied een verblijfplaats hebben.

Vliegroutes

Het plangebied heeft geen duidelijke functie als vliegroute. Tijdens alle veldbezoeken is een laatvlieger passerend over het plangebied waargenomen, deze maakte echter geen gebruik van de aanwezige structuren.

Foerageergebieden

Tijdens alle bezoeken zijn foeragerende laatvliegers aangetroffen, het ging hierbij telkens om twee tot drie individuen die bijna elke keer op dezelfde plek aan het foerageren waren (figuur 2). Dit was telkens op de rand van het plangebied, langs de N33.

Watervleermuis (*Myotis daubentonii*)*Verblijfplaatsen*

Er zijn tijdens het onderzoek in het plangebied geen verblijfplaatsen van watervleermuizen aangetroffen. Watervleermuizen hebben verblijfplaatsen in bomen en tijdens de quickscan (van der Heide en Jipping 2017) is gebleken dat geschikte holten ontbreken binnen het plangebied.

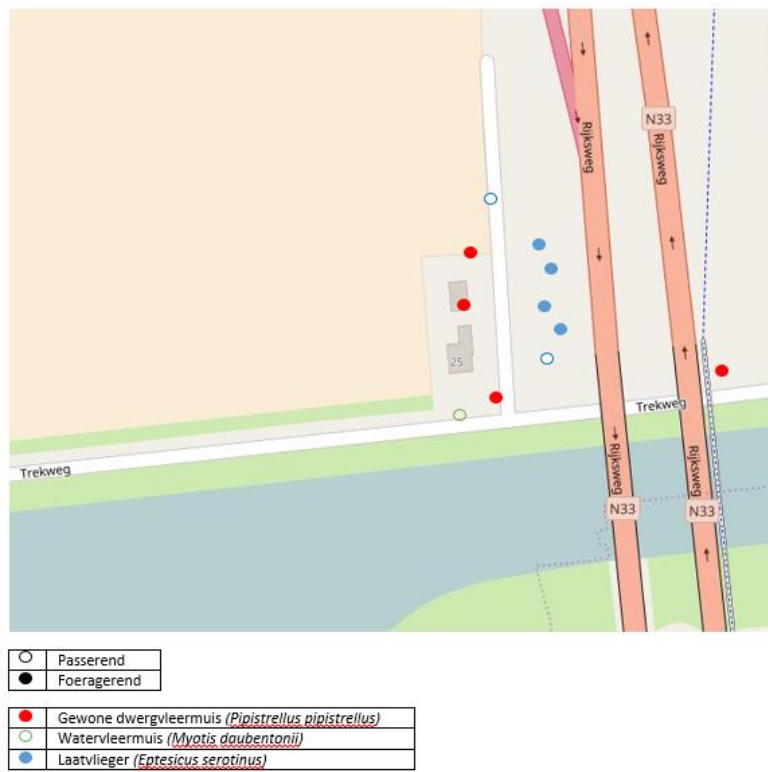
Vliegroutes

Tijdens het nader onderzoek is één passerende vleermuis waargenomen. Er is geen essentiële vliegroute aanwezig.

Foerageergebieden

Er zijn geen foeragerende watervleermuizen in het plangebied aangetroffen. Het valt niet uit te sluiten dat het Winschoterdiep dient als foerageergebied voor de watervleermuis, echter is dit in de nabijheid van het plangebied niet waargenomen.

In onderstaande afbeeldingen staat een verzameling van de resultaten van alle vier bezoeken aan het gebied. De stippen en vormen geven geen individuen aan, maar de plekken waar de vleermuissoort aanwezig was.

Figuur 2 Overzicht foeragerende en passerende vleermuizen die tijdens de gehele onderzoeksperiode zijn waargenomen (bron: openstreetmap.org)

Figuur 3 Overzicht met locaties baltlocaties gewone dwergvleermuis van de twee paarbezoeken (bron: openstreetmap.org)

4.2 Steenmarter

Tijdens het vleermuisonderzoek is gezocht naar de aanwezigheid van steenmarter, deze is echter niet in het plangebied aangetroffen.

5 Effectbeoordeling

5.1 Vleermuizen

Effect op de functionaliteit van de verblijfplaatsen

Er kan met een grote mate van waarschijnlijkheid gesteld worden dat er een paarverblijfplaats van gewone dwergvleermuis in het plangebied aanwezig is. Hierbij gaat het om één territoria. Deze paarverblijfplaats gaat bij sloopwerkzaamheden verloren.

Overige functies

Er is in het plangebied geen druk bezochte vliegroute aanwezig, wel wordt het plangebied gebruikt als foerageergebied. Het foerageergebied betreft echter geen essentieel foerageergebied, aangezien de aantallen die er foerageren klein zijn (maximaal twee vleermuizen per bezoek) en er voldoende alternatieven in de nabije omgeving aanwezig zijn.

Effect op het aanbod aan verblijfplaatsen (kwantiteit)

Het aanbod aan verblijfplaatsen zal dalen, aangezien er één paarverblijfplaats van Gewone dwergvleermuis verloren zal gaan bij sloopwerkzaamheden van de Trekweg 25.

Staat van instandhouding

Gewone dwergvleermuis is niet opgenomen op de Rode Lijst voor zoogdieren. De landelijke staat van instandhouding is gunstig. Het aanbod aan verblijfplaatsen zal mogelijk minder worden, maar dit is zo gering dat de werkzaamheden geen afbreuk doen aan de staat van instandhouding van de gewone dwergvleermuis. Voor de overige in de het plangebied aangetroffen vleermuissoorten heeft het gebied geen essentiële functie en zullen de werkzaamheden dan ook geen afbreuk doen aan de staat van instandhouding.

Beoordeling ten aanzien van verbodsbepalingen

Het vernielen of beschadigen van een paarverblijfplaats is een overtreding van de Wet natuurbescherming (*Wnb art. 3.5.4v*).

6 Conclusies

6.1 Overtreding verbodsbepalingen

Gewone dwergvleermuis

Het vernielen of beschadigen van een paarverblijfplaats is een overtreding van de Wet natuurbescherming (*Wnb art. 3.5.4v*). Op basis hiervan wordt een ontheffingsaanvraag nodig geacht.

Wanneer er sloopwerkzaamheden plaats gaan vinden zal er een ontheffing aangevraagd moeten worden bij de provincie Groningen. Dit geldt voor de sloop van de bebouwing aan de Trekweg 25, aangezien hier de gewone dwergvleermuis zijn paarverblijfplaats heeft.

6.2 Maatregelen gewone dwergvleermuis

Doel van de maatregelen is het beperken van schade aan verblijfplaatsen en het waarborgen van hun functionaliteit, waardoor er geen negatief effect op de staat van instandhouding optreedt.

Maatregelen

Voor de werkzaamheden, dienen 4 kasten opgehangen te worden op bebouwing die blijft staan in het plangebied, mochten er geen gebouwen blijven staan kunnen de kasten ook op bomen geplaatst worden. Van belang is dat ze op drie meter hoogte hangen met een vrije aanvliegroute en weinig obstakels. Aangezien er een paarverblijfplaats is gevonden, moeten de te plaatsen kasten een gewenningsperiode van minimaal 6 maanden voorafgaand aan de start van het parseizoen kennen. Dit betekent dat vervangende paarverblijfplaatsen uiterlijk half februari 2018 aanwezig moeten zijn. De kasten moeten binnen een straal van 200 meter van de originele verblijfplaats komen te hangen. (BIJ12, 2017). De kasten dienen als een tijdelijke oplossing.

De sloopwerkzaamheden dienen gefaseerd uitgevoerd te worden, zodat de dieren kunnen wegkruipen of zich verplaatsen naar de vleermuiskasten. Open stootvoegen kunnen worden afgedekt met exclusion flaps die van boven dicht gemaakt zijn. Hierdoor kunnen de aanwezige vleermuizen wel naar buiten, maar niet meer naar binnen.

6.3 Aanbevelingen

Onderstaande maatregelen zijn niet noodzakelijk om overtreding te voorkomen, maar worden vanuit het oogpunt van zorgplicht wel aanbevolen.

Uitvoering van de werkzaamheden in de periode maart tot oktober heeft een verstorend effect op vleermuizen die het plangebied gebruiken als migratieroute of foeragegebied, wanneer dit 's avonds gebeurt. Geadviseerd wordt in deze periode geen werkzaamheden uit te voeren waarbij gebruik wordt gemaakt van kunstlicht.

7 Literatuur

BIJ12, 2017. Kennisdocument gewone dwergvleermuis, versie 1.0.

Van der Heide JH en Jipping K (2017) Toetsing Wet natuurbescherming in verband met de voorgenomen sloop van een woning en kap van 31 bomen aan de Trekweg 25 te Zuidbroek.

KenB rapport 2017-052. Koeman en Bijkerk bv, Haren.

Zoogdiervereniging (2017) Vleermuisvakberaad Netwerk Groene Bureaus, Vleermuisprotocol 2017, maart 2017. www.netwerkgroenebureaus.nl en www.zoogdiervereniging.nl

Websites

NDFF 2017(i) Nationale Databank Flora en Fauna Uitvoerportaal: <https://ndff-ecogrid.nl/uitvoerportaal/secure/index.zul>

Bijlage I Wettelijk kader

II.1 Inleiding

Vanaf 1 januari 2017 is de Wet natuurbescherming (kortweg: Wnb) in werking. Deze wet vervangt de Flora- en faunawet, de Natuurbeschermingswet 1998 en de Boswet. Met de inwerkingtreding van de Wnb zijn de provincies het bevoegde gezag voor de ontheffing- en vergunningverlening voor plannen en projecten en voor het vaststellen van vrijstellingsregelingen. Bij provincie overschrijdende projecten is dit de minister van EZ.

Deze bijlage vat het wettelijk kader samen voor toetsing van ruimtelijke ingrepen en andere handelingen. In paragraaf II.2 komen algemene bepalingen van de wet aan de orde. Gebiedsbescherming is in de wet beschreven in 'Hoofdstuk 2 Natura 2000-gebieden' en is hier samengevat in paragraaf II.3. De bescherming van soorten is in de wet beschreven in 'Hoofdstuk 3 Soorten' en in deze bijlage samengevat in paragraaf II.4. De bescherming van bomen en bos is in de wet beschreven in 'Hoofdstuk 4 Houtopstanden, hout en houtproducten'. Dit laatste hoofdstuk en andere onderdelen van de Wnb zoals jacht, schadebestrijding, overlastbestrijding, faunabeheer en omgang met exoten maken geen deel uit van deze bijlage.

II.2 Algemene bepalingen

Art 1.10 De Wet natuurbescherming is gericht op:

- het beschermen en ontwikkelen van de natuur, mede vanwege de intrinsieke waarde, en het behouden en herstellen van de biologische diversiteit;
- het doelmatig beheren, gebruiken en ontwikkelen van de natuur ter vervulling van maatschappelijke functies, en
- het verzekeren van een samenhangend beleid gericht op het behoud en beheer van waardevolle landschappen, vanwege hun bijdrage aan de biologische diversiteit en hun cultuurhistorische betekenis, mede ter vervulling van maatschappelijke functies.

Art 1.11 Zorgplicht:

Een ieder neemt voldoende zorg in acht voor Natura 2000-gebieden, bijzondere nationale natuurgebieden en voor in het wild levende dieren en planten en hun directe leefomgeving. De zorg houdt in elk geval in dat een ieder die weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat door zijn handelen of nalaten nadelige gevolgen kunnen worden veroorzaakt voor een Natura 2000-gebied, een bijzonder nationaal natuurgebied of voor in het wild levende dieren en planten:

- a. dergelijke handelingen achterwege laat, dan wel,
- b. indien dat achterwege laten redelijkerwijs niet kan worden gevergd, de noodzakelijke maatregelen treft om die gevolgen te voorkomen, of
- c. voor zover die gevolgen niet kunnen worden voorkomen, deze zoveel mogelijk beperkt of ongedaan maakt.

Art 1.12 Gedeputeerde staten van de provincies dragen zorg voor:

het nemen van de nodige maatregelen voor de bescherming, de instandhouding of het herstel van biotopen en leefgebieden in voldoende gevarieerdheid voor alle van nature in het wild levende vogelsoorten en planten en dieren en hun habitats van bijlagen II, IV en V bij de Habitatrichtlijn en habitattypen van bijlage I van de Habitatrichtlijn;

het behoud of het herstel van een gunstige staat van instandhouding van de met uitroeiing bedreigde of speciaal gevaar lopende van nature in het wild voorkomende dier- en plantensoorten;

de totstandkoming en instandhouding van een samenhangend landelijk ecologisch netwerk, genaamd Natuurnetwerk Nederland.

Gedeputeerde staten kunnen gebieden buiten het Natuurnetwerk Nederland aanwijzen die van provinciaal belang zijn vanwege hun natuurwaarden of landschappelijke waarden, met inachtneming van hun cultuurhistorische kenmerken. Deze gebieden worden aangeduid als 'bijzondere provinciale natuurgebieden' en 'bijzondere provinciale landschappen'.

II.3 Natura 2000-gebieden

De Wnb heeft tot doel het beschermen en in stand houden van Natura 2000-gebieden.

Relevante wettelijke bepalingen

De beoordeling van projecten en andere handelingen wordt geregeld in artikel 2.7 tot en met artikel 2.9. Aanwijzingsbesluiten geven de instandhoudingsdoelstellingen ten aanzien van de leefgebieden voor vogels van de Vogelrichtlijn, de natuurlijke habitats en de habitats van soorten van de Habitatrichtlijn. De instandhoudingsmaatregelen zijn voor elk gebied beschreven in het beheerplan. Tevens beschrijft het beheerplan welke handelingen en ontwikkelingen in het gebied en daarbuiten het bereiken van de instandhoudingsdoelstellingen niet in gevaar brengen. Voor het uitvoeren van plannen of projecten kan GS de verplichting opleggen tot preventieve of herstelmaatregelen. Dit is niet van toepassing indien voor het plan of project een (omgevings)vergunning is verleend.

Beoordeling van plannen en projecten

Art. 2.7 Voor een plan dat niet direct verband houdt met of nodig is voor het beheer van een Natura 2000-gebied, en dat afzonderlijk of in combinatie (in cumulatie) met andere plannen of projecten significante gevolgen kan hebben voor een Natura 2000-gebied, is een **passende beoordeling** noodzakelijk.

Er is een **vergunning** nodig van GS voor projecten of andere handelingen die de kwaliteit van de natuurlijke habitats of de habitats van soorten in dat gebied kunnen verslechteren of een significant verstoring effect kunnen hebben op de soorten waarvoor dat gebied is aangewezen. De bevoegdheid ten aanzien van de vergunningverlening ligt bij GS van de provincie waarin het project wordt uitgevoerd.

Er geldt een **uitzondering op de vergunningprocedure** op grond van de Wet natuurbescherming: als via een andere wettelijke bepaling een passende beoordeling verplicht is (bijvoorbeeld op grond van de Tracéwet of de Spoedwet wegverbreding) voor de besluitvorming.

Art. 2.9 Géén vergunning is nodig:

Als het project of de handeling is opgenomen in een Natura 2000-beheerplan of in een vastgesteld programma voor Natura 2000-gebieden (zoals de PAS).

Voorwaarde is dat 1) ten aanzien van het plan of het programma een passende beoordeling van projecten is uitgevoerd waaruit de zekerheid is verkregen dat het project de natuurlijke kenmerken van het Natura 2000-gebied niet zal aantasten, en 2) dat het bestuursorgaan dat het plan of programma heeft vastgesteld, tevens bevoegd gezag is voor vergunningverlening of dat dit bestuursorgaan heeft ingestemd heeft met het plan of programma.

Als het project of de handeling al bestond of bekend was op de referentiedatum 31 maart 2010 of later als het gebied later is aangewezen (ook wel bekend als bestaand gebruik).

Als het project of de handeling behoort tot door PS bij verordening aangewezen categorieën van gevallen.

Toelichting op begrippen

Habitattoets

De habitattoets is de verzamelnaam van toetsingen van effecten van plannen en projecten op de realisatie van de instandhoudingsdoelstellingen van het Natura 2000-gebied. In beginsel worden de effecten van plannen en projecten op Natura 2000-gebieden 'passend beoordeeld'. Als er kans is op significant negatieve effecten en mitigerende maatregelen bij de beoordeling zijn betrokken wordt gesproken over een '**passende beoordeling**'. Om procedurele redenen kan er voor worden gekozen om een **oriëntatiefase** – soms ook wel '**voortoets**' genoemd – te doorlopen. De inhoudelijke studie is in de oriëntatiefase in grote lijnen identiek aan een passende beoordeling, echter mitigerende maatregelen zijn bij de oriëntatiefase niet bij de beoordeling betrokken. Als de conclusie is dat significante negatieve effecten niet op voorhand kunnen worden uitgesloten en maatregelen nodig zijn om significant negatieve effecten met zekerheid te voorkomen, zal alsnog een passende beoordeling nodig zijn.

Mitigerende maatregelen

Mitigerende maatregelen zijn maatregelen ter voorkoming of beperking van het (mogelijke) effect van het project of andere handeling en deze maatregelen zijn onlosmakelijk verbonden zijn met een project / andere handelingen

Cumulatieve effecten

Voor de habitattoets geldt uitdrukkelijk dat voor elke activiteit onderzocht moet worden of er mogelijke significante effecten zijn als gevolg van de activiteit afzonderlijk *en* in combinatie met andere plannen en projecten. In het laatste geval moeten de gezamenlijke ofwel cumulatieve effecten beoordeeld worden in het licht van de

instandhoudingsdoelstellingen van het Natura 2000-gebied. Het gaat daarbij om alle plannen en projecten die op bestuurlijk niveau zijn goedgekeurd en die nog niet (volledig) zijn gerealiseerd.

Significantie

Van significante effecten kan sprake zijn als ten gevolge van het plan of project realisatie van de instandhoudingsdoelstellingen wordt bemoeilijkt of onmogelijk wordt gemaakt. In de Leidraad bepaling Significantie is het begrip 'significante gevolgen' toegelicht.¹

Externe werking

Ook activiteiten buiten het Natura 2000-gebied kunnen vergunningplichtig zijn als die activiteiten negatieve effecten op het behalen van de instandhoudingsdoelstellingen voor het gebied (kunnen) veroorzaken. Dit wordt de 'externe werking' van de bescherming genoemd.

Programma Aanpak Stikstof

Op 1 juli 2015 is de Programma Aanpak Stikstof (PAS) in werking getreden. Dit programma geeft met een gericht pakket van herstelmaatregelen enerzijds waarborgen voor behoud en herstel van stikstofgevoelige habitats en leefgebieden van soorten en biedt anderzijds ruimte voor nieuwe economische activiteiten. Voor projecten die vermeld zijn op een lijst met prioritaire projecten is op voorhand ruimte gereserveerd. Voor nieuwe projecten (niet-prioritair) geldt bij een toename van stikstofdepositie op een stikstofgevoelig habitat met thans al een overschrijding het volgende:

Activiteiten met een stikstofdepositie vanaf 1 mol/ha/jaar zijn vergunningplichtig.

Activiteiten met een stikstofdepositie onder 0,05 mol/ha/jaar zijn niet vergunningplichtig.

Voor activiteiten met een stikstofdepositie tussen 0,05 mol/ha/jaar – 1 mol/ha/jaar moet voor het Natura 2000-gebied worden nagegaan wat de actuele geldende grenswaarde is. Bij 95% uitgegeven depositieruimte wordt de grenswaarde verlaagd naar 0,05 mol/ha/jaar; dan is dus een vergunning nodig bij een stikstofdepositie hoger dan 0,05 mol/ha/jaar (anders bij 1 mol/ha/jaar)

De omvang van de stikstofdepositie als gevolg van een project moet worden vastgesteld aan de hand van het rekenmodel AERIUS Calculator.

¹ Leidraad bepaling significantie. Nadere uitleg van het begrip 'significante gevolgen' uit de Natuurbeschermingswet. Publicatie Steunpunt Natura 2000, versie 27 mei 2010.

II.4 Soorten

Verbodsbepalingen

De Wnb onderscheid bij de bescherming van soorten drie beschermingsregimes met elk hun eigen verbodsbepalingen:

Art. 3.1 Beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn (VR)

Het is verboden in het wild levende vogels (VR artikel 1):

- lid 1. opzettelijk te doden of te vangen;
- lid 2. opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren te vernielen of te beschadigen of nesten van vogels weg te nemen;
- lid 3. eieren van vogels te rapen en deze onder zich te hebben;
- lid 4. vogels opzettelijk te storen;
- lid 5. Het verbod, bedoeld in het vierde lid, is niet van toepassing indien de storing niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort.

Het ministerie heeft een lijst gemaakt van soorten vogels die hun nest doorgaans het hele jaar door of telkens opnieuw gebruiken. Deze nesten zijn jaarrond beschermd². Voor andere soorten geldt dat de nesten alleen beschermd zijn wanneer zij (in het broedseizoen) in gebruik zijn.

Art. 3.5 Beschermingsregime soorten Habitatrichtlijn (HR)

Het is verboden:

- lid 1. in het wild levende **dieren** (HR bijlage IV, VvBern Bijlage II, VvBonn Bijlage I) in hun natuurlijk verspreidingsgebied opzettelijk te doden of te vangen;
- lid 2. dieren, als bedoeld in het eerste lid, opzettelijk te verstoren.
- lid 3. eieren van dieren, als bedoeld in het eerste lid, in de natuur opzettelijk te vernielen of te rapen.
- lid 4. de voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren, als bedoeld in het eerste lid, te beschadigen of te vernielen.
- lid 5. **Planten** (HR bijlage IV, VvBern Bijlage I) in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen.

Art. 3.10 Beschermingsregime andere soorten

Lid 1) Onverminderd artikel 3.5, lid 1, 4 en 5, is het verboden:

- onderdeel a. in het wild levende **zoogdieren, amfibieën, reptielen, vissen, dagvlinders, libellen en kevers** van de soorten, genoemd in de bijlage, onderdeel A, bij de Wet natuurbescherming, opzettelijk te doden of te vangen;
- onderdeel b. de vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren als bedoeld onder a opzettelijk te beschadigen of te vernielen;

² Zie de Aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten ontheffing Flora- en faunawet ruimtelijke ingrepen, ministerie van LNV, augustus 2009.

onderdeel c. **planten** genoemd in de bijlage, onderdeel B, bij de Wet natuurbescherming, in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen.

Ontheffingen en vrijstellingen (zie ook Figuur 4)

Gedeputeerde staten kunnen een ontheffing verlenen van verboden die gelden voor Beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn (Art 3.3), Beschermingsregime soorten Habitatrichtlijn (Art 3.8) en Beschermingsregime andere soorten (Art 3.10 lid 2). Provinciale staten en de Minister kunnen bij verordening vrijstelling verlenen van deze verboden (Art 3.3, Art 3.8)

Een ontheffing of een vrijstelling wordt uitsluitend verleend als aan de volgende voorwaarden is voldaan:

- er bestaat geen andere bevredigende oplossing,
- er is voldaan aan een in Art 3.3 dan wel Art 3.8 genoemd belang,
- er is geen sprake van een verslechtering van de (gunstige) staat van instandhouding (Svl) van de desbetreffende soort.

Aan een ontheffing kunnen voorwaarden worden gesteld om schade te beperken of te compenseren zodat er geen afbreuk wordt gedaan aan de Svl.

Art 3.3, Art 3.8 De verboden voor zijn niet van toepassing op handelingen ten behoeve van instandhoudingsmaatregelen en handelingen in het kader van een Natura 2000-beheerplan of een vastgesteld programma (zoals bijvoorbeeld de PAS).

Art. 3.10 Voor soorten vallend onder '*Beschermingsregime andere soorten*' kan de provincie een vrijstelling verlenen voor handelingen in het kader van de **ruimtelijke inrichting of ontwikkeling** van gebieden en **bestendig beheer of onderhoud**.

Art. 3.31 De hierboven genoemde verboden onder de drie beschermingsregimes zijn niet van toepassing op handelingen die zijn beschreven in en aantoonbaar worden uitgevoerd overeenkomstig een door Onze Minister goedgekeurde **gedragscode** en die plaatsvinden in het kader van bestendig beheer of onderhoud en ruimtelijke ontwikkeling en inrichting.

INGEDIENDE AANVULLINGEN

Jan-Willem Broersma

Van: Jan Willem Hoezen
Verzonden: donderdag 8 maart 2018 11:31
Aan: Jan-Willem Broersma
Onderwerp: FW: aanvullende aanvragen ontheffing N33
Bijlagen: Wnb Aanvraagformulier Basismodule N33 Mandje 3.pdf; 20160201 Uittreksel Windpark Vermeer BV.PDF

Met vriendelijke groet,

Jan Willem Hoezen – Senior Consultant Vergunningen & Compliance

Email: j.hoezen@ponderaconsult.com | Mobiel: +31 6 27893338 | Locatie Zeist: Nooitgedacht 2 3701 AN
Locatie Hengelo: Welbergweg 49 7556 PE | Web: www.ponderaconsult.com | KVK: 08 156 154

Van: Jan Willem Hoezen
Verzonden: donderdag 1 maart 2018 13:00
Aan:
CC: Dion Oude Lansink <D.OudeLansink@ponderaconsult.com>; 'Marleen van der Puijl | YARD' <marleen@yardenergy.com>
Onderwerp: FW: aanvullende aanvragen ontheffing N33

Beste Olaf,

Hierbij de mail naar je gmail account, dit omdat ik op je provincie adres een foutmelding krijg.

Vraag 1: Bijgaande nogmaals het basisformulier, deze had ik je gisteren ook al gestuurd.
Ook stuur ik je het KvK uittreksel van Windpark Vermeer B.V.

Vraag 2: Wij zullen ervoor zorgen dat een dergelijke mail wordt opgesteld.

Vraag 3: Er is nog geen gedetailleerde planning, wel weten we nu het volgende: Direct met de start van de bouw, en wanneer we de ontheffing in 3de mandje hebben van provincie (begin Q4 2018) zullen wij de bomen kappen boven de rode lijn.

Hier wordt namelijk watercompensatie gerealiseerd, welke nodig is voor het realiseren van het Windpark.

Nadat mandje 3 onherroepelijk is geworden slopen wij de rest van de gebouwen en worden de rest van de bomen gekapt. Indicatie vanaf Q2 2019.

Voor het kappen van de bomen moet de kapvergunning welke in het 2^e mandje is aangevraagd onherroepelijk zijn. Het kappen zal plaatsvinden buiten het broedseizoen.

Vraag 4 en 5: Het is nog niet duidelijk wanneer de tijdelijke kassen worden opgehangen en wat voor type kaste het betreft. Ook is het nog niet duidelijk welke permanente oplossing wordt gerealiseerd. Er zal door ons een offerte worden opgevraagd bij ecologisch bureau Koeman en Bijkerk om deze zaken te gaan regelen.

Met vriendelijke groet,

Jan Willem Hoezen – Senior Consultant Vergunningen & Compliance

Email: j.hoezen@ponderaconsult.com | Mobiel: +31 6 27893338 | Locatie Zeist: Nooitgedacht 2 3701 AN
Locatie Hengelo: Welbergweg 49 7556 PE | Web: www.ponderaconsult.com | KVK: 08 156 154

Van: Jan Willem Hoezen

Verzonden: woensdag 28 februari 2018 16:41

Aan: Slakhorst O. <O.Slakhorst@provinciegroningen.nl>

CC: Boekhout S. <S.Boekhout@provinciegroningen.nl>; Dion Oude Lansink <D.OudeLansink@ponderaconsult.com>;

Marleen van der Puijl | YARD <marleen@yardenergy.com>

Onderwerp: RE: aanvullende aanvragen ontheffing N33

Beste Olaf,

Ik ben bezig met het formuleren van de antwoorden.

Bijgaande alvast het formulier Basismodule, het lijkt erop dat dit niet is ingediend.

Ik zal er tevens voor zorgen dat er een uittreksel Kvk komt.

Wat betreft vraag 2, deze mail zal ik opstellen.

Met vriendelijke groet,

Jan Willem Hoezen – Senior Consultant Vergunningen & Compliance

Email: j.hoezen@ponderaconsult.com | Mobiel: +31 6 27893338 | Locatie Zeist: Nooitgedacht 2 3701 AN
Locatie Hengelo: Welbergweg 49 7556 PE | Web: www.ponderaconsult.com | KVK: 08 156 154

Van: Slakhorst O. [<mailto:O.Slakhorst@provinciegroningen.nl>]

Verzonden: woensdag 28 februari 2018 14:34

Aan: Jan Willem Hoezen <J.Hoezen@ponderaconsult.com>; Dion Oude Lansink <D.OudeLansink@ponderaconsult.com>

CC: Boekhout S. <S.Boekhout@provinciegroningen.nl>

Onderwerp: RE: aanvullende aanvragen ontheffing N33

Beste Jan Willem,

Je hebt 5 vragen gemist verder naar onder in de mail (nu hier direct onder) . Zou je die nog kunnen beantwoorden?

Naar aanleiding van de aanvraag Windpark N33 heb ik alvast een aantal vragen. Wat is handig, zet jij ze door of ik?

- 1) Bij de aanvraag wordt het formulier Basismodule gemist. Kan deze opnieuw worden toegezonden?

- 2) Op het aanvraagformulier staat een verbodsbepaling aangekruist die op boerenzwaluw niet van toepassing is. Omdat deze soort ook genoemd staat in het Verdrag van Bern Bijlage II geldt hiervoor het zwaardere regime van artikel 3.5. Daarom moet niet 3.1 lid 2 maar 3.5 lid 4 aangevraagd worden. En mocht er ook sprake zijn van verstoring (onder 3.1 is dat weg te strepen dankzij lid 5), moet onder 3.5 (lid 2) daar ook ontheffing voor aangevraagd worden. Met betrekking tot verstoring geldt dit ook voor de gewone dwergvleermuis. Indien hier eveneens sprake is van verstoring dient deze meegenomen te worden. Dit is puur een juridische kwestie en maakt voor de verdere afhandeling geen verschil. Wel heb ik van jullie een mail nodig waarin jullie nadrukkelijk ontheffing aanvragen voor 3.5 lid 4 (vernielen) en indien nodig 3.5 lid 2 (verstoren) voor boerenzwaluw en 3.5 lid 2 (verstoren) voor gewone dwergvleermuis. Zou je me dat kunnen doorsturen? Dan kan ik dat aan het dossier toevoegen en klopt het juridisch weer.
- 3) Verder wil ik graag een gedetailleerdere planning hebben van de werkzaamheden. Wanneer gaat de woning gesloopt en de bomen gekapt worden? Wanneer vinden de verdere werkzaamheden plaatst en afronding van het project ter plaatse? Welke bomen blijven behouden?
- 4) De kasten voor gewone dwergvleermuis dienen als tijdelijke oplossing. Welke permanente oplossing word gerealiseerd?
- 5) Is het inmiddels ook al duidelijk waar de tijdelijke vleermuiskasten worden opgehangen en wat voor type kasten betreffen het?

Groet,

Olaf Slakhorst

juridisch adviseur
Natuurbeschermingswet

T : 050 3164487
M: 06-52584979
E: o.slakhorst@provinciegroningen.nl

Provincie Groningen
Afdeling Landelijk Gebied & Water
Postbus 610
9700 AP Groningen

Denk aan het milieu voordat u dit bericht print!

Van: Jan Willem Hoezen [<mailto:J.Hoezen@ponderaconsult.com>]

Verzonden: dinsdag 27 februari 2018 17:11

Aan: Slakhorst O. <O.Slakhorst@provinciegroningen.nl>

Onderwerp: RE: aanvullende aanvragen ontheffing N33

Beste Olaf,

Mijn excuses voor de late reactie.

Voor het kappen van de bomen is in mandje 2 een vergunning aangevraagd, deze vergunning is ondertussen verleend.

De aanvraag voor deze vergunning en de vergunning zelf zijn te raadplegen via:

<https://www.rvo.nl/subsidies-regelingen/bureau-energieprojecten/lopende-projecten/windparken/windpark-n33/fase-2>

Het gaat dan om vergunning 2.

Met vriendelijke groet,

Jan Willem Hoezen – Senior Consultant Vergunningen & Compliance

Email: j.hoezen@ponderaconsult.com | Mobiel: +31 6 27893338 | Locatie Zeist: Nooitgedacht 2 3701 AN
Locatie Hengelo: Welbergweg 49 7556 PE | Web: www.ponderaconsult.com | KVK: 08 156 154

Van: Slakhorst O. [<mailto:O.Slakhorst@provinciegroningen.nl>]

Verzonden: dinsdag 27 februari 2018 10:36

Aan: Jan Willem Hoezen <J.Hoezen@ponderaconsult.com>

Onderwerp: RE: aanvullende aanvragen ontheffing N33

Dank!

Olaf Slakhorst

juridisch adviseur
Natuurbeschermingswet

T : 050 3164487

M: 06-52584979

E: o.slakhorst@provinciegroningen.nl

Provincie Groningen
Afdeling Landelijk Gebied & Water
Postbus 610
9700 AP Groningen

Denk aan het milieu voordat u dit bericht print!

Van: Jan Willem Hoezen [<mailto:J.Hoezen@ponderaconsult.com>]

Verzonden: dinsdag 27 februari 2018 10:36

Aan: Slakhorst O. <O.Slakhorst@provinciegroningen.nl>; Dion Oude Lansink <D.OudeLansink@ponderaconsult.com>

CC: Boekhout S. <S.Boekhout@provinciegroningen.nl>; Marleen van der Puijl | YARD <marleen@yardenergy.com>

Onderwerp: RE: aanvullende aanvragen ontheffing N33

Beste Olaf,

Jan-Willem Broersma is met vakantie. Ik zal vanmiddag naar jou vraag kijken.

Met vriendelijke groet,

Jan Willem Hoezen – Senior Consultant Vergunningen & Compliance

Email: j.hoezen@ponderaconsult.com | Mobiel: +31 6 27893338 | Locatie Zeist: Nooitgedacht 2 3701 AN
Locatie Hengelo: Welbergweg 49 7556 PE | Web: www.ponderaconsult.com | KVK: 08 156 154

Van: Slakhorst O. [<mailto:O.Slakhorst@provinciegroningen.nl>]

Verzonden: dinsdag 27 februari 2018 10:34

Aan: Dion Oude Lansink <D.OudeLansink@ponderaconsult.com>; Jan Willem Hoezen <J.Hoezen@ponderaconsult.com>

CC: Boekhout S. <S.Boekhout@provinciegroningen.nl>

Onderwerp: FW: aanvullende aanvragen ontheffing N33

Heren,

ik begrijp dat Jan Willem deze week vrij is. Kan een van jullie deze vragen laten beantwoorden?

Groet,

Olaf Slakhorst

juridisch adviseur
Natuurbeschermingswet

T : 050 3164487

M: 06-52584979

E: o.slakhorst@provinciegroningen.nl

Provincie Groningen
Afdeling Landelijk Gebied & Water
Postbus 610
9700 AP Groningen

Denk aan het milieu voordat u dit bericht print!

Van: Slakhorst O.

Verzonden: dinsdag 27 februari 2018 10:22

Aan: 'J.Broersma@ponderaconsult.com' <J.Broersma@ponderaconsult.com>

Onderwerp: aanvullende aanvragen ontheffing N33

Beste Jan Willem,

kun je deze vragen doorzetten naar de persoon die ze kan beantwoorden? Bij vragen neem svp contact op met Sharon.

En in aanvulling op de vragen op de Wnb-ontheffing : Hoe is de boskap geregeld? Wordt/is een kapmalding ingediend.

Met vriendelijke groet,

Olaf Slakhorst

juridisch adviseur
Natuurbeschermingswet

T : 050 3164487

M: 06-52584979

E: o.slakhorst@provinciegroningen.nl

Provincie Groningen
Afdeling Landelijk Gebied & Water
Postbus 610
9700 AP Groningen

Denk aan het milieu voordat u dit bericht print!

Van: Boekhout S.

Verzonden: maandag 26 februari 2018 17:22

Aan: Slakhorst O. <O.Slakhorst@provinciegroningen.nl>

Onderwerp: Windpark N33 (K3810)

Hoi Olaf,

Naar aanleiding van de aanvraag Windpark N33 heb ik alvast een aantal vragen. Wat is handig, zet jij ze door of ik?

- 1) Bij de aanvraag wordt het formulier Basismodule gemist. Kan deze opnieuw worden toegezonden?
- 2) Op het aanvraagformulier staat een verbodsbepaling aangekruist die op boerenzwaluw niet van toepassing is. Omdat deze soort ook genoemd staat in het Verdrag van Bern Bijlage II geldt hiervoor het zwaardere regime van artikel 3.5. Daarom moet niet 3.1 lid 2 maar 3.5 lid 4 aangevraagd worden. En mocht er ook sprake zijn van verstoring (onder 3.1 is dat weg te strepen dankzij lid 5), moet onder 3.5 (lid 2) daar ook ontheffing voor aangevraagd worden. Met betrekking tot verstoring geldt dit ook voor de gewone dwergvleermuis. Indien hier eveneens sprake is van verstoring dient deze meegenomen te worden. Dit is puur een juridische kwestie en maakt voor de verdere afhandeling geen verschil. Wel heb ik van jullie een mail nodig waarin jullie nadrukkelijk ontheffing aanvragen voor 3.5 lid 4 (vernielen) en indien nodig 3.5 lid 2 (verstoren) voor boerenzwaluw en 3.5 lid 2 (verstoren) voor gewone dwergvleermuis. Zou je me dat kunnen doorsturen? Dan kan ik dat aan het dossier toevoegen en klopt het juridisch weer.
- 3) Verder wil ik graag een gedetailleerdere planning hebben van de werkzaamheden. Wanneer gaat de woning gesloopt en de bomen gekapt worden? Wanneer vinden de verdere werkzaamheden plaatst en afronding van het project ter plaatse? Welke bomen blijven behouden?
- 4) De kasten voor gewone dwergvleermuis dienen als tijdelijke oplossing. Welke permanente oplossing word gerealiseerd?
- 5) Is het inmiddels ook al duidelijk waar de tijdelijke vleermuiskasten worden opgehangen en wat voor type kasten betreffen het?

Met vriendelijke groet,
Sharon Boekhout

Vergunningverlener Soortenbescherming
Afdeling Landelijk Gebied & Water

Sint Jansstraat 4 | kamer E140 | Postbus 610 | 9700 AP Groningen

050 - 3164503 | 06 - 21116930

Aanwezig: ma t/m do

In ons Handvest voor Dienstverlening kunt u lezen welke dienstverlening u van ons mag verwachten.

<http://www.provinciegroningen.nl/loket/onze-dienstverlening/kwaliteitshandvest/>

In ons Handvest voor Dienstverlening kunt u lezen welke dienstverlening u van ons mag verwachten.

<http://www.provinciegroningen.nl/loket/onze-dienstverlening/kwaliteitshandvest/>

In ons Handvest voor Dienstverlening kunt u lezen welke dienstverlening u van ons mag verwachten.

<http://www.provinciegroningen.nl/loket/onze-dienstverlening/kwaliteitshandvest/>

FORMULIER

Let op! Dit aanvraagformulier wordt regelmatig als gevolg van gewijzigde inzichten aangepast; raadpleeg voor de meest recente versie daarom www.provinciegroningen.nl

**provincie
groningen**

Provincie Groningen

Afdeling LGW
Sintjansstraat 4
9712 JN Groningen
Postbus 610
9700 AP Groningen
www.provinciegroningen.nl
T 050-3164543
Secretariaat_LGW@provinciegroningen.nl

Aanvraagformulier Wet natuurbescherming (Wnb) Basismodule

Voor u verder gaat

Voor het indienen van een aanvraag voor een vergunning en/of ontheffing op grond van de Wet natuurbescherming moet u altijd eerst de basismodule invullen.

Lees eerst de toelichting bij deze module. In de toelichting vindt u onder andere ook de verplichte onderdelen die een eventueel bij te voegen activiteitenplan moet bevatten. Mocht na indienen van uw aanvraag blijken dat enkele gegevens ontbreken, zullen we daarover contact met u opnemen en zal u verzocht worden de ontbrekende onderdelen nog na te sturen. Dit heeft geen gevolgen voor de verdere beoordeling of behandelingsproces, mits het om betrekkelijk kleine aanvullingen gaat.

Voor het aanvragen van een vergunning worden kosten in rekening (leges) gebracht. Het tarief van de provincie kunt u vinden via Overheid.nl in de Legesverordening provincie Groningen 1993. Hiervoor zal bij de ontvangstbevestiging die u na indienen van de aanvraag van ons ontvangt, een factuur worden meegestuurd. Wij verzoeken u de leges binnen twee weken na de verzenddatum van de ontvangstbevestiging aan ons over te maken.

Na indiening wordt uw aanvraag in behandeling genomen. De behandeling neemt 13 weken in beslag met een mogelijke verlenging van zeven weken, met uitzondering van de PAS-aanvragen waarvan de behandeltermijn 26 weken is. Nadere informatie over zienswijzen-, bezwaar- en beroepsprocedure ontvangt u te zijner tijd bij het (ontwerp-)besluit.

Indien u vragen heeft, kunt u altijd contact opnemen met de Frontoffice van de Provincie Groningen, via mailadres info@provinciegroningen.nl of telefoonnummer 050 - 316 49 11.

Bij voorkeur aanvraag digitaal indienen

Graag ontvangen wij uw aanvraag digitaal via loketvergunningen@provinciegroningen.nl, onder vermelding van de naam van de activiteit. Daar wordt uw aanvraag in ontvangst genomen. Voor vragen met betrekking tot de status van uw aanvraag kunt u zich tot dit e-mailadres wenden of anderszins telefonisch via de Frontoffice (050 - 316 49 11).

Inhoudelijke vragen kunt u mailen aan natuurbeschermingswet@provinciegroningen.nl, de zogenoemde Backoffice Natuur van de provincie Groningen. Daar zitten de deskundigen die uw aanvraag inhoudelijk zullen beoordelen.

Indien digitaal aanleveren niet mogelijk is, kan de aanvraag ook per post (één exemplaar is voldoende) worden gezonden naar:

Provincie Groningen, Loket Vergunningen Afdeling O&M, Postbus 610, 9700 AP Groningen.

Heeft u de checklist ingevuld?

Er zijn twee soorten checklists beschikbaar, [gebiedsbescherming](#) en [soortenbescherming](#). Een ingevulde checklist geeft antwoord op de vraag of u een vergunning en/of ontheffing moet aanvragen of een melding houtopstanden moet indienen.

Juiste bevoegd gezag?

Voor het indienen van een aanvraag is het van belang dat de aanvraag voor vergunning/ontheffing/ het indienen van een melding bij het juiste bevoegd gezag wordt ingediend. De hoofdregel is dat de provincie waarbinnen de activiteit (hoofdzakelijk) plaatsvindt het bevoegd gezag is voor de aanvraag voor een vergunning of ontheffing of voor het indienen van een melding. Op deze hoofdregel zijn uitzonderingen. In de toelichting vindt u meer informatie over de hoofdregel en de uitzonderingen.

Basismodule aanvraag Wet natuurbescherming (Wnb)

1. Contactgegevens

1.1 Contactgegevens van de initiatiefnemer	
Naam organisatie / bedrijf:	Windpark Vermeer Noord B.V.
Adres:	Zuiderinslag 4D
Postcode en woonplaats:	3871 MR Hoevelaken
Postadres:	
Postcode en woonplaats:	
Contactpersoon:	M. van der Puijl
Telefoonnummer contact:	0884321500
Emailadres contact:	info@yardenergy.com

1.2 Contactgegevens van de adviseur	
Naam organisatie / bedrijf:	Pondera Consult B.V.
Adres:	Welbergweg 49
Postcode en woonplaats:	7556 PE Hengelo
Postadres:	Postbus 579
Postcode en woonplaats:	7550 AN Hengelo (Ov.)
Contactpersoon:	Mariëlle de Sain
Telefoonnummer contact:	Adviseur
E-mailadres contact:	m.desain@ponderaconsult.com

2. Activiteiten

2.1 Geef een korte beschrijving van uw voorgenomen activiteit(en).

Ten behoeve van het project Windpark N33 wordt er een woning gesloopt en worden er 31 bomen gekapt aan de Trekweg 25 te Zuidbroek, gemeente Menterwolde.

2.2 Op welke locatie of locaties worden de activiteiten uitgevoerd?

Gemeente(n):	Menterwolde
Adres, plaats:	Trekweg 25, Zuidbroek
Natura 2000-gebied(en):	nvt
GPS-coördinaten:	nvt

3. Bijlagen Basismodule

Checklist bijlagen

Kruis aan welke bijlagen u meestuurt.

Verplicht voor zover van toepassing

☒	Kopie van het legitimatiebewijs van de aanvrager
☒	Uittreksel van de Kamer van Koophandel of een kopie van de statuten als de aanvrager een rechtspersoon is
☒	Ondertekend machtigingsformulier als u iemand wilt machtigen om de vergunning / ontheffing voor u aan te vragen

4. Ondertekening

Ondertekening

De initiatiefnemer, ondergetekende of degene die bevoegd is namens de initiatiefnemer te handelen, verklaart:

☒	Alle gegevens naar waarheid te hebben verstrekt;
☒	Bekend te zijn met het feit dat bij wijziging in de omstandigheden die van belang zijn voor de beoordeling van de aanvraag of het verzoek, dit zo spoedig mogelijk doorgegeven dient te worden aan de Provincie Groningen (loketvergunningen@provinciegroningen.nl) onder vermelding van het correspondentienummer waaronder de aanvraag of het verzoek in behandeling is;
☒	Dat de aanvrager alle gewenste inlichtingen met betrekking tot de voor de beoordeling en controle benodigde gegevens terstond en naar waarheid zal verstrekken aan de met behandeling en controle van de aanvraag en vergunning belaste ambtenaren.

Naam in blokletters	Datum ondertekening	Plaats
J.W.F. RIJNTALDER	29-09-2017	Hengelo
Functie / hoedanigheid ondertekenaar	Machtiging*	Handtekening
DIRECTEUR PONDERA	☒ JA ☐ NEE	

*Machtiging bijvoegen indien de aanvraag niet door de aanvrager zelf is ondertekend.

Online inzage uittreksel**KvK-nummer** 64520102

Woonadressen zijn geen openbare gegevens en alleen zichtbaar voor in artikel 51 Handelsregisterbesluit genoemde organisaties.

Rechtspersoon

RSIN	855701614
Rechtsvorm	Besloten Vennootschap
Statutaire naam	Windpark Vermeer B.V.
Statutaire zetel	gemeente Hoevelaken
Eerste inschrijving handelsregister	10-11-2015
Datum akte van oprichting	06-11-2015
Datum akte laatste statutenwijziging	01-02-2016
Geplaatst kapitaal	EUR 100,00
Gestort kapitaal	EUR 100,00

Onderneming

Handelsnaam	Windpark Vermeer B.V.
Startdatum onderneming	06-11-2015 (datum registratie: 10-11-2015)
Activiteiten	SBI-code: 35112 - Productie van elektriciteit door windenergie
Werkzame personen	0

Vestiging

Vestigingsnummer	000033338256
Handelsnaam	Windpark Vermeer B.V.
Bezoekadres	Zuiderinslag 4 d, 3871MR Hoevelaken
Postadres	Postbus 100, 3870CC Hoevelaken
Telefoonnummer	0884321500
Faxnummer	0848722270
Internetadres	www.yardenergy.com
E-mailadres	info@yardenergy.com
Datum vestiging	06-11-2015 (datum registratie: 10-11-2015)
Activiteiten	SBI-code: 35112 - Productie van elektriciteit door windenergie
Werkzame personen	Verwerving, exploitatie, financiering, beheer, handel en ontwikkeling van één of meer windturbines 0

Enig aandeelhouder

Naam	Yard Energy Development B.V.
Bezoekadres	Zuiderinslag 4 d, 3871MR Hoevelaken
Ingeschreven onder KvK-nummer	59469269
Enig aandeelhouder sedert	06-11-2015 (datum registratie: 10-11-2015)

Bestuurder

Naam	Yard Energy Development B.V.
Bezoekadres	Zuiderinslag 4 d, 3871MR Hoevelaken
Ingeschreven onder KvK-nummer	59469269
Datum in functie	06-11-2015 (datum registratie: 10-11-2015)
Titel	Algemeen directeur
Bevoegdheid	Alleen/zelfstandig bevoegd

Gegevens zijn vervaardigd op 01-02-2016 om 16.28 uur.

Jan-Willem Broersma

Van: Jan-Willem Broersma
Verzonden: donderdag 8 maart 2018 12:24
Aan: o.slakhorst@provinciegroningen.nl
CC: Jan-willem.broersma@ponderaconsult.com
Onderwerp: RE: aanvullende aanvragen ontheffing N33

Geachte heer Slakhorst,

Zoals u in uw mail van 28 februari 2018 aangaf is op het aanvraagformulier een verbodsbepaling aangekruist die op boerenwaluw niet van toepassing is. Omdat deze soort ook genoemd staat in het Verdrag van Bern Bijlage II geldt hiervoor het zwaardere regime van artikel 3.5 van de Wet natuurbescherming.

Middels deze mail wil ik uw namens de aanvrager (Windpark Vermeer B.V.) melden dat aanvraag dient te worden beschouwd als een aanvraag voor 3.5 lid 4 (vernielen) en indien nodig 3.5 lid 2 (verstoren) voor boerenwaluw en 3.5 lid 2 (verstoren) voor gewone dwergvleermuis.

Met vriendelijke groet,

Jan-Willem Broersma – Adviseur duurzame energie

Email: j.broersma@ponderaconsult.com | Mobiel: +31 6 21 83 14 24 | Locatie Zeist: Nooitgedacht 2 3701 AN
Locatie Hengelo: Welbergweg 49 7556 PE | Web: www.ponderaconsult.com | KVK: 08 156 154